

ВИДАВНИЦТВО
РАНОК

С. О. Скворцова
О. В. Онопрієнко

1 КЛАС

МАТЕМАТИКА

УДК [51:37.016](075.2)
С42

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 06.07.2018 № 734)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Ілюстрації *Дениса Ширяєва*

Обкладинка і макет *Анни Макарової, Поліни Макарової*

Скворцова С. О.

С42 Математика : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти / С. О. Скворцова, О. В. Онопрієнко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2018. — 144 с. : іл.

ISBN 917-617-09-4425-2

УДК [51:37.016](075.2)

Інтернет-підтримка
Електронні матеріали
до підручника розміщено на сайті
interactive.ranok.com.ua

ISBN 917-617-09-4425-2

© Скворцова С. О., Онопрієнко О. В., 2018
© Ширяєв Д. В., ілюстрації, 2018
© Макарова А. Л., Макарова П. І.,
обкладинка, макет, 2018
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2018

Дорогі друзі!

Сьогодні ви розпочинаєте цікаву подорож світом Математики. Попереду на вас чекають нові та радісні відкриття. А вашим путівником у подорожі стане цей підручник. Отже, вирушаймо!

У підручнику використані такі позначки:

— попрацюй з арифметичними штангами

— попрацюй із числами та кружками (намистинками)

— попрацюй із геометричними фігурами

— попрацюй із картками з числами

— попрацюй із кісточками доміно

— проведи дослідження

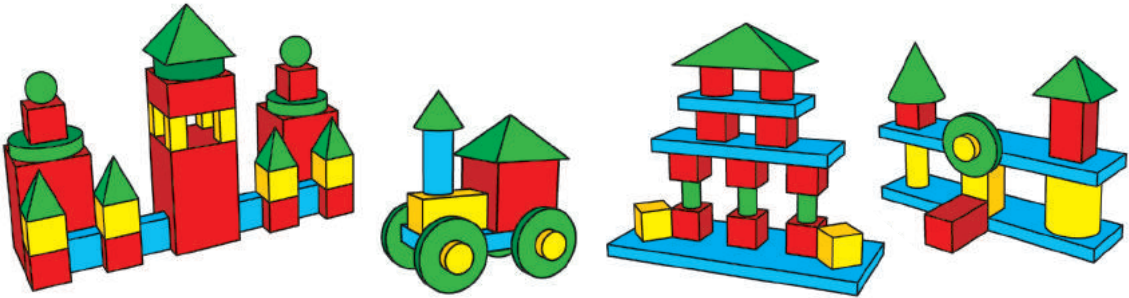

Розділ 1. ЧИСЛА ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

ДОСЛІДЖУЄМО ФОРМИ ОБ'ЄКТІВ

- многокутники
- ліворуч, праворуч, над, під, між, на
- круг
- вгорі, внизу, по центру
- конус, піраміда, циліндр, куб, куля
- попереду, позаду, поряд

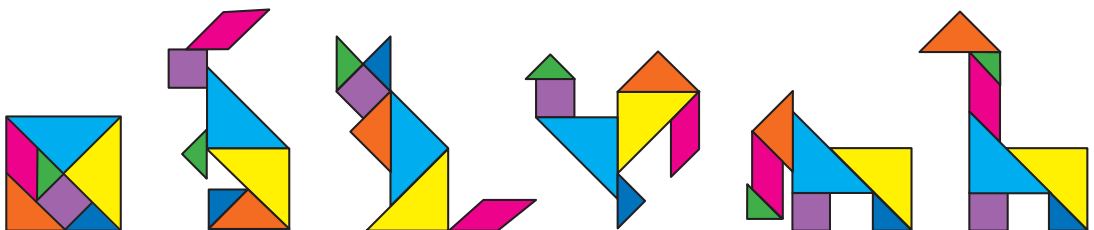
1 Назви геометричні фігури конструктора.

2 Розкажи, що ти бачиш на малюнку, використовуючи слова: над, під, між, угорі, внизу, по центру, попереду, позаду, ліворуч, праворуч.

3 З яких фігур складено чотирикутник? Це іграшка — танграм. Вибери малюнок і назви фігури, з яких складено тварину. Спробуй скласти фігуру за зразком.

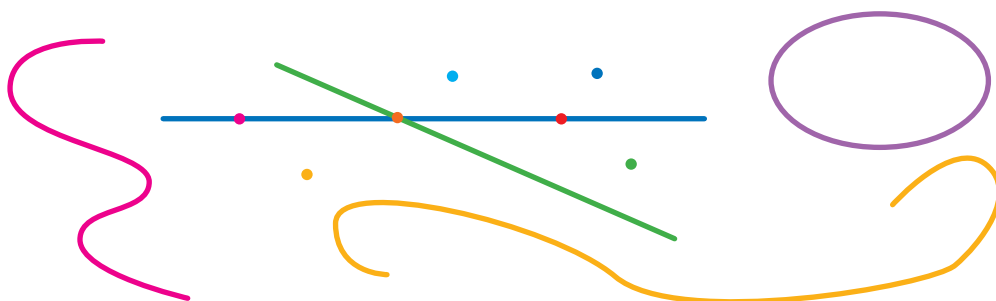
ВИВЧАЄМО ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ. ВСТАНОВЛЮЄМО ПРОСТОРОВІ ВІДНОШЕННЯ

- точка
- пряма
- крива

1 Софійка згадала свій літній відпочинок і намалювала картину. Розглянь, як зображують точку, пряму, криву. Знайди на малюнку дівчинки схожі об'єкти.

2 Знайди на малюнку точки; прямі; криві.

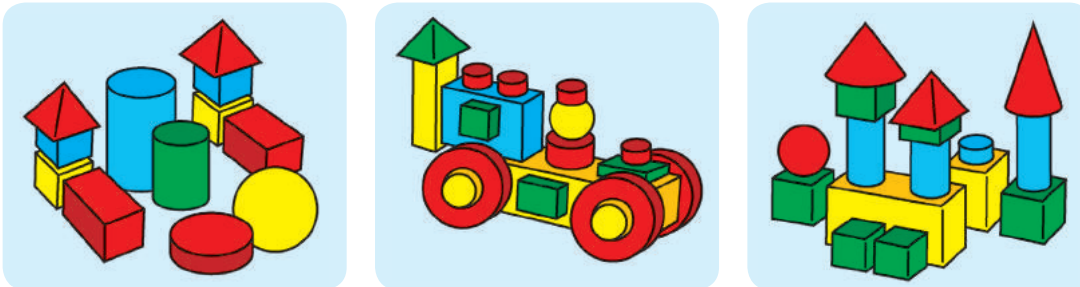
3 Розглянь малюнок. Назви кожну фігуру в кожному рядку; у кожному стовпчику. Розгадай «секрет» розташування фігур і визнач, якої фігури не вистачає.

●	▲	●
●	●	▲
▲	?	●

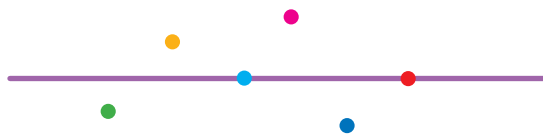
ВИВЧАЄМО ГЕОМЕТРИЧНІ ФІГУРИ

- промінь
- відрізок
- ламана

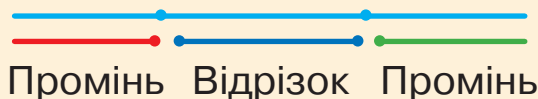
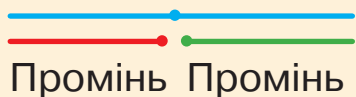
1 Назви форму деталей конструктора.

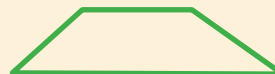
2 Назви кольори точок на прямій, над нею, під нею.

3 Точка розбиває пряму на кілька частин. Розглянь, як утворюються промінь і відрізок.

Здогадайся, як утворено ламані.

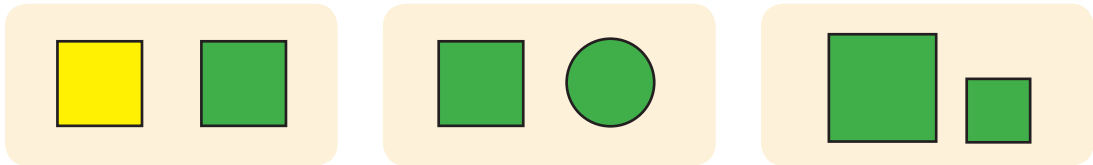
4 Знайди на малюнку промені; відрізки; ламані.

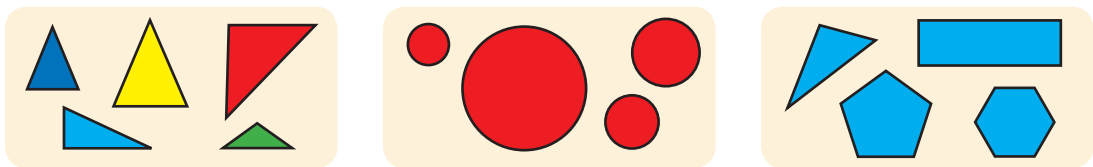
ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ ОБ'ЄКТІВ

- форма
- колір
- розмір

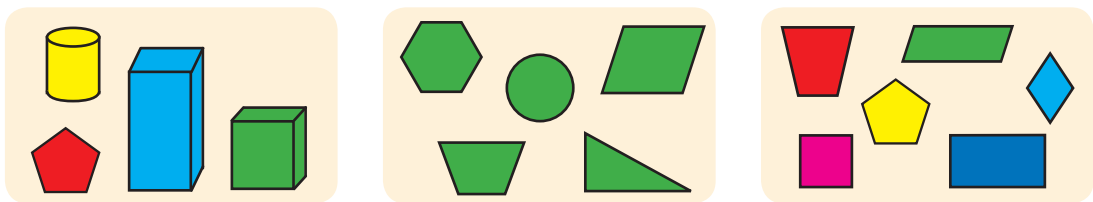
1 Чим схожі фігури в кожній парі? Чим відрізняються?

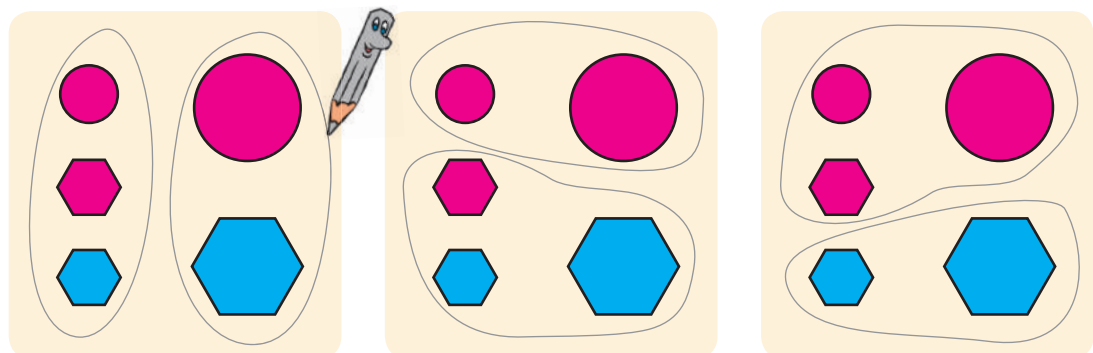
2 Назви кожну фігуру. Назви кожну групу фігур.

3 Розглянь кожний малюнок. Назви кожну фігуру. Назви групу фігур. Яка фігура «зайва»?

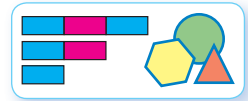
4 Визнач, за якою ознакою розбито фігури на групи.

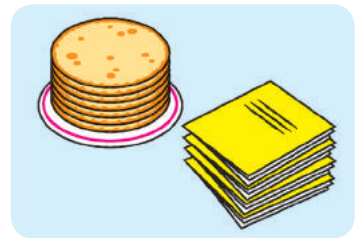
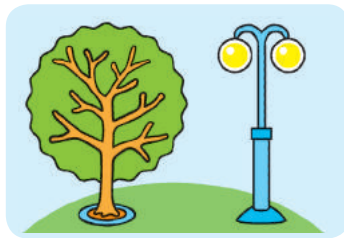
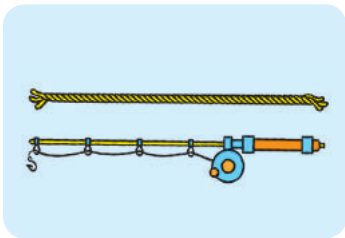
ДОСЛІДЖУЄМО ОЗНАКИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВЕЛИЧИНОЮ

- довший — коротший
- вищий — нижчий
- ширший — вузьчий

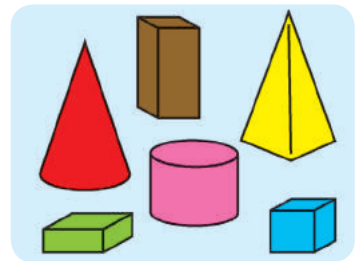
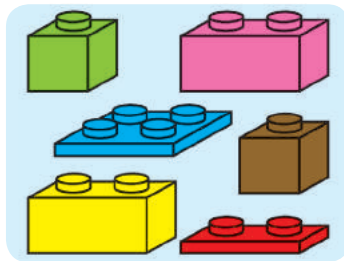
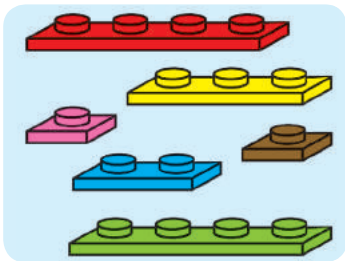
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Розглянь пари об'єктів. Що в них спільне?

3 На кожному малюнку порівняй зображені предмети за довжиною; шириною; висотою. Назви предмети, однакові за довжиною; шириною; висотою.

4 Визнач, який ховрах найвищий; найнижчий. Які ховрахи однакового зросту? Визнач, який ховрах найтонший; найтовщий. Які ховрахи однакової товщини?

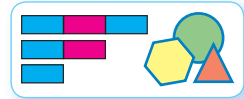

ЛІЧИМО ВІД 1 ДО 10

цифри:
0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

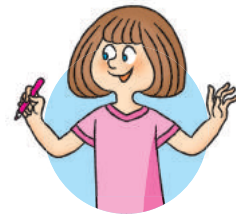
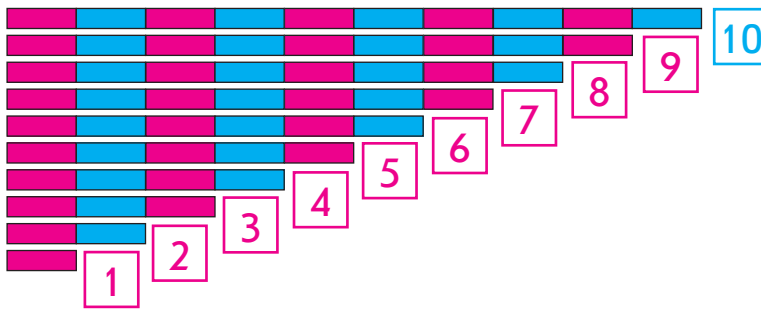
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

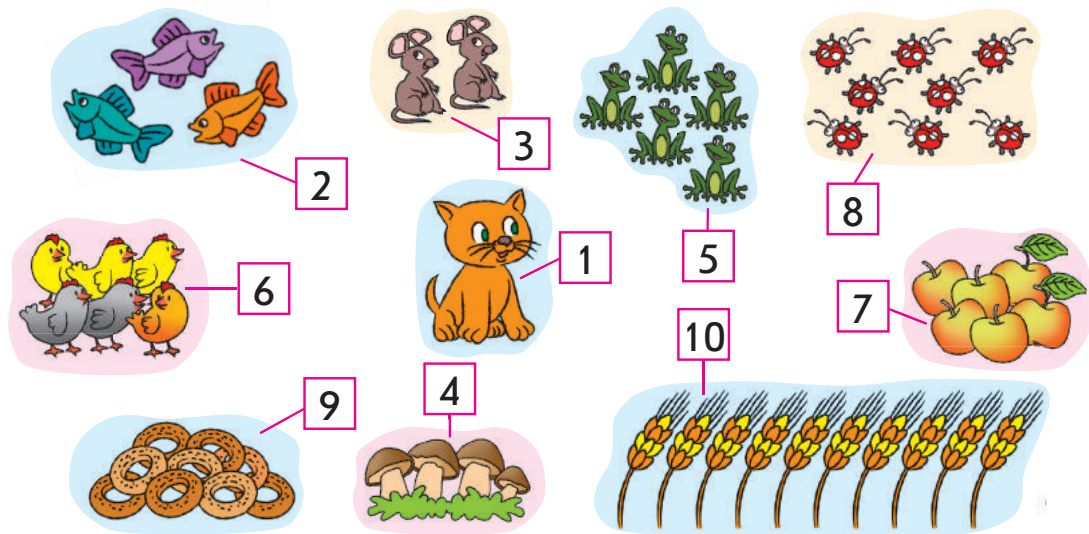
2

Розклади арифметичні штанги. Полічи смужки на кожній штанзі. Розглянь малюнок і перевір, чи правильно покладено картки з числами.

3

Чи відповідає кількість зображених об'єктів числам?

4

Який відрізок найдовший? Який відрізок найкоротший? Які відрізки мають однакові довжини?

ВИЗНАЧАЄМО КІЛЬКІСТЬ ОБ'ЄКТІВ

- лічба
- не називаю предмети двічі
- не пропускаю предмети

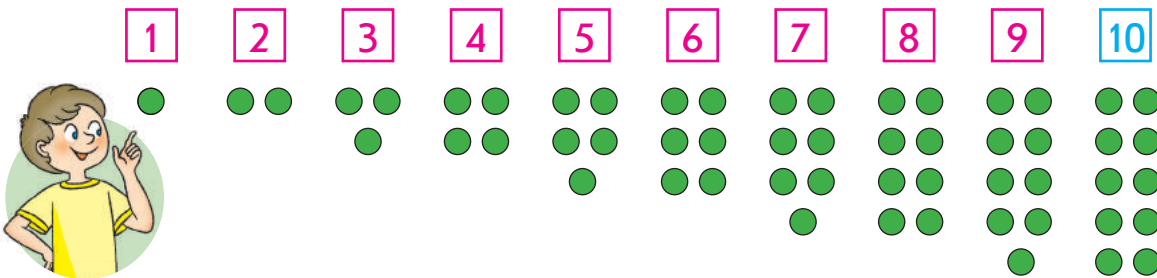
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

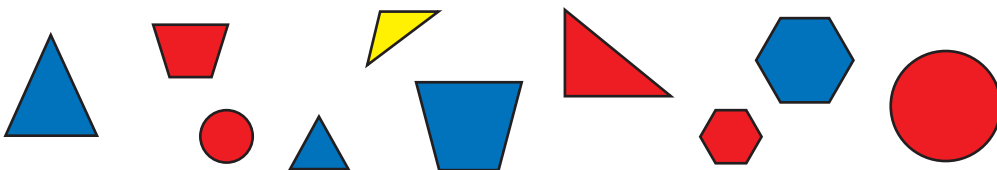
Розглянь малюнок. Перевір, чи відповідає кількість кружків картці з числом.

Поклади в рядок 10 кружків. Виклади ще 4 таких рядки. Полічи решту кружків. Виклади їх у нижньому рядку. Виклади картки з числами. Під кожну картку поклади відповідну кількість кружків.

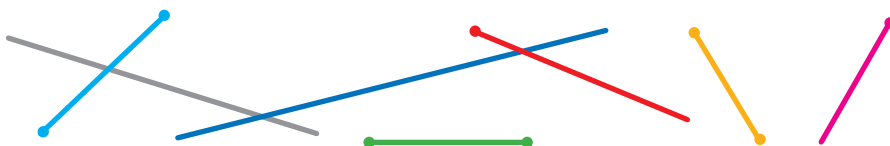
3

Полічи всі фігури. Скільки фігур? Скільки великих фігур? малих? Скільки синіх фігур? червоних фігур? Скільки трикутників? Чого більше: усіх фігур чи червоних фігур?

4

Які геометричні фігури зображено на малюнку? Визнач, скільки на малюнку відрізків; прямих; променів.

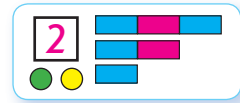

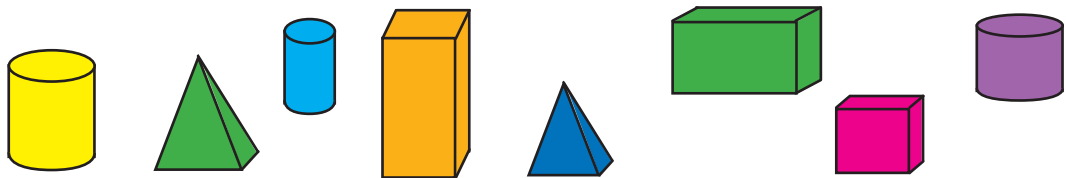
ВИЗНАЧАЄМО ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР ОБ'ЄКТА

- скільки?
- який за порядком?
- тиждень — сім днів

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Скільки геометричних фігур? Полічи фігури зліва направо, справа наліво, хаотично. Що цікаве можна помітити?

3 Скільки осіб на малюнку? Опиши кожну. Хто йде першим? другим? Який за порядком хлопець у капелюсі?

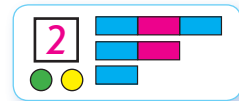
4 Скільки днів у тижні? Які їх назви? З якого дня розпочинається тиждень? Яка за порядком середа? субота?

Понеділок	Вівторок	Середа	Четвер	П'ятниця	Субота	Неділя
1	2	3	4	5	6	7

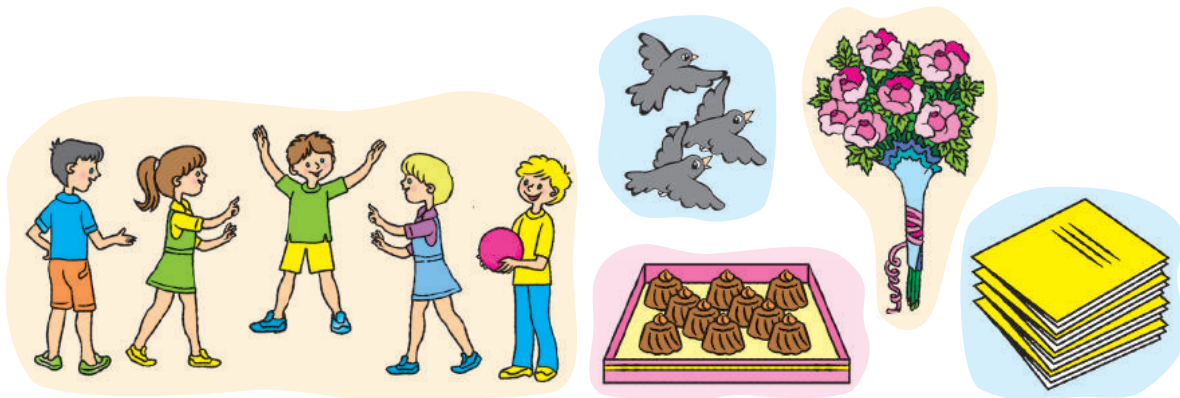
ДОСЛІДЖУЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ

● МНОЖИНА

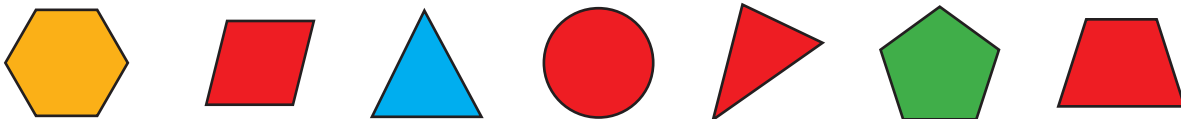
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

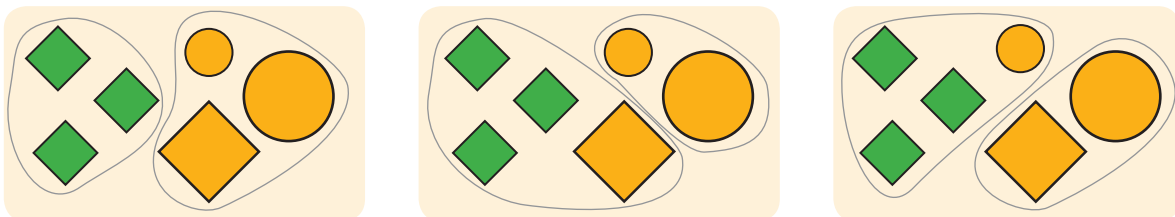
2 Назви кожен групу об'єктів (множину). Скільки елементів містить кожна група (множина)?

3 Як назвати групу (множину) об'єктів, поданих на малюнку? Назви кожен фігуру. Чого більше: усіх фігур чи многокутників? усіх фігур чи червоних фігур?

4 Визнач, за якою ознакою фігури розбито на групи (множини).

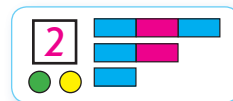

РОЗБИВАЄМО ОБ'ЄКТИ НА ГРУПИ ЗА СПІЛЬНОЮ ОЗНАКОЮ

- наступне,
попереднє
числа

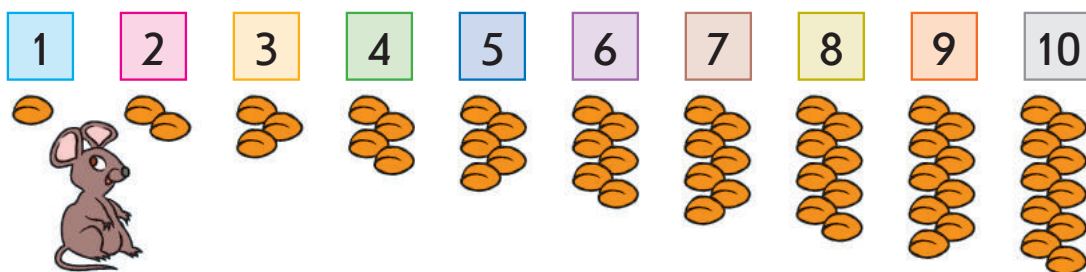
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

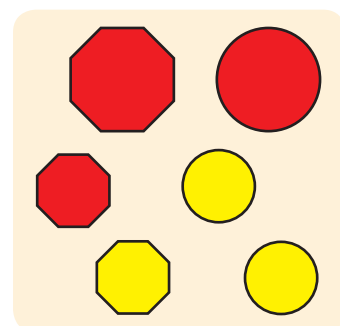
2 Назви групу (множину). Назви її елементи зліва на-
право. Який за порядком огірок? Поміркуй, що треба
знати, щоб відповісти на це питання.

3 Перевір, чи правильно полічили зернини. Назви числа.
Яке число стоїть за числом 7? Яке число стоїть перед
числом 5? Яке наступне число за числом 4? Яке по-
переднє число до числа 9? Між якими числами стоїть
число 5?

4 Назви групу (множину). Розбий гру-
пу (множину) на частини (підмно-
жини) за певною ознакою. Скільки
елементів містить кожна частина
(підмножина)?

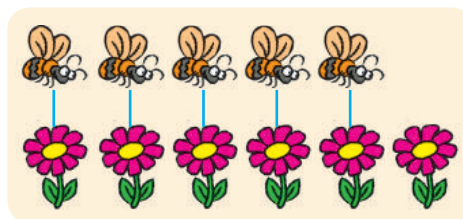
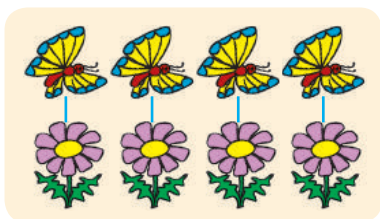
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 1

- стільки ж
- дорівнює =

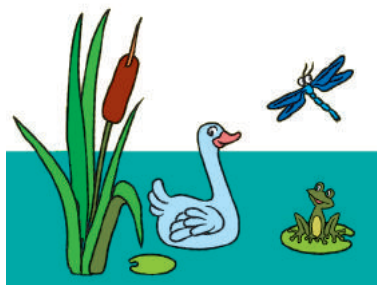
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

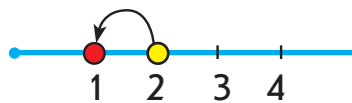
2 Що можна сказати про кількість об'єктів зверху та знизу на кожному малюнку?

3 Що ти бачиш на малюнку? Скільки істот кожного виду?

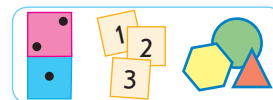

1

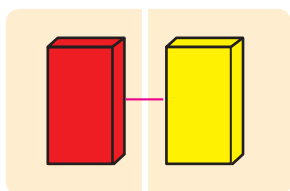

1 — це 2 без 1

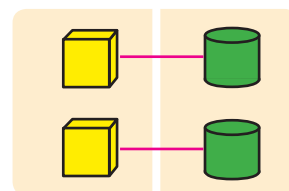
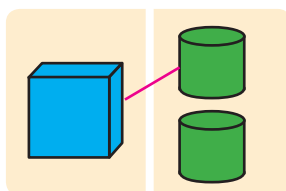
4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5 З'ясуй, скільки на кожному малюнку фігур зліва; справа. Де порівну? Де більше? Де менше?

Дорівнює =

Дорівнює =

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 2

- дорівнює =
- не дорівнює ≠

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

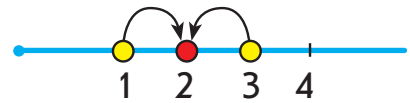
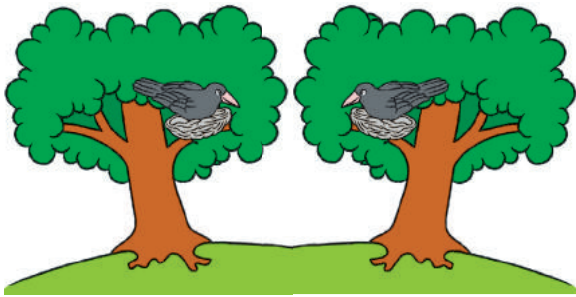
2 Скільки грибів «сховалося» за листям?

Стільки ж

3

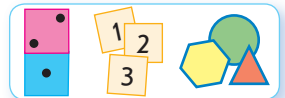
Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

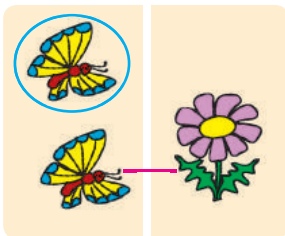
2 — це 1 і ще 1

2 — це 3 без 1

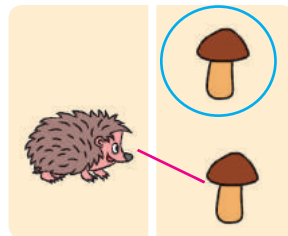
4 Попрацюй із математичними матеріалами.

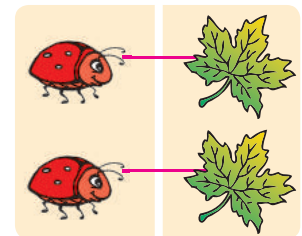
5 З'ясуй, скільки на кожному малюнку об'єктів зліва; справа. Де порівну? Де більше? Де менше?

Не дорівнює ≠

Не дорівнює ≠

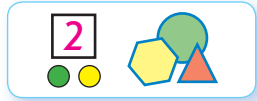

Дорівнює =

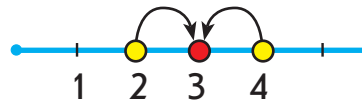
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 3

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

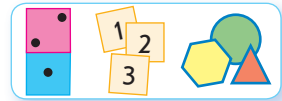
2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

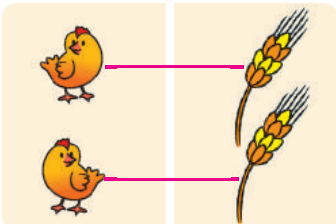
3 — це 2 і ще 1

3 — це 4 без 1

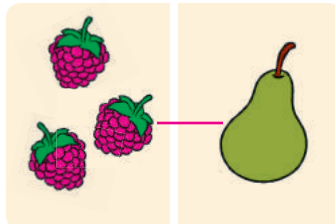
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

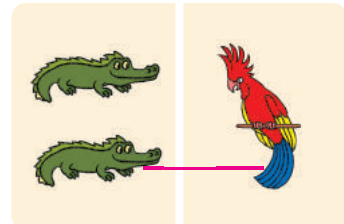
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівну? не порівну?

$$2 = 2$$

$$3 \neq 1$$

$$2 \neq 1$$

5 Виклади 3 кружки. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 3.

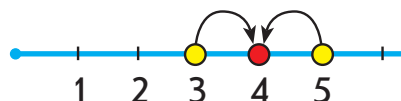
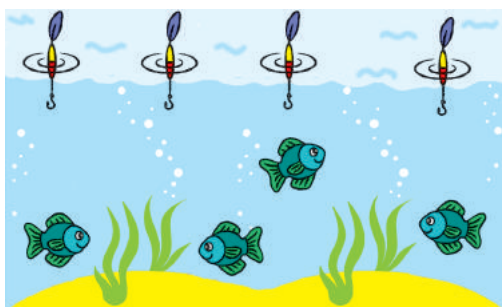
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 4

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

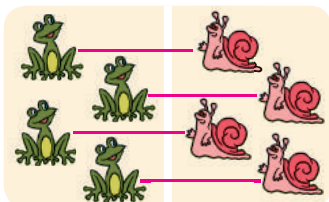
4 — це 3 і ще 1

4 — це 5 без 1

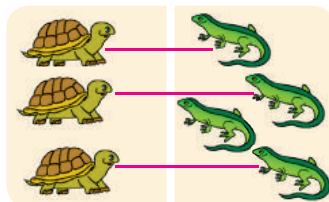
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

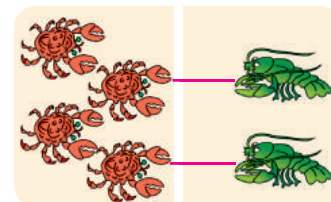
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівню? не порівню?

$4 = 4$

$3 \neq 4$

$4 \neq 2$

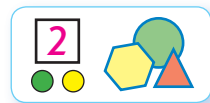
5 Виклади 4 кружки. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 4.

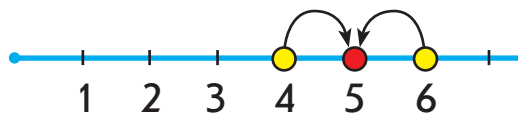
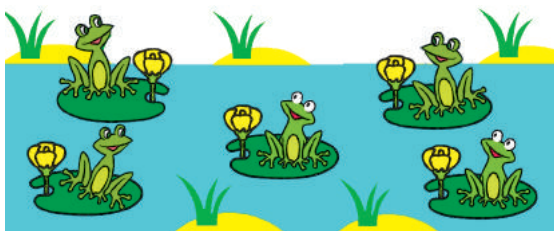
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 5

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

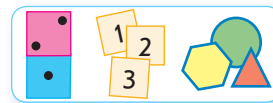
2 Що ти бачиш на малюнку? Скільки об'єктів кожного виду?

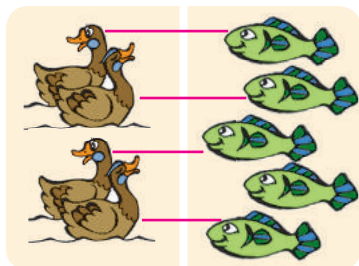
5 — це 4 і ще 1

5 — це 6 без 1

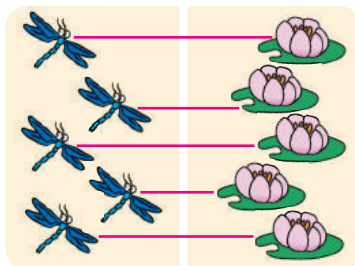
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

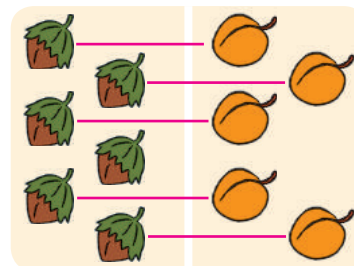
4 Яких об'єктів на кожному малюнку порівню? не порівню?

$4 \neq 5$

$5 = 5$

$6 \neq 5$

5 Виклади 5 кружків. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 5.

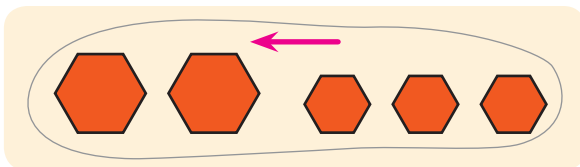

ПРАЦЮЄМО З ГРУПОЮ ОБ'ЄКТІВ: ОБ'ЄДНУЄМО, ВИЛУЧАЄМО

- об'єднати
- вилучити

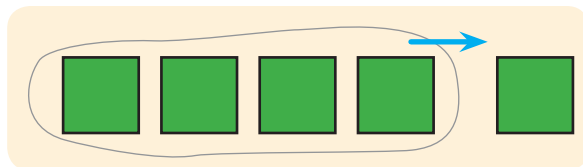

1 Попрацюй із геометричними фігурами.

2 і 3 всього 5

об'єднати

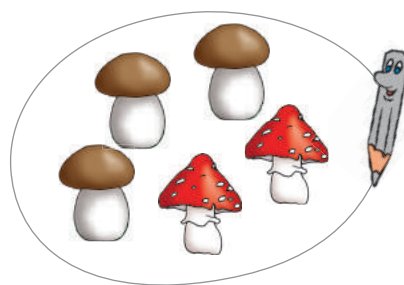

5 без 1 залишиться 4

вилучити

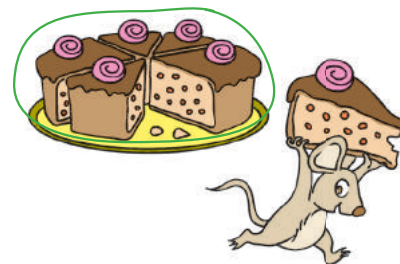
2 Розглянь, як об'єднали гриби. Що треба зробити, щоб об'єднати об'єкти?

Об'єднати — це означає **при-
сунути, змішати, зсипати** тощо.

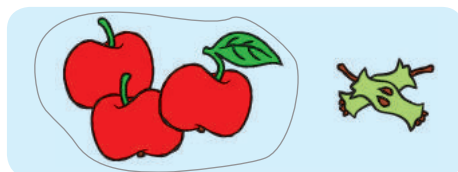
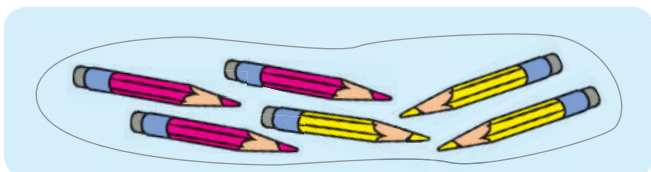

3 Розглянь, як вилучили шматок торта. Що треба зробити, щоб вилучити будь-які обрані об'єкти?

Вилучити — це означає **відсунути, відрізати, забрати,
відсипати** тощо.

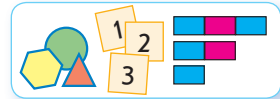
4 Поміркуй, які предмети об'єднували, а які — вилучали. Коли предметів стає більше? менше?

ПОРІВНЮЄМО ГРУПИ ОБ'ЄКТІВ ЗА КІЛЬКІСТЮ

- більше >
- менше <
- рівність, нерівність

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$6 \neq 5$

не порівну

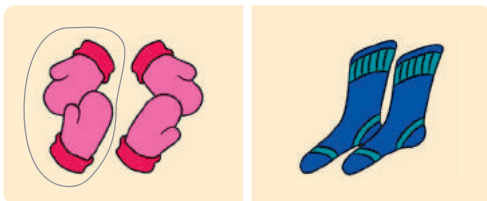
більше

менше

$6 > 3$

нерівність

2 Розглянь кожний малюнок. Утвори пари з елементів множин. Яке число більше? яке менше?

$4 > 2$
4 **більше**, ніж 2

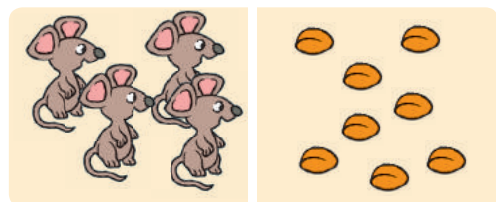

$5 < 6$
5 **менше**, ніж 6

3 З'ясуй, чи правильно складено нерівності. Прочитай їх зліва направо та справа наліво.

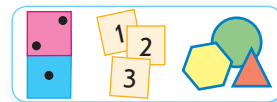
$6 > 5$

$4 < 8$

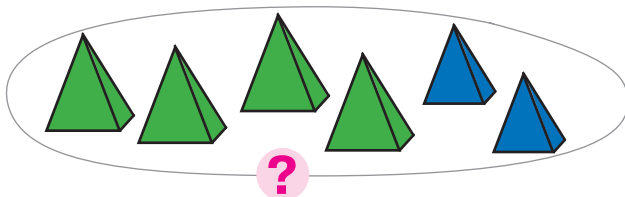
ВИВЧАЄМО АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 і 3 всього 5	5 без 1 залишиться 4
1 і 4 всього 5	5 без 4 залишиться 1

2 Як показати, скільки всього фігур: треба об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки всього фігур на малюнку?

4 і 2 буде 6. **Усього** 6 пірамід.
До 4 **додати** 2 буде 6.

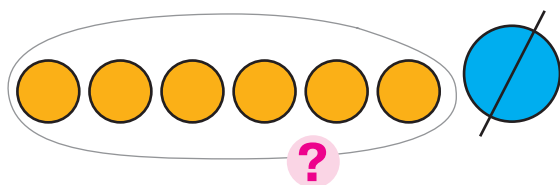
Рівність

$$\boxed{4 + 2 = 6}$$

Вираз

Об'єднати → додати

3 Як показати, скільки фігур залишилося: треба об'єднати фігури чи вилучити їх частину? Скільки фігур залишилося?

7 **без** 1 буде 6.
Залишилося 6 кружків.
Від 7 **відняти** 1 буде 6.

Рівність

$$\boxed{7 - 1 = 6}$$

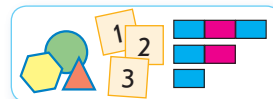
Вираз

Вилучити → відняти

ЗОБРАЖУЄМО ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ СХЕМАТИЧНО

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$4 + 3$

$7 - 2$

$4 + 3$

$7 - 2$

2 Поясни схему з кружками та схему з відрізками. Перевір, чи правильно складено рівність.

$5 + 3 = 8$

3 Поясни схему з кружками та схему з відрізками. Перевір, чи правильно складено рівність.

$7 - 3 = 4$

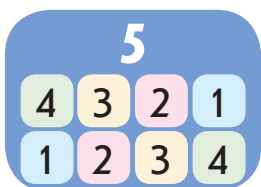
4 Прокоментуй схеми та проілюструй їх за допомогою кружків.

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 6

- наступне число
- попереднє число

1 Перевір, чи правильно записано склад чисел. З'ясуй, за яким правилом розташовані числа у стовпчиках таблиць. Знайди значення виразів.

$$\begin{array}{l} 1+4 \\ 2+3 \\ 3+2 \\ 4+1 \end{array}$$

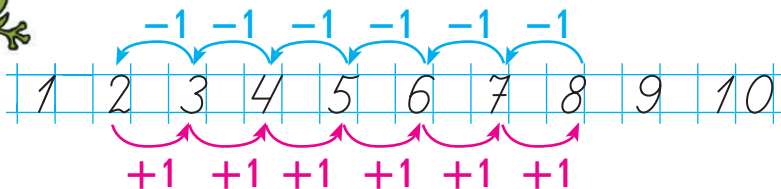
$$\begin{array}{l} 2+1 \\ 1+2 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1+3 \\ 2+2 \\ 3+1 \end{array}$$

2

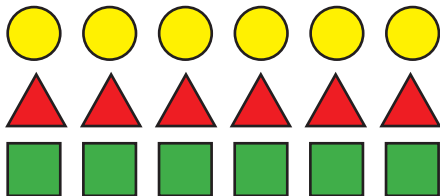
Поміркуй, як одержати наступне число; попереднє число. Перевір, чи є істинними рівності в першому стовпчику. Знайди значення виразів у другому стовпчику.

$$\begin{array}{ll} 5+1=6 & 2+1 \\ 6-1=5 & 3-1 \\ 7+1=8 & 4+1 \\ 8-1=7 & 5-1 \end{array}$$

3

Скільки кругів? трикутників? чотирикутників?

6 — це 5 і ще 1

$$6 = 5 + 1$$

6 — це 7 без 1

$$6 = 7 - 1$$

4

Попрацюй із математичними матеріалами.

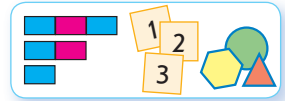

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

- числовий промінь
- наступні числа більші
- попередні числа менші

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

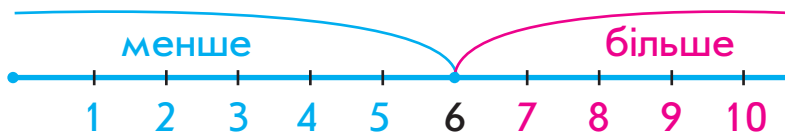
2 Які числа пропущено? Що тобі відомо про ці числа?

3 Порівняй пари множин за кількістю елементів. До кожної пари добери нерівність.

						$6 > 3$
						$1 < 5$
						$4 > 3$

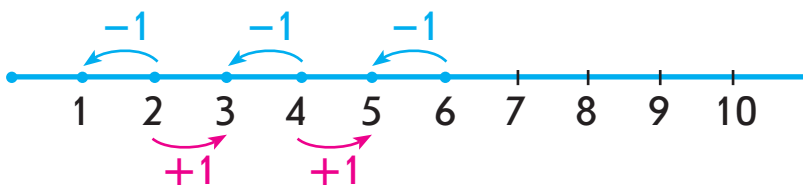
4 Назви числа, які менші від 6; числа, які більші за 6.

5 Порівняй числа.

2 і 6	6 і 5	5 і 4	6 і 4	3 і 6
3 і 1	2 і 4	1 і 5	3 і 5	6 і 2

6 Розглянь числовий промінь. Склади рівності.

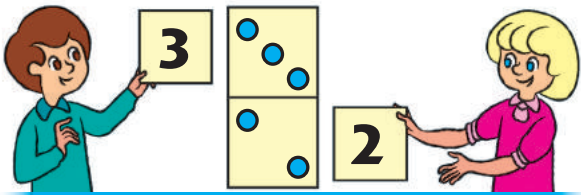
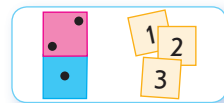

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 6

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$3 + 2 = 5$$

$$2 + 3 = 5$$

2 Згадай склад чисел 5, 4, 3. Визнач, які числа пропущено.

$$\square + 2$$

$$4 + \square$$

$$\square + 3$$

$$1 + \square$$

$$1 + \square$$

$$\square + 2$$

$$3 + \square$$

$$1 + \square$$

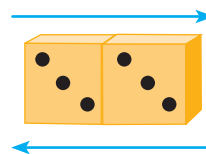
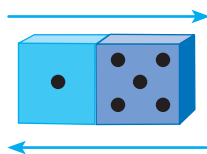
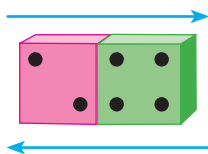
$$\square + 1$$

3

Виклади 6 кружків. Переміщуючи їх зліва направо, досліди склад числа 6. Склади рівності на додавання.

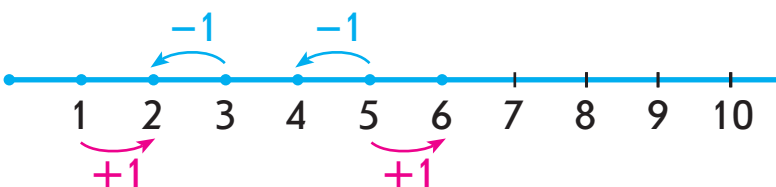

4 До кожної кісточки доміно склади рівності на додавання.

5

Знайди значення виразів. Склади інші рівності.

$$1 + 1 \quad 5 + 1$$

$$3 - 1 \quad 5 - 1$$

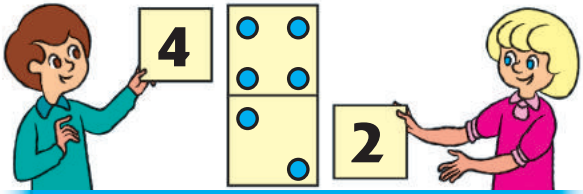
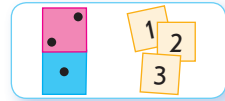

ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-6

1

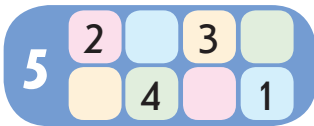
Попрацюй із математичними матеріалами.

4	+	2	=	6
2	+	4	=	6
6	-	2	=	4
6	-	4	=	2

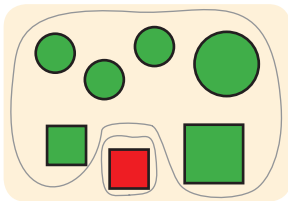
2

Віднови таблиці. Склади рівності на додавання.

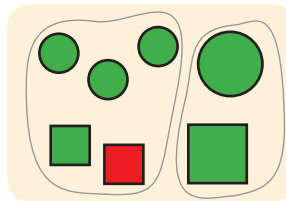

3

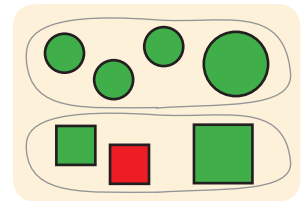
З'ясуй, за якою ознакою множини розбито на підмножини в кожному випадку. Поясни, як склали рівності.

$$\begin{aligned} 6 + 1 &= 7 \\ 1 + 6 &= 7 \\ 7 - 6 &= 1 \\ 7 - 1 &= 6 \end{aligned}$$

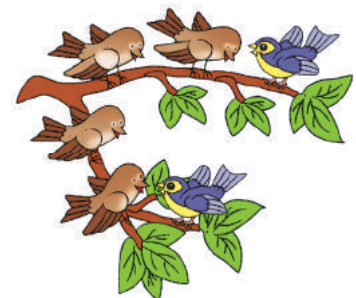
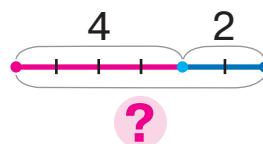
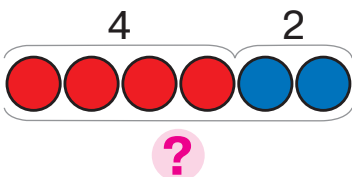
$$\begin{aligned} 5 + 2 &= 7 \\ 2 + 5 &= 7 \\ 7 - 5 &= 2 \\ 7 - 2 &= 5 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 4 + 3 &= 7 \\ 3 + 4 &= 7 \\ 7 - 4 &= 3 \\ 7 - 3 &= 4 \end{aligned}$$

4

На дереві 4 горобці і 2 синиці.
Поясни схеми. Склади вираз.

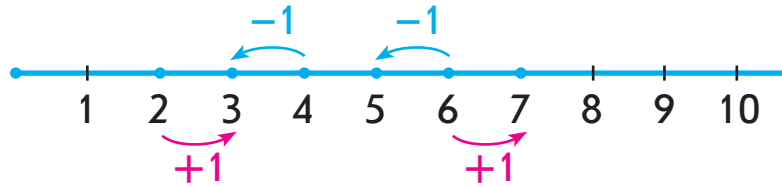

ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ЗА ЧИСЛОВИМ ПРОМЕНЕМ

1

Розглянь числовий промінь. Досліди, як одержати наступне число; попереднє число. Склади відповідні вирази, знайди їх значення.

2

З яких чисел складається число 2? Розглянь, як можна додати 2. Знайди значення виразів.

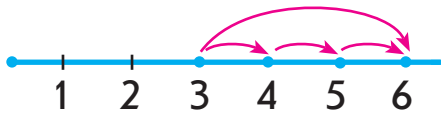
$$4 + 1 + 1$$

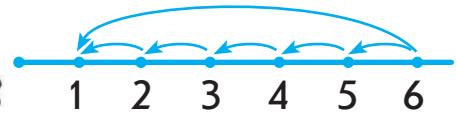
$$4 + 2$$

3

Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

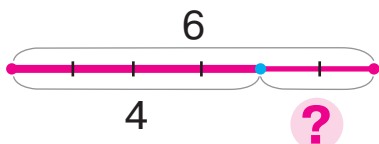
$$3 + 3$$

$$6 - 5$$

4

До кожної схеми добери вираз, усно знайди його значення.

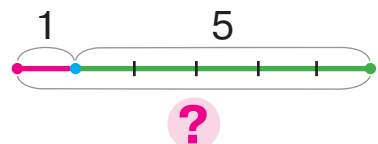

$$4 + 2$$

$$1 + 5$$

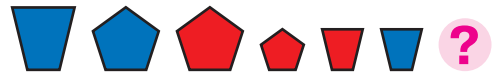
$$6 - 4$$

$$6 - 1$$

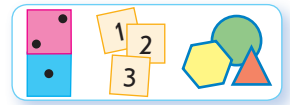

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО В МЕЖАХ 6

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Прочитай рівності в першому стовпчику. Поясни, як їх склали. Віднови рівності до решти кісточок доміно.

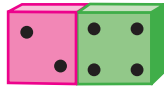

$$2 + 3 = 5$$

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 2 = 3$$

$$5 - 3 = 2$$

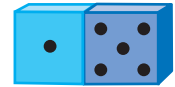

$$2 + 4 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

$$6 - 2 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

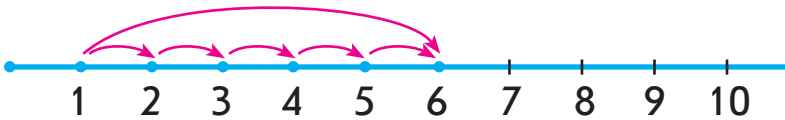
$$1 + 5 = \square$$

$$\square + \square = \square$$

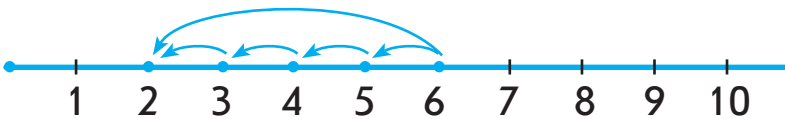
$$6 - 1 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

3 Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

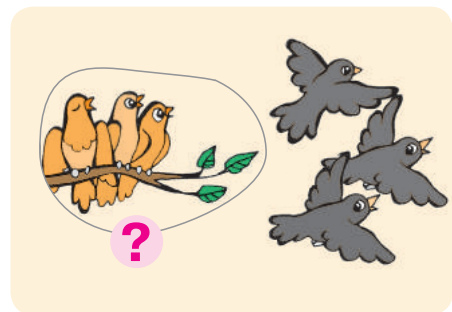
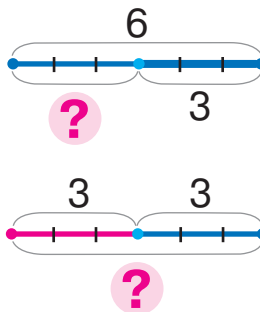
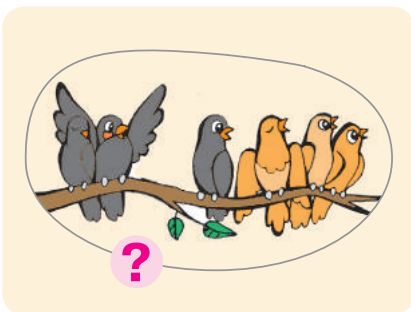

$$1 + 5$$

$$6 - 4$$

4 Добери схему до кожного малюнка. Поясни свій вибір.

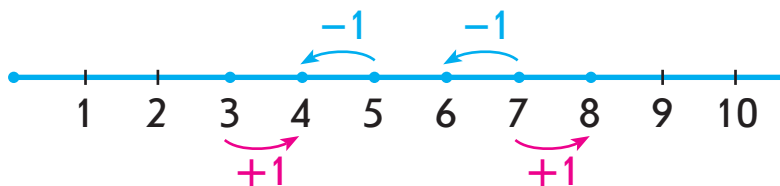
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 7

- **+1** → наступне число
- **-1** → попереднє число

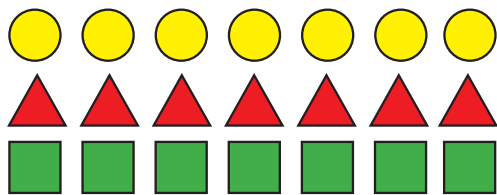
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Як одержати наступне число? попереднє число? Усно склади рівності за числовим променем.

3 Скільки кругів? трикутників? чотирикутників?

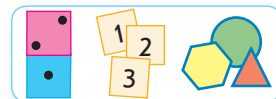
7 — це **6** і **ще 1**

$$7 = 6 + 1$$

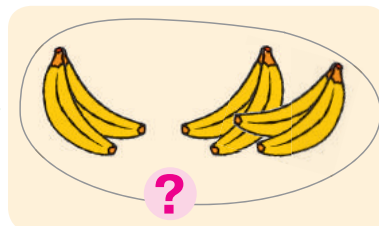
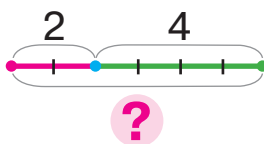
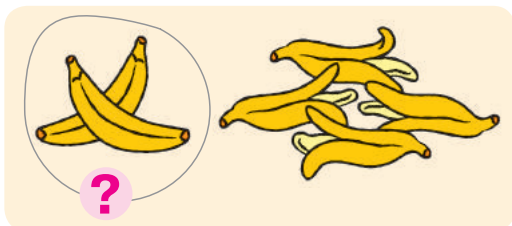
7 — це **8** **без 1**

$$7 = 8 - 1$$

4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5 Добери малюнок до схеми.

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

• неправильні (хибні) нерівності

1

Знайди неправильні (хибні) нерівності. У чому помилка?

$6 > 4$	$3 < 7$	$2 > 6$	$10 > 7$	$4 > 8$
$4 < 3$	$7 > 2$	$7 > 3$	$6 < 3$	$3 < 5$
$5 > 2$	$4 > 7$	$2 < 4$	$5 < 4$	$1 < 6$

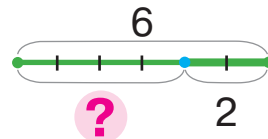
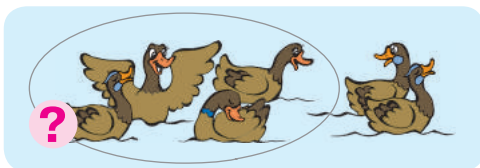
2

З'ясуй, за якими ознаками фігури розбито на групи. Порівняй групи фігур за кількістю елементів. Яке ще завдання можна виконати за малюнками?

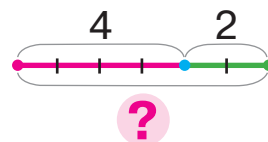
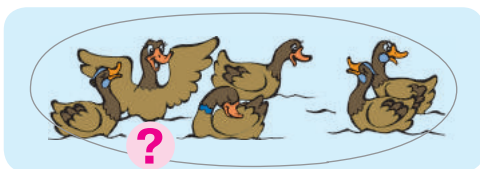
$5 > \square$ $2 < \square$ $\square > \square$

3

До кожного малюнка добери схему та вираз.

$4 + 2$

$6 - 2$

4

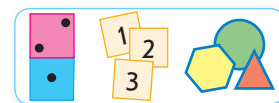
Виконай дії за числовим променем.

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 7

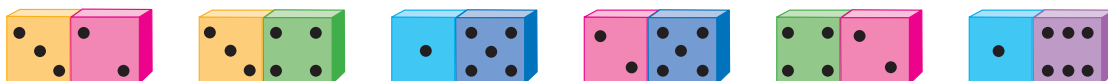

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

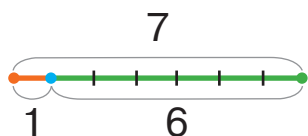

2 Виклади 7 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 7. Склади рівності на додавання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно показують склад числа 7. Склади відповідні вирази.

4 Поясни, як склали вирази за схемами. Склади інші вирази. Знайди значення всіх виразів.

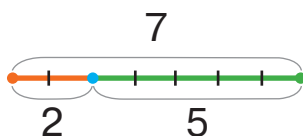

$1 + 6 = \square$

$6 + 1 = \square$

$7 - 1 = \square$

$7 - 6 = \square$

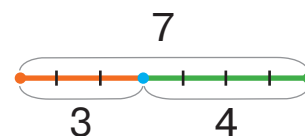

$2 + 5 = \square$

$\square + \square = \square$

$7 - 2 = \square$

$\square - \square = \square$

$3 + 4 = \square$

$\square + \square = \square$

$7 - 3 = \square$

$\square - \square = \square$

5 Згадай, що означає «додати 1»; «відняти 1». Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

$6 + 1$
 $8 - 1$
 $3 + 1$
 $4 - 1$

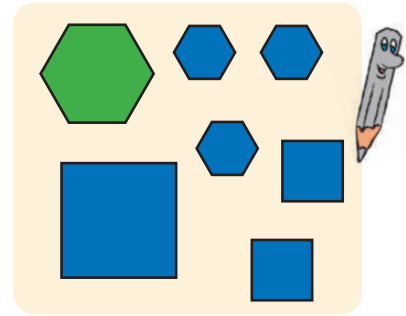

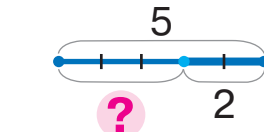
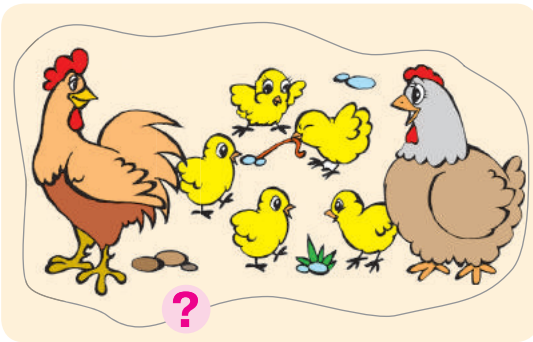
ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-7

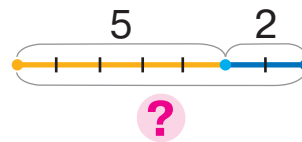
1 Розбий фігури на дві групи за трьома ознаками. Склади можливі рівності та нерівності.

2 Добери до малюнка схему та вираз.

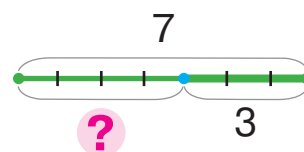
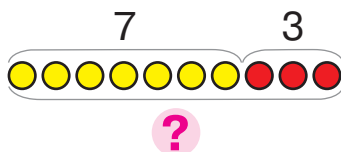

$5 + 2$

$5 - 2$

3 У Сашка 7 цукерок. Він дав товаришеві 3 цукерки. Скільки цукерок залишилось у Сашка? Перевір, хто з дітей правильно склав схему для відповіді на запитання.

4 Знайди хибні рівності. Як виправити помилки?

$5 - 1 = 4$

$6 + 1 = 5$

$7 - 1 = 6$

$5 + 1 = 4$

$8 + 1 = 9$

$4 - 1 = 2$

$2 + 1 = 1$

$9 - 1 = 8$

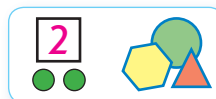

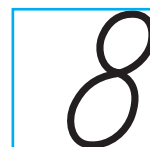
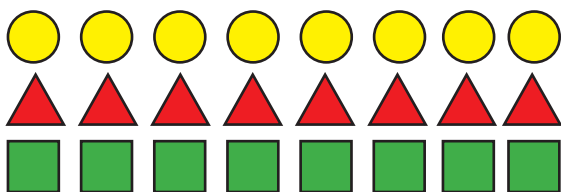
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 8

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що можна сказати про кількість кругів, трикутників і чотирикутників на малюнку?

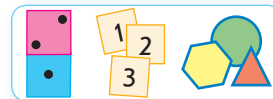
8 — це 7 і ще 1

$$8 = 7 + 1$$

8 — це 9 без 1

$$8 = 9 - 1$$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

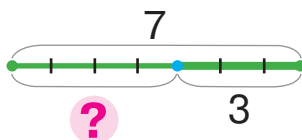
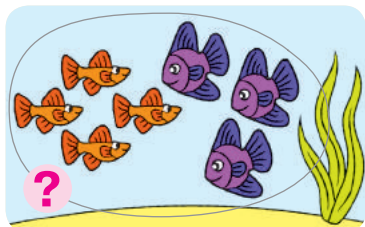

4 Знайди хибні нерівності. У чому помилка?

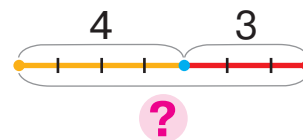

$7 > 4$	$2 < 7$	$5 > 8$	$10 > 6$
$8 < 6$	$6 > 7$	$1 < 7$	$5 < 7$
$7 > 9$	$9 > 2$	$7 > 8$	$3 > 5$

5 Добери до малюнка схему та вираз.

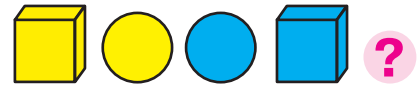
$$4 + 3$$

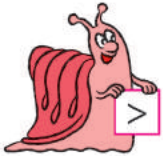
$$7 - 3$$

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

1 У першому рядку мали підкреслити числа, менші від 7; у другому рядку — більші за 4, але менші від 8. Чи правильно це зроблено? Усно виправ помилки.

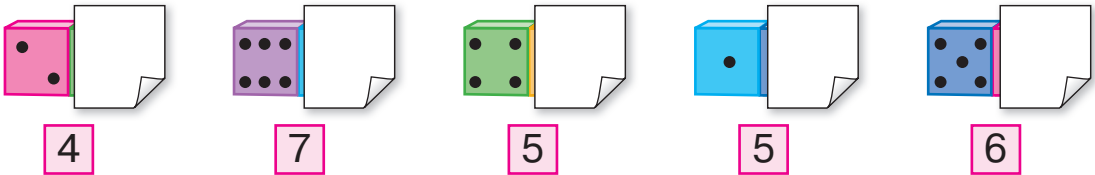

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10
 1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

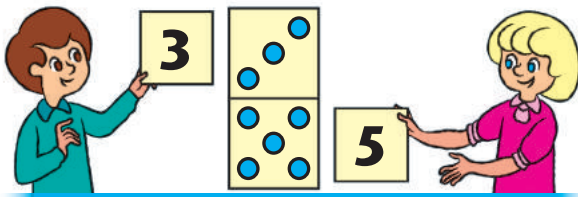
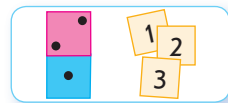
2 Порівняй числа.

7 і 5   6 і 8   9 і 7   8 і 5   3 і 6
 4 і 8   5 і 3   10 і 8   9 і 4   8 і 2

3 Скільки точок «сховалося» за кожним аркушем?

4 Попрацюй із математичними матеріалами.

5	+	3	=	8
3	+	5	=	8
8	-	3	=	5
8	-	5	=	3

5 Згадай склад чисел. Склади рівності на додавання; віднімання.

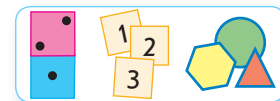

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 8

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

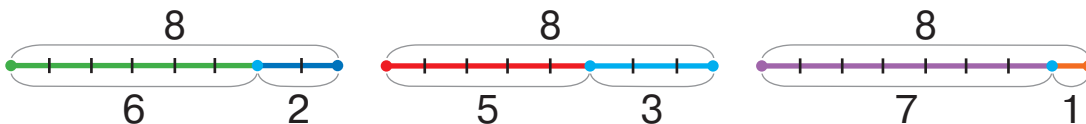

2 Виклади 8 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 8. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно показують склад числа 8. Усно склади відповідні рівності.

4 Що спільне в схемах? До кожної схеми склади дві рівності на додавання та дві — на віднімання.

5 Знайди значення виразів, користуючись числовим променем.

6 Виклади картки з числами від 1 до 8 у порядку збільшення чисел. Знайди значення виразів.

$5+1$	$8-1$	$4+1$	$2+1$
$7-1$	$7+1$	$5-1$	$2-1$
$3+1$	$6-1$	$9-1$	$6+1$

ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–8

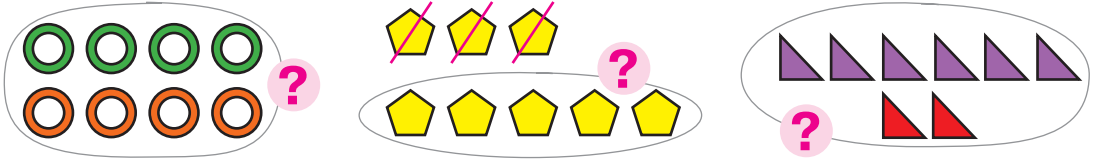
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

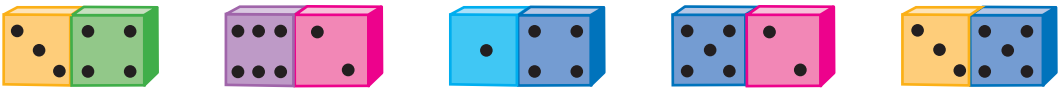
2

Усно склади вирази за схемами.

3

До кісточок доміно склади можливі рівності.

4

Згадай склад числа 8. Визнач, які числа пропущено в таблиці та рівностях.

$$3 + \square = 8$$

$$4 + \square = 8$$

$$8 - 3 = \square$$

$$8 - 4 = \square$$

$$\square + 1 = 8$$

$$2 + \square = 8$$

$$8 - 1 = \square$$

$$8 - 2 = \square$$

$$5 + \square = 8$$

$$\square + 7 = 8$$

$$8 - 5 = \square$$

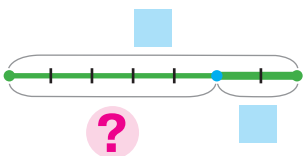
$$8 - 7 = \square$$

$$\square + 6 = 8$$

$$8 - 6 = \square$$

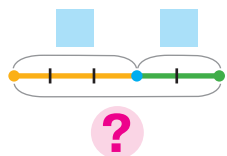
5

До кожної схеми добери вираз.

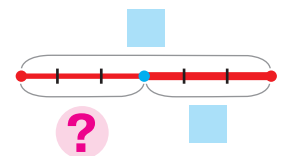
$$3 + 2$$

$$3 - 2$$

$$7 + 2$$

$$6 - 3$$

$$7 - 2$$

$$6 + 3$$

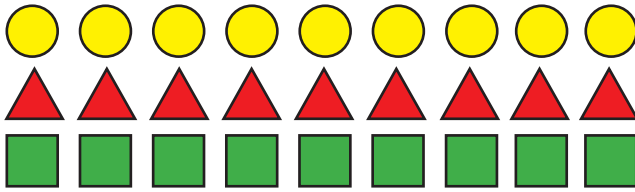
ВИВЧАЄМО ЧИСЛО І ЦИФРУ 9

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що можна сказати про кількість кругів, трикутників і чотирикутників на малюнку?

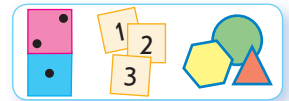
9 — це 8 і ще 1

$$9 = 8 + 1$$

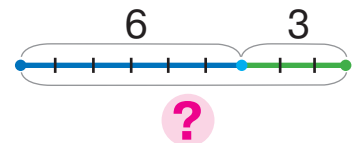
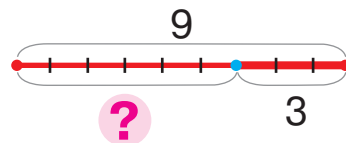
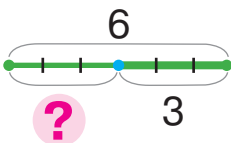
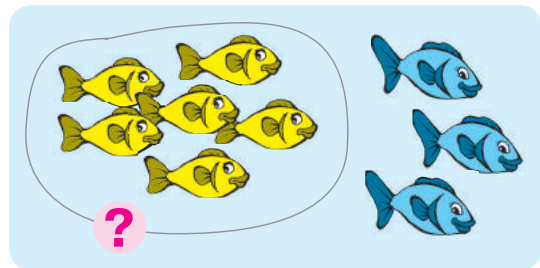
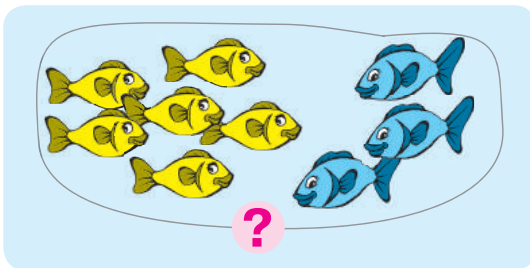
9 — це 10 без 1

$$9 = 10 - 1$$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

4 Добери схему та вираз до кожного малюнка.

$$6 + 3$$

$$6 - 3$$

$$9 - 3$$

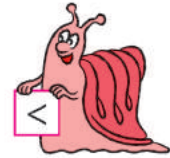

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

• порівняння на основі складу числа

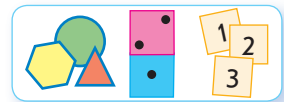
1 Порівняй числа.

3 і 5	9 і 7	8 і 9	7 і 5
8 і 6	2 і 5	7 і 4	6 і 9

2 Запиши в порядку збільшення числа: 9, 4, 1, 8, 6.

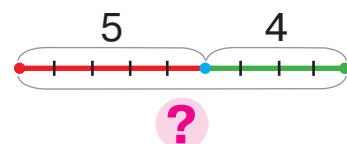
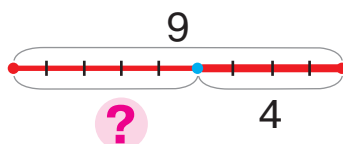
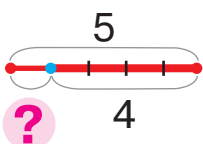
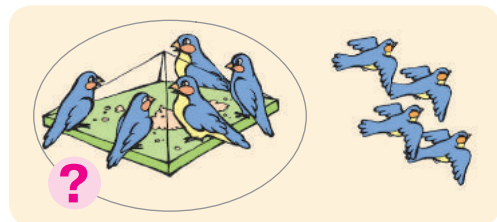
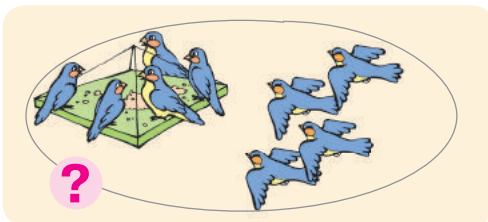
3 Попрацюй із математичними матеріалами.

4 Прокоментуй записи. Спробуй закінчити міркування.

$\begin{array}{c} 4 \text{ } \bullet \text{ } 2 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \text{ і } 2 \end{array}$ 2 і 2 більше 2	$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 3 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \text{ і } 3 \end{array}$ 4 і 3 більше 3	$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } 5 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \text{ і } 5 \end{array}$ 1 і 5 більше 5
$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 6 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ ... $\square$	$\begin{array}{c} 5 \text{ } \bullet \text{ } 4 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ ... $\square$	$\begin{array}{c} 7 \text{ } \bullet \text{ } 2 \\ \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ і } \square \end{array}$ ... $\square$

5 До кожного малюнка добери схему та вираз.

9 - 4

5 + 4

5 - 4

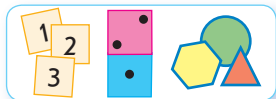

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 9

9

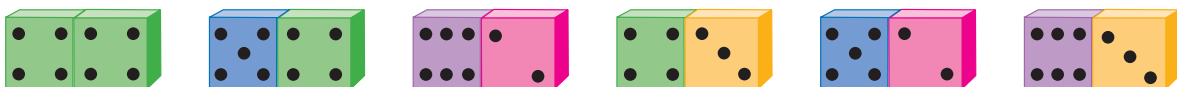

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

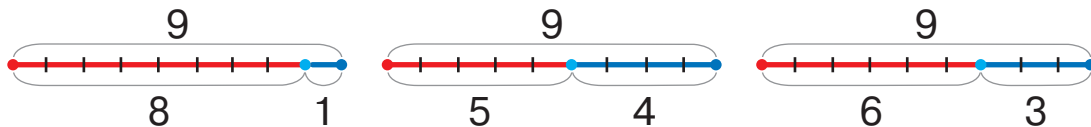

2 Виклади 9 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 9. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3 З'ясуй, які кісточки доміно ілюструють склад числа 9.

4 За кожною схемою склади рівності на додавання і віднімання.

5 Порівняй числа.

5 і 9

9 і 7

6 і 8

8 і 10

2 і 6

10 і 9

7 і 3

6 і 4

6 Порівняй числа за їх складом, користуючись схемами.

9 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 5 \quad 4 \end{matrix}$ 4
5 і 4 більше 4

6 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 1 \quad 5 \end{matrix}$ 5
1 і 5 більше 5

8 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 6 \end{matrix}$ 6
2 і 6 більше 6

4 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 6 \quad 2 \end{matrix}$ 6
6 без 2 менше 6

5 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 9 \quad 4 \end{matrix}$ 9
9 без 4 менше 9

7 $\begin{matrix} \bullet \\ \swarrow \searrow \\ 9 \quad 2 \end{matrix}$ 9
9 без 2 менше 9

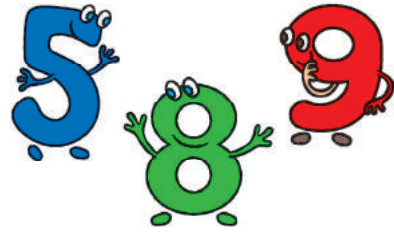
ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1-9

1

Назви числа:

- 1) більші за 4, але менші від 9;
- 2) менші від 9, але більші за 7;
- 3) більші за 5, але менші від 8.

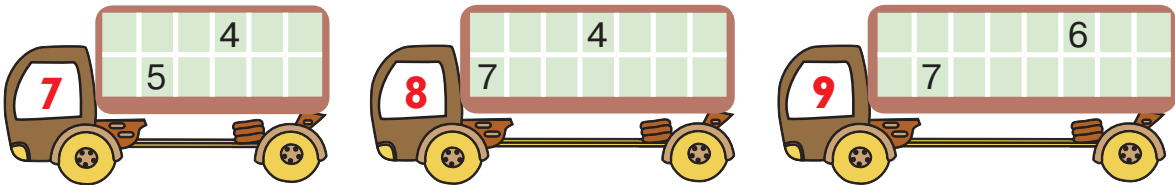
2

Знайди хибні нерівності. У чому помилки?

$6 > 5$	$4 < 6$	$9 < 6$	$10 > 1$	$7 < 5$
$9 < 8$	$8 > 9$	$7 > 4$	$3 < 6$	$3 > 8$

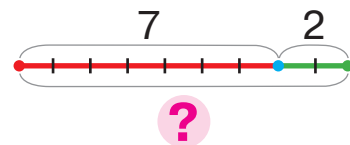
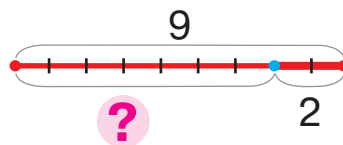
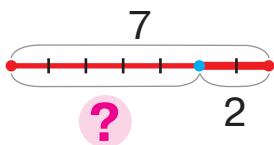
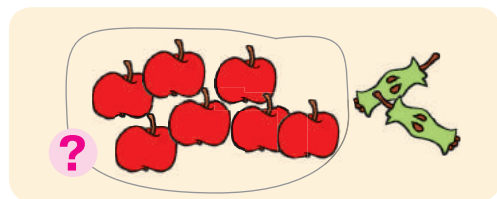
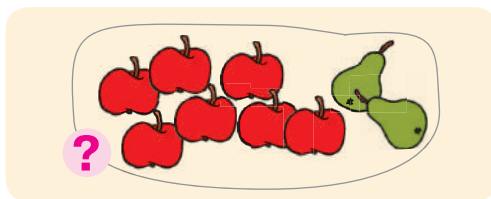
3

Згадай склад чисел.

4

До кожного малюнка добери схему та вираз.

$7 + 2$

$7 - 2$

$9 - 2$

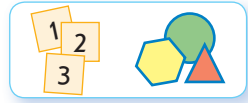

ВИВЧАЄМО ЧИСЛО 10

• натуральний ряд чисел

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Поясни, як одержати число 10. Чи знаєш ти наступне число за числом 10? Розглянь, як одержати число 10 із наступного за ним числа.

10 — це 9 і ще 1

$$10 = 9 + 1$$

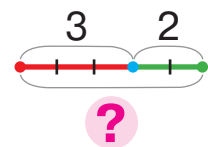
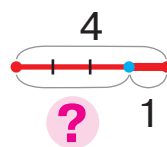
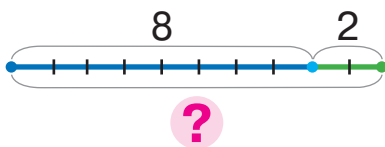
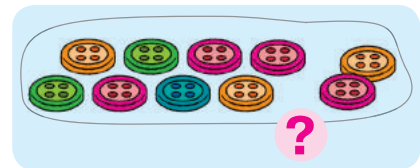
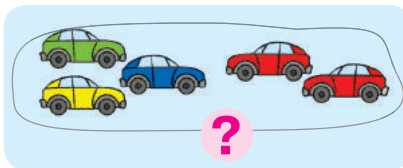
10 — це 11 без 1

$$10 = 11 - 1$$

3 Визнач, скільки геометричних фігур кожного виду.

4 До кожного малюнка добери схему.

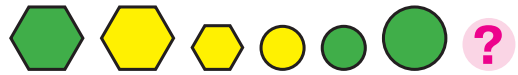
5 Віднови склад чисел.

8	7		3		1	5	
		2		6			4

9	8		5		4		1	
		3		6		2		7

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА

1 Віднови відрізок натурального ряду чисел.

1, 2, 3, , , , , , 9,

2 Порівняй числа. Які способи порівняння чисел ти знаєш? Який із них для тебе легший?

10 і 7

8 і 5

2 і 4

10 і 4

3 і 9

6 і 10

10 і 8

7 і 3

3 Прочитай кожний вираз. З'ясуй, яке число одержимо — наступне чи попереднє, за зразком. Знайди значення виразу.

	2	3	2+1

6+1

3-1

7+1

5-1

4 Згадай склад чисел. Для кожного випадку склади рівності за схемою: + = + .

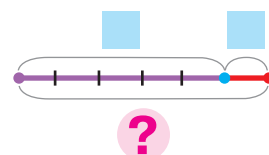
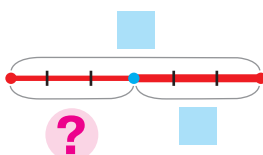
9								
7		2		3		6		
	5		1		4		8	

8							
	3		5		4		
7		6		2			1

5 Доповни схеми до малюнків. Склади відповідні рівності.

?	

?	

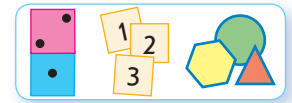
ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЛА 10

10

9	8	7	6	5	4	3	2	1
1	2	3	4	5	6	7	8	9

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Виклади 10 кружків. Переміщуючи кружки зліва направо, досліди склад числа 10. Склади відповідні рівності на додавання і віднімання.

3

Розглянь пари чисел, які складають число 10. Що цікаве можна помітити? Запиши відповідні рівності на додавання.

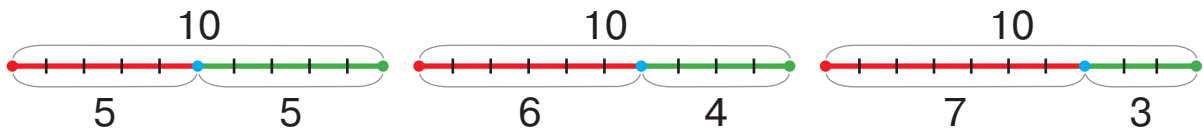
4

З'ясуй, які кісточки доміно ілюструють склад числа 10.

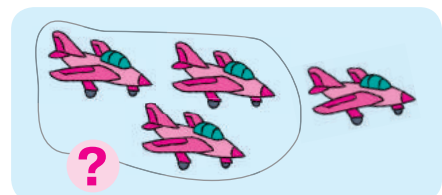
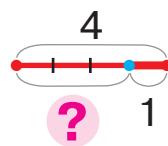
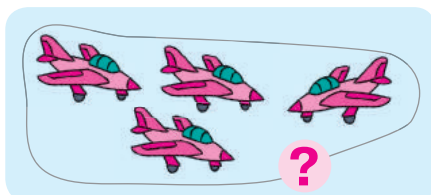
5

За кожною схемою склади рівності на додавання і віднімання.

6

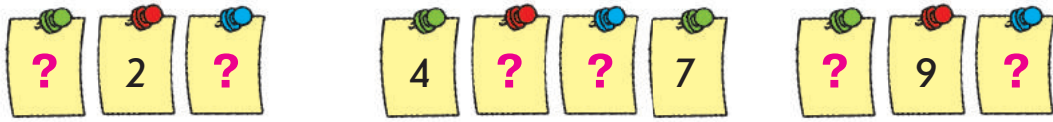
Добери до схеми малюнок.

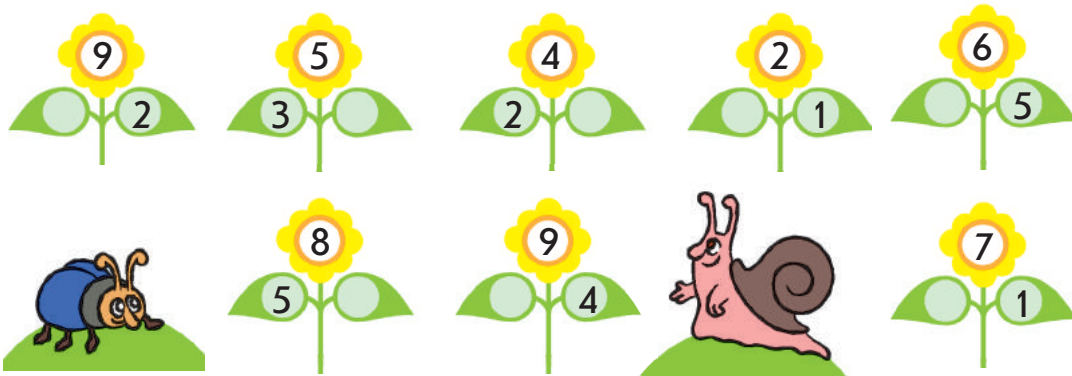

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

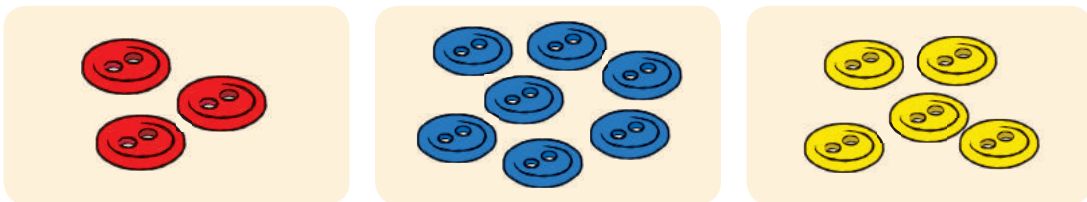
1 Назви пропущені числа.

2 Згадай склад чисел. Які числа пропущено?

3 Познач кількість гудзиків числом. Назви найменше число.

4 Чаклун перетворив числа на літери. Спробуй «розчаклувати» числа та порівняти їх.

О С З А Е Н І М Р В

О ● Н   Р ● Е   М ● І

С ● З   А ● О   В ● Р

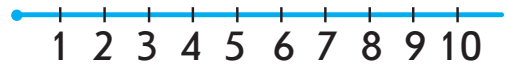
Розділ 2. ПРИЙОМИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ У МЕЖАХ 10

ПОВТОРЮЄМО ЧИСЛА 1–10

1

Назви числа:

- 1) більші за 6, але менші від 9;
- 2) більші за 2, але менші від 4;
- 3) менші від 7, але більші за 3;
- 4) менші від 8.

2

Прочитай кожний вираз. З'ясуй, яке число одержимо — наступне чи попереднє, за зразком. Знайди значення виразу.

$9+1$

$10-1$

$7-1$

$4-1$

$8-1$

$5+1$

$6+1$

$7+1$

3

Визнач, на які числа «впали» листочки.

$\text{leaf} + 1 = 10$

$\text{leaf} - 1 = 6$

$\text{leaf} + 1 = 8$

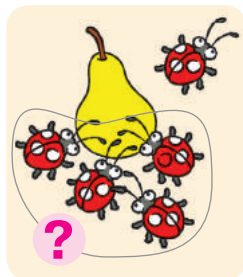
$\text{leaf} - 1 = 7$

$\text{leaf} + 1 = 5$

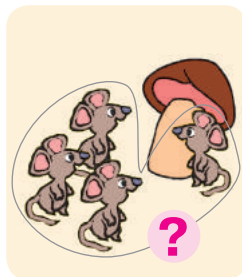
$7 - \text{leaf} = 6$

4

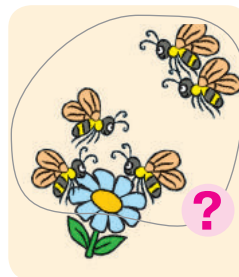
Прокоментуй малюнки. Поміркуй: треба об'єднувати чи вилучати об'єкти. Добери відповідні вирази. Усно знайди їх значення.

$1+3$

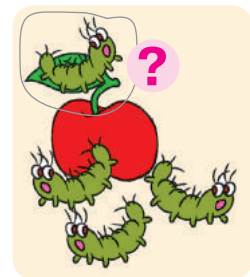

$4-1$

$4+1$

$3-1$

$5-1$

$3+2$

$4-3$

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАД ЧИСЕЛ ПЕРШОГО ДЕСЯТКА

1 Упізнай числа за описами. Склади схожі загадки.

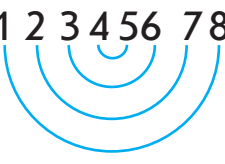

1) Це число стоїть між числами 7 і 9.

2) Це число наступне за числом 6.

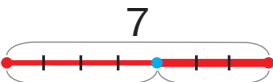

2 Розглянь пари чисел, які складають числа 9, 8, 7, 6. Склади за схемами відповідні рівності на додавання.

	1 2 3 4 5 6 7 8 		1 2 3 4 5 6
	1 2 3 4 5 6 7 		1 2 3 4 5

3 Добери до кожного малюнка схему та вираз.

$10 - 3$	$10 + 3$	$7 - 3$
		$7 + 3$

4 Знайди значення виразів.

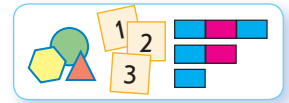
6+1   3-1   7+1   10-1   8+1   5-1

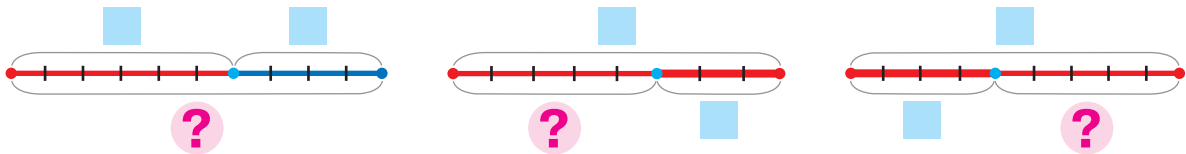
НАЗИВАЄМО КОМПОНЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ ДОДАВАННЯ

- перший доданок
- другий доданок
- сума

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Розкажи, як доповнити схеми. Склади за схемами рівності. Прочитай рівність на додавання.

3 Запам'ятай, як називають числа при додаванні. Що цікаве в цих назвах можна помітити?

Доданок Доданок 6 2 8 Сума	Вираз — сума 6 + 2 Доданок Доданок	Значення виразу = 8 Сума

4 Знайди хибні рівності. Назви в істинних рівностях перший доданок; другий доданок; суму.

$6 + 2 = 8$	$9 - 3 = 6$	$3 + 2 = 5$	$6 - 3 = 9$
$1 + 3 = 4$	$2 + 1 = 4$	$4 + 3 = 7$	$6 + 2 = 8$

5 Добери схему до малюнка. Склади відповідну рівність.

ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

- $+2 \rightarrow +1+1$
- $-2 \rightarrow -1-1$

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Знайди значення сум. Прочитай рівності з назвами компонентів і результату. Знайди значення решти виразів.

$5 - 1$

$6 + 1$

$8 - 1$

$4 + 1$

$9 + 1$

$10 - 1$

$7 + 1$

$3 + 1$

3

Згадай, як додавати і віднімати число 2 за числовим променем. Закінчи обчислення за схемами.

$$5 + 2 = \underbrace{5 + 1}_{1+1} + 1 = \square + \square = \square$$

$$5 - 2 = \underbrace{5 - 1}_{1+1} - 1 = \square - \square = \square$$

4

Прокоментуй розв'язування. Знайди значення решти виразів за поданими схемами.

$$7 + 2 = \underbrace{7 + 1}_{1+1} + 1 = \square + 1 = 9$$

$$8 - 2 = \underbrace{8 - 1}_{1+1} - 1 = \square - 1 = 6$$

$8 + 2$

$10 - 2$

$6 + 2$

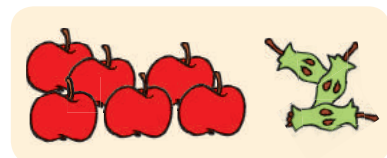
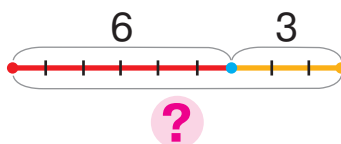
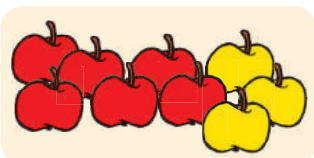
$7 - 2$

$4 + 2$

$9 - 2$

5

Добери до схеми малюнок. Склади відповідний вираз і знайди його значення.

ОДЕРЖУЄМО ЧИСЛО НУЛЬ. ВІДНІМАЄМО РІВНІ ЧИСЛА

- нуль 0
- $a - a = 0$

1 Знайди значення сум. Прочитай рівності на додавання.
 $6 + 1$ $8 - 5$ $9 + 1$ $8 + 1$

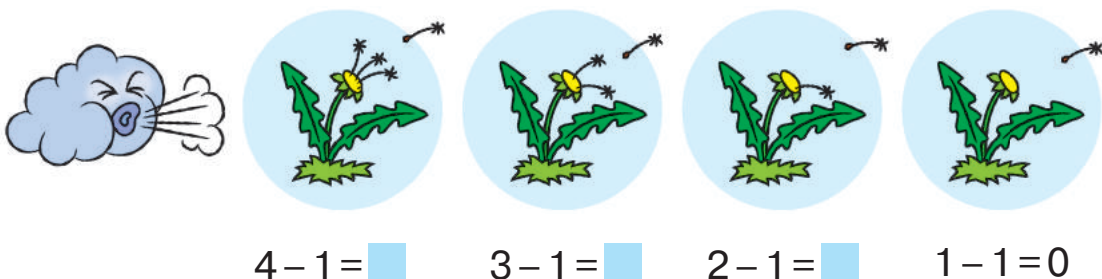
2 Прокоментуй розв'язування. Знайди значення виразів.

$$7 + 2 = \underbrace{7 + 1}_{1+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

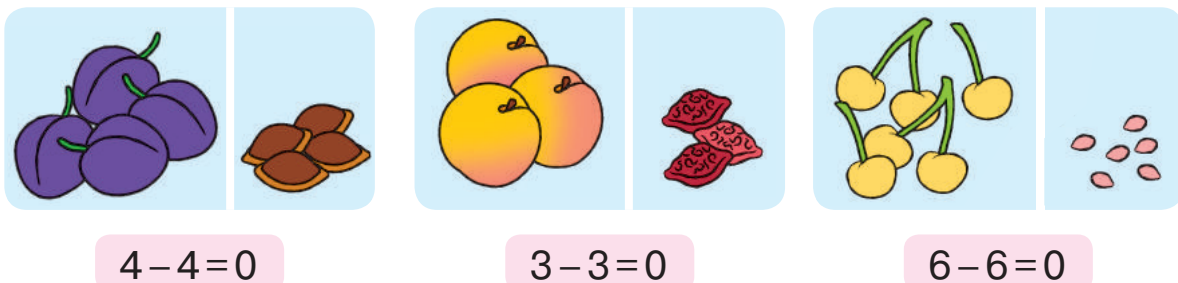
$$9 - 2 = \underbrace{9 - 1}_{1+1} - 1 = \square - 1 = \square$$

$4 + 2$ $8 - 2$ $6 + 2$ $7 - 2$

3 Прокоментуй кожен малюнок. Скільки пушинок залишилося на кульбабі? Доповни рівності.

4 Що спільне в рівностях? Поміркуй, коли при відніманні одержують нуль.

5 Назви вирази, які мають значення 0.

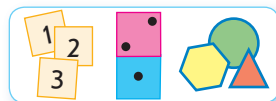
$7 + 1$ $3 - 2$ $2 - 2$ $7 + 1$
 $8 - 8$ $4 + 1$ $8 + 2$ $5 - 5$

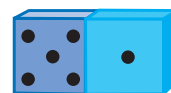
ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ МІРКУВАННЯ ПРИ ДОДАВАННІ І ВІДНІМАННІ ЧИСЛА 0

- $a+0=a$
- $0+a=a$
- $a-0=a$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 За кожною кісточкою доміно склади дві рівності на додавання і дві рівності на віднімання.

3 Прочитай рівності з назвами компонентів і результату. Розбий рівності на дві групи. Що спільне в кожній групі?

$$6+0=6$$

$$0+8=8$$

$$3+0=3$$

$$0+9=9$$

$$0+1=1$$

$$2+0=2$$

$$0+5=5$$

$$10+0=10$$

4 Здогадайся, що спільне в рівностях. Що цікаве можна помітити?

$$2-0=2$$

$$7-0=7$$

$$9-0=9$$

$$1-0=1$$

$$4-0=4$$

$$10-0=10$$

$$8-0=8$$

$$3-0=3$$

5 Знайди значення виразів.

$$9-0$$

$$7-7$$

$$8+0$$

$$1-1$$

$$9+0$$

$$7-0$$

$$10-0$$

$$10+0$$

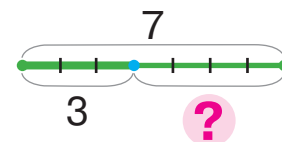
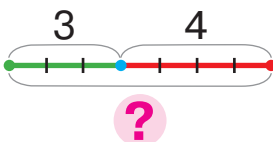
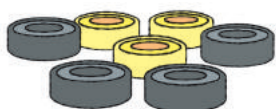
$$9-9$$

$$7+0$$

$$6-6$$

$$5-0$$

6 Уяви, що відрізками позначено кількість шашок. Склади рівності за схемами.

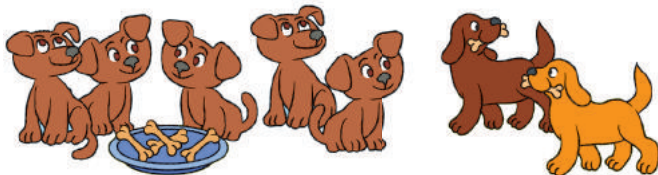

ВЧИМОСЯ ДОДАВАТИ І ВІДНІМАТИ ЧИСЛА

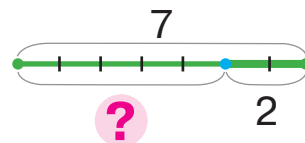
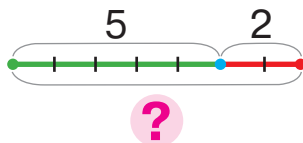
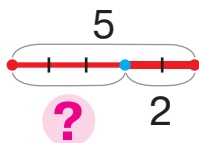
1 Добери до малюнка схему та вираз.

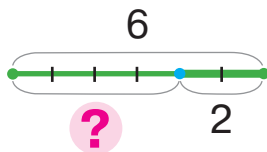
$5+2$

$5-2$

$7-2$

2 Добери до схеми малюнок.

3 Знайди значення виразів за схемами.

$$8+2 = \underbrace{8+1}_{1+1} + 1 = \boxed{} + 1 = \boxed{}$$

$$8-2 = \underbrace{8-1}_{1+1} - 1 = \boxed{} - 1 = \boxed{}$$

$7+2 = \boxed{}$

$6+2 = \boxed{}$

$5-2 = \boxed{}$

$9-2 = \boxed{}$

$7-2 = \boxed{}$

$6-2 = \boxed{}$

$4+2 = \boxed{}$

$8+2 = \boxed{}$

4 Знайди значення виразів. Прочитай рівності на додавання.

$6+1$

$7+1$

$0+9$

$4-0$

$8-0$

$5-5$

$7-7$

$0+4$

$8+2$

$0+10$

$5+0$

$9-1$

$3-0$

$6-0$

$10-1$

$9-9$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2

1 Знайди значення виразів.

$9 - 0$

$3 - 3$

$5 - 1$

$0 + 8$

$5 - 5$

$7 + 0$

$6 - 6$

$7 + 1$

2 Знайди значення виразів за схемами.

$$7 + 2 = \underbrace{7 + 1}_{1+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

$$7 - 2 = \underbrace{7 - 1}_{\square + \square} - 1 = \square - 1 = \square$$

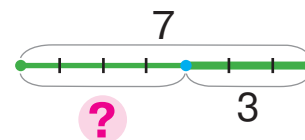
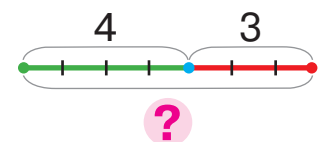
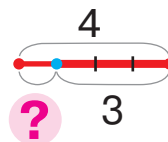
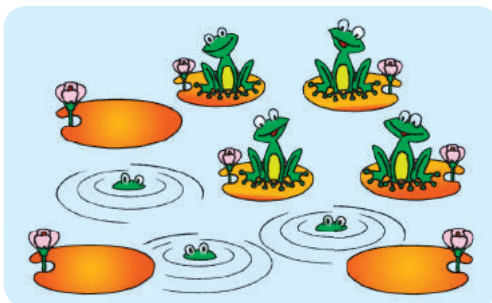
$8 + 2$

$8 - 2$

$6 + 2$

$6 - 2$

3 Добери до малюнка схему та вираз.

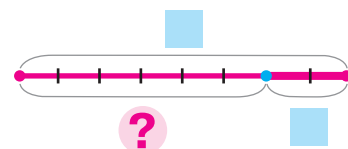
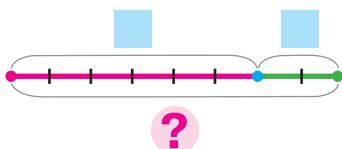
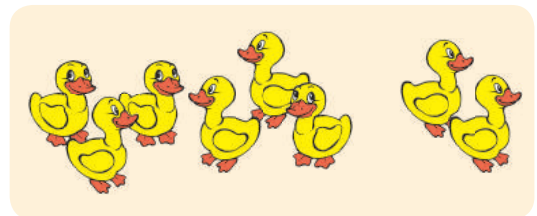

$4 + 3$

$4 - 3$

$7 - 3$

4 Розглянь малюнки. Доповни схеми, склади рівності.

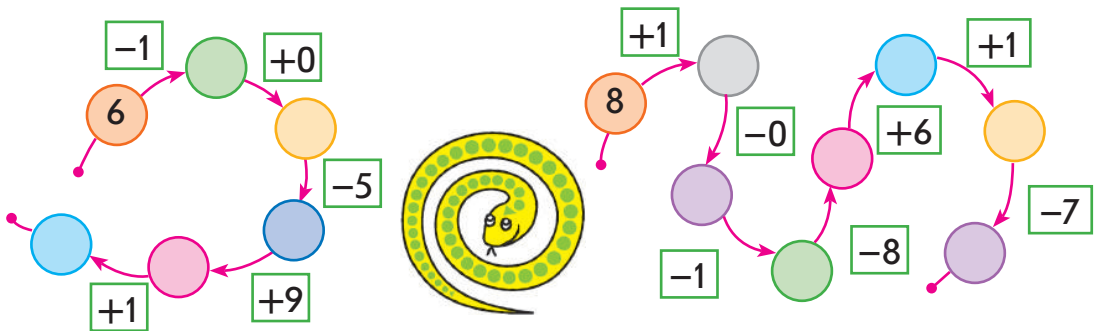
ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 1

1 Прочитай таблиці додавання і віднімання числа 1. Закрий аркушем результати. Спробуй назвати результати.

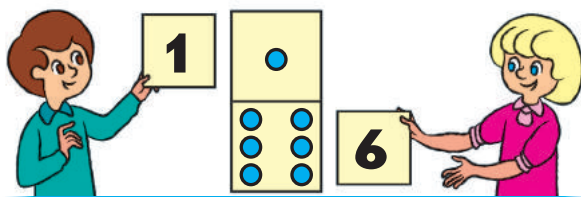
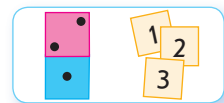
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
+ 1									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
- 1									
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9

2 Виконай арифметичні дії за стрілками.

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

6	+	1	=	7
1	+	6	=	7
7	-	1	=	6
7	-	6	=	1

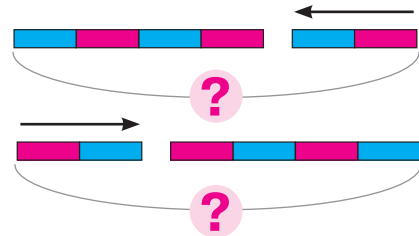
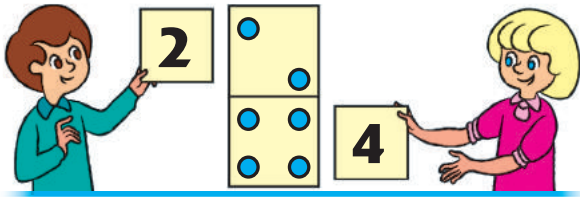
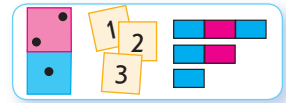

ВІДКРИВАЄМО ПЕРЕСТАВНИЙ ЗАКОН ДОДАВАННЯ

• $a+b=b+a$

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

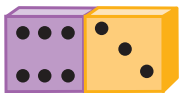

$$4 + 2 = 6$$

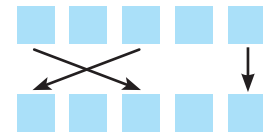
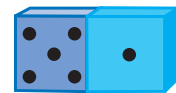
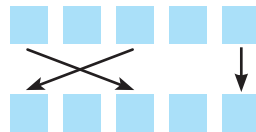
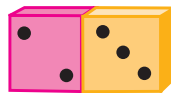
$$2 + 4 = 6$$

2

До кожної кісточки доміно склади рівності на додавання за схемами. Зістав записи. Чи змінилося значення суми?

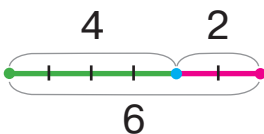

$$\begin{array}{l} 6 + 3 = 9 \\ \swarrow \quad \searrow \\ 3 + 6 = 9 \end{array}$$

3

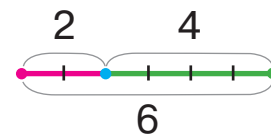
В Олега в одній кишені 4 цукерки, а в іншій — 2 цукерки. Поясни кожну схему. Що цікаве можна помітити?

$$4 + 2 = 6$$

$$4 + 2 = 2 + 4$$

$$2 + 4 = 6$$

4

Розглянь кожний стовпчик. Поміркуй, як значення першого виразу допоможе знайти значення другого виразу.

$$7 + 3 = 10$$

$$4 + 5 = 9$$

$$6 + 0 = 6$$

$$8 + 2 = 10$$

$$3 + 7 = \square$$

$$5 + 4 = \square$$

$$0 + 6 = \square$$

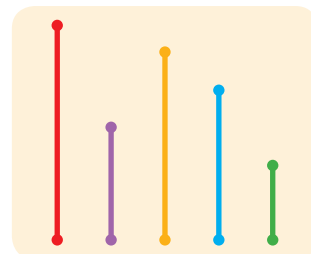
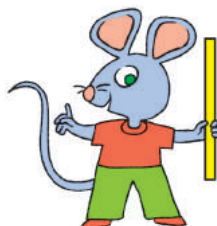
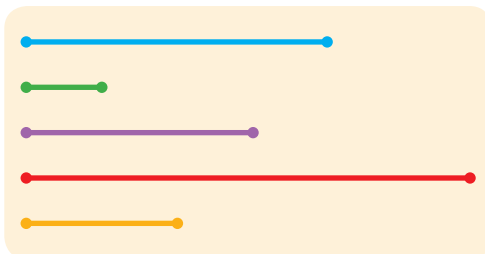
$$2 + 8 = \square$$

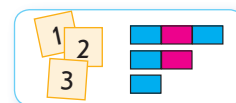
ВИМІРЮЄМО ДОВЖИНИ ВІДРІЗКІВ

● 1 сантиметр – 1 см

1 На кожному малюнку порівняй відрізки за довжиною. Який відрізок найдовший? найкоротший?

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

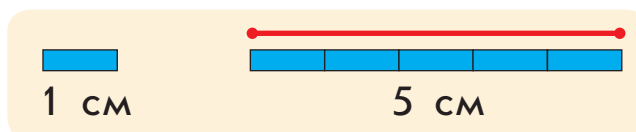
3 Порівняй відрізки за довжиною «на око».

4 З'ясуй, якою міркою вимірювали довжину кожного відрізка. Назви результати вимірювання.

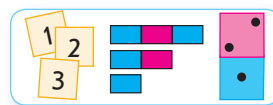
5 Розглянь, як виміряли довжину відрізка способом укладання моделей сантиметра. Так само вимірй довжини решти відрізків.

ДОСЛІДЖУЄМО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

- $a + b = c$
- $c - a = b$
- $c - b = a$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

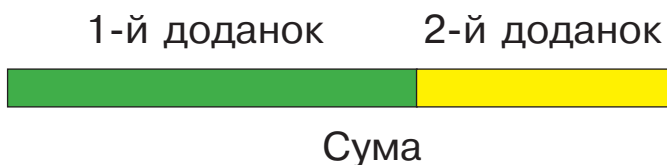
2 Прочитай рівності, користуючись підказкою.

Вираз — сума	Значення виразу	
5 + 1	= 6	$6 + 4 = 10$ $2 + 7 = 9$ $5 + 3 = 8$ $4 + 4 = 8$
1-й доданок 2-й доданок	= Сума	

3 Склади за кісточками доміно можливі рівності на додавання і віднімання.

4 Яка смужка ілюструє перший доданок? другий доданок? Що є сумою? Аркушем прикрий спочатку перший доданок, а потім другий. Що залишається?

5 Прокоментуй записи. Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади рівності на віднімання.

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 3 = 2$$

$$3 + 2 = 5$$

$$5 - 2 = 3$$

$$7 + 1$$

$$8 + 0$$

$$6 - 1$$

$$9 + 1$$

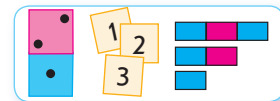

ДОСЛІДЖУЄМО ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Склади рівності за схемами. Досліди, що одержимо, якщо від суми двох чисел віднімемо один доданок.

$$\begin{aligned} 3 + 4 &= \square \\ \square - 3 &= \square \\ \square - 4 &= \square \end{aligned}$$

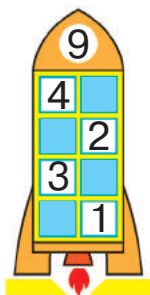

$$\begin{aligned} 2 + 6 &= \square \\ \square - 2 &= \square \\ \square - 6 &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 3 + 5 &= \square \\ \square - 3 &= \square \\ \square - 5 &= \square \end{aligned}$$

3 Згадай склад числа 9. Які числа пропущено в рівностях?

$$\begin{aligned} 6 + \square &= 9 \\ 8 + \square &= 9 \\ 4 + \square &= 9 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \square + 5 &= 9 \\ \square + 3 &= 9 \\ \square + 2 &= 9 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 - 7 &= \square \\ 9 - 2 &= \square \\ 9 - 5 &= \square \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 9 - 9 &= \square \\ 9 - 4 &= \square \\ 9 - 3 &= \square \end{aligned}$$

4 Перестав доданки місцями та знайди значення сум.

$$1 + 8 = \square + \square = \square$$

$$1 + 3$$

$$1 + 5$$

$$1 + 9$$

$$1 + 7 = \square + \square = \square$$

$$2 + 7$$

$$2 + 3$$

$$2 + 8$$

5 Виконай схему до малюнка. Запиши відповідну рівність.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 2

1 Знайди значення виразів за схемами.

$$4 + 2 = \square$$

$$7 - 2 = \square$$

$$2 + 2$$

$$6 - 2$$

$$7 + 2$$

$$4 - 2$$

$$3 + 2$$

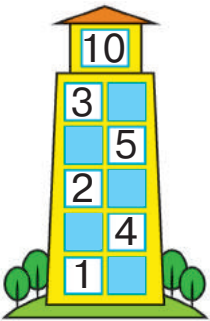
$$9 - 2$$

$$6 + 2$$

$$8 - 2$$

$$8 + 2$$

2 Згадай склад числа 10. Доповни рівності.

$$6 + \square = 10$$

$$\square + 3 = 10$$

$$10 - 2 = \square$$

$$10 - 8 = \square$$

$$5 + \square = 10$$

$$\square + 4 = 10$$

$$10 - 3 = \square$$

$$10 - 4 = \square$$

$$8 + \square = 10$$

$$\square + 2 = 10$$

$$10 - 5 = \square$$

$$10 - 1 = \square$$

$$1 + \square = 10$$

$$\square + 7 = 10$$

$$10 - 6 = \square$$

$$10 - 7 = \square$$

3 Згадай склад числа 6. Виконай віднімання на основі взаємозв'язку дій додавання і віднімання.

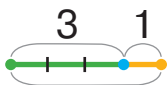

$$6 - 3 = \square, \text{ тому що } \square + 3 = 6$$

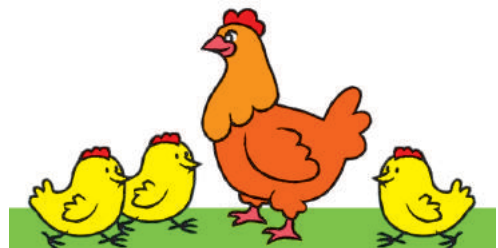
$$6 - 4 = \square, \text{ тому що } \square + 4 = 6$$

$$6 - 5 = \square, \text{ тому що } \square + 5 = 6$$

4 Розглянь малюнок. Придумай ситуацію відповідно до схеми та виразу.

$$3 + 1$$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2

1 Знайди значення сум. Знайди значення решти виразів.

$9+1$	$9-1$	$5+1$	$10-10$
$6-6$	$5+0$	$7-1$	$3+1$
$0+7$	$4-0$	$0+10$	$8-1$

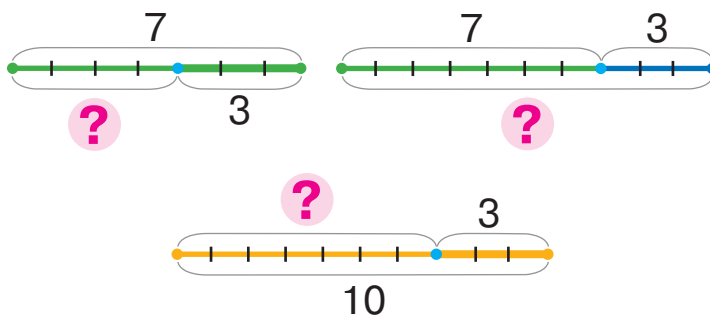
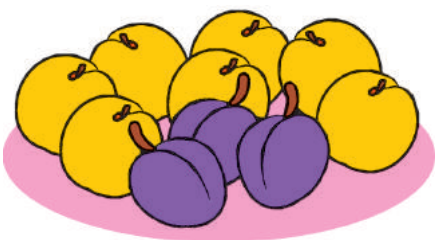
2 Знайди значення виразів за схемами.

$4+2=$ ____	$4-2=$ ____	$5+2$	$10-2$	$6+2$
		$5-2$	$7+2$	$8-2$

3 Запиши суми та знайди їх значення. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$6+1$	$8+0$	$3+2$	$9+1$

4 Добери до малюнка схему та вираз.

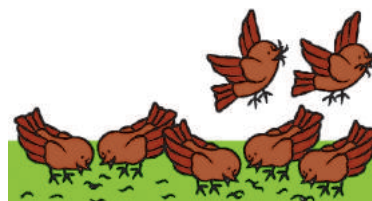

$10-3$

$7+3$

$7-3$

5 Склади схему до малюнка. Запиши відповідну рівність.

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 2

1

Прочитай таблиці. Як змінюється перший доданок у таблиці додавання? Як змінюється значення суми?

0	1	2	3	4	5	6	7	8
+2								
2	3	4	5	6	7	8	9	10

2	3	4	5	6	7	8	9	10
-2								
0	1	2	3	4	5	6	7	8

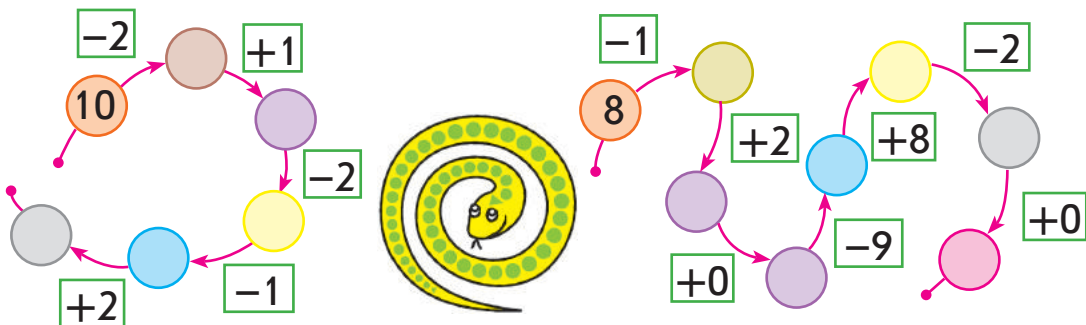
2

Перестав доданки місцями та знайди значення виразів.

$$2+7 = \square + \square = \square \quad 2+5 \quad 2+8 \quad 2+6 \quad 2+3$$

3

Виконай арифметичні дії за стрілками.

4

Згадай, що означає «відняти». Доповни та поясни обчислення. Знайди значення решти виразів за схемою.

$$9-2 = \square, \text{ тому що } \square + 2 = 9 \quad 7-2 \quad 5-2 \quad 8-2$$

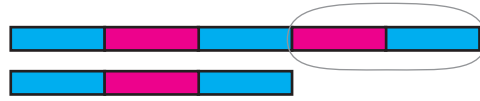
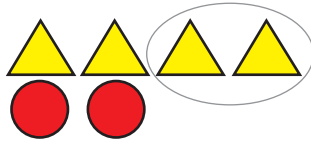
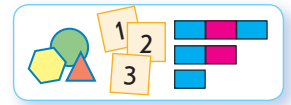

ДОСЛІДЖУЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

- на скільки більше?
- на скільки менше?

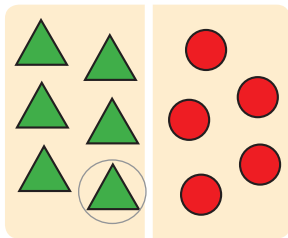
1

Попрацюй із математичними матеріалами.

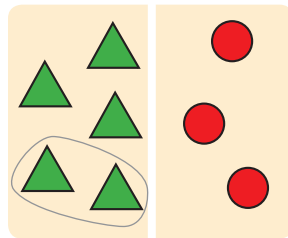

2

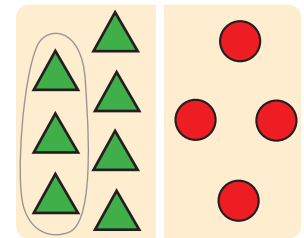
Розглянь дві групи об'єктів на кожному малюнку. Яке число більше? Яке — менше? На скільки більше або менше?

■ ● ■ на ■

■ ● ■ на ■

■ ● ■ на ■

3

Склади пари «метелик — мак». Скільки об'єктів мають пару? Яка різниця між кількістю метеликів і маків? Що позначають числа в поданій рівності?

$$4 - 3 = 1$$

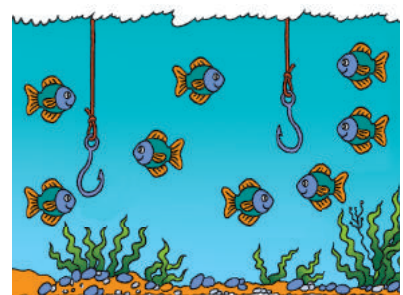
4

За допомогою якого виразу дізнаємося, на скільки рибок більше, ніж гачків, і на скільки гачків менше, ніж рибок?

$$2 + 8$$

$$8 + 2$$

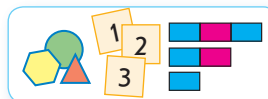
$$8 - 2$$

МОДЕЛЮЄМО РІЗНИЦЕВЕ ПОРІВНЯННЯ

- різницеве відношення – різниця

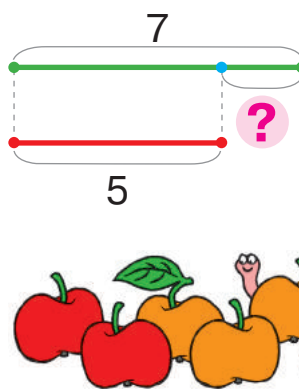
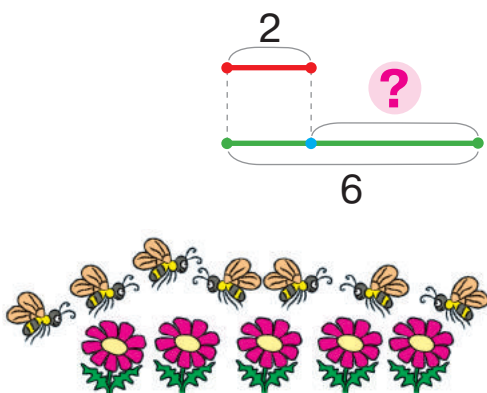
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

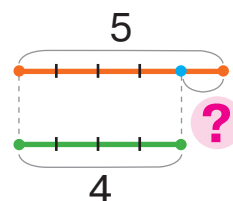
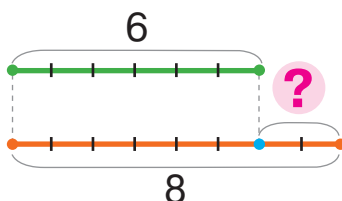
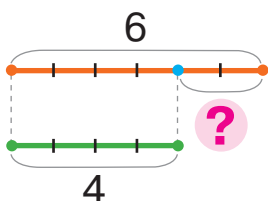
2 На скільки морквин більше, ніж зайчиків? На скільки зайчиків менше, ніж морквин? Розглянь, як це позначено на схемі. Добери відповідний вираз. Знайди різницю.

3 Добери до кожної схеми малюнок. Знайди різницю між кількістю об'єктів на кожному малюнку. Запиши відповідні вирази.

4 Склади рівності за схемами.

ЗБІЛЬШУЄМО АБО ЗМЕНШУЄМО НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

- більше на...
- менше на...

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

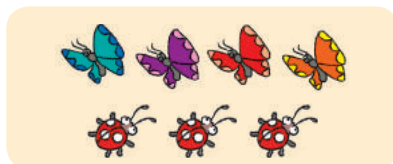
5 стільки ж
5

5 стільки ж і ще 1
5 на 1

5 стільки ж, але без 1
5 на 1

2 Прокоментуй малюнки; схеми. Кого більше? На скільки?

3 Визнач кількість крокодилів на кожному малюнку. Крокодилів більше чи менше? На скільки? Добери вираз.

стільки ж і ще 2

стільки ж, але без 2

$3+2$

$3-2$

$4+2$

$4-2$

4 У крільчихи народилося 5 білих кроленят, а сірих — на 2 менше. Покажи схематично, скільки сірих кроленят у крільчихи. Склади відповідну рівність.

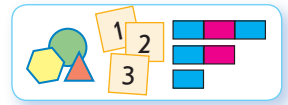

ЗБІЛЬШУЄМО АБО ЗМЕНШУЄМО НА КІЛЬКА ОДИНИЦЬ

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

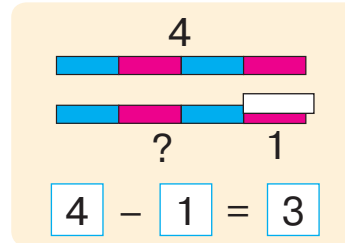
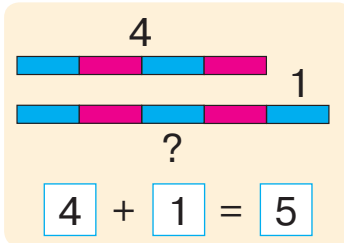

6 ?, на 1 більше

$$\boxed{6} + \boxed{1} = \boxed{7}$$

7 ?, на 2 менше

$$\boxed{7} - \boxed{2} = \boxed{5}$$

2 Розглянь схеми. Як змінилася кількість іграшок у другому випадку? Поясни складені вирази.

3 Прокоментуй малюнки. До кожного малюнка добери вираз, знайди його значення.

$$\boxed{9} - \boxed{1}$$

$$\boxed{9} + \boxed{1}$$

$$\boxed{7} - \boxed{2}$$

$$\boxed{7} + \boxed{2}$$

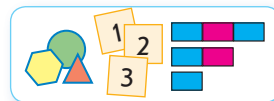

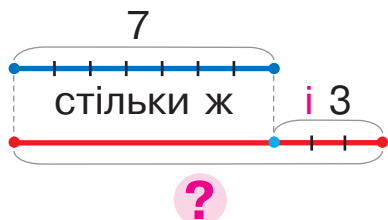
ДІЗНАЄМОСЯ ПРО МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ «РІЗНИЦЯ»

- сума: $a+b$
- різниця: $a-b$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

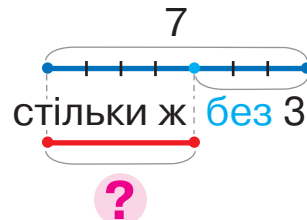

2 До кожної схеми добери вираз.

$7-3$

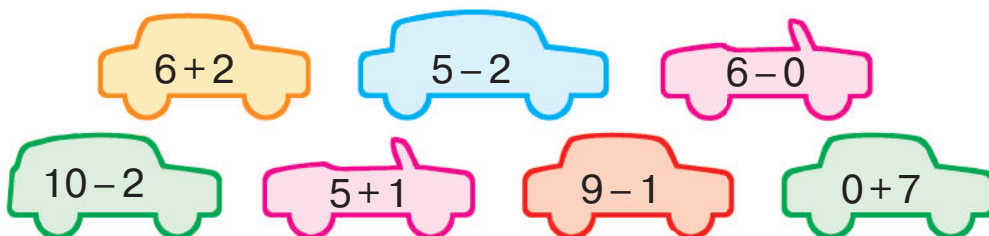
$7+3$

«Більше на...» → +

«Менше на...» → -

3 Розбий вирази на дві групи. Спочатку усно знайди значення виразів на додавання, потім — на віднімання.

4 Обчисли значення різниць.

$7-2$

$9+0$

$7-1$

$3+2$

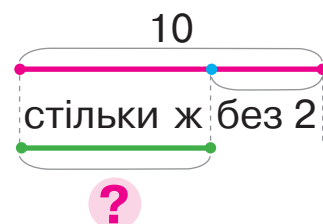
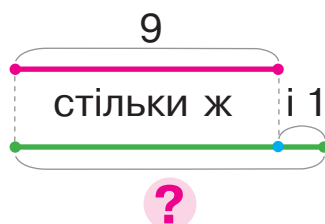
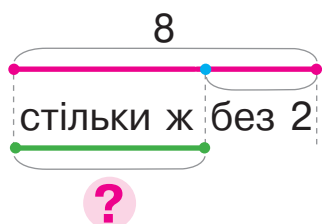
$6+1$

$10-2$

$5+2$

$4-4$

5 До кожної схеми придумай запитання, склади рівність.

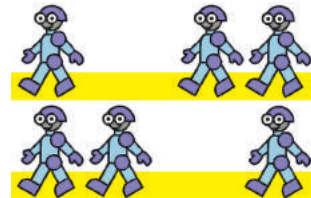
ВІДКРИВАЄМО СПОСОБИ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 3

- +3 → +1+2
- +3 → +2+1
- -3 → -1-2
- -3 → -2-1

1 Знайди значення виразів за схемою.

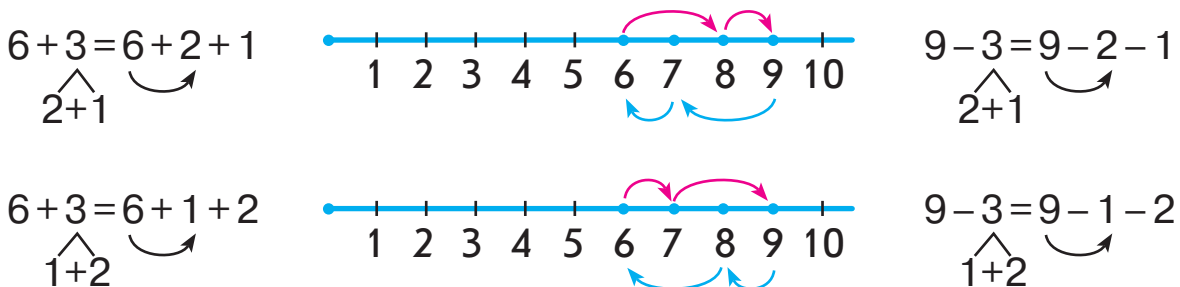
$$4+2+1 = \square + 1 = \square \qquad 8-2+1 \qquad 3+2+1$$

2 У кожній парі виразів усно знайди значення першого виразу. Згадайся, яке значення матиме другий вираз у парі?

$$\begin{array}{cccc} 5+1+2 & 5+2+1 & 8-1-2 & 8-2-1 \\ 5+3 & 5+3 & 8-3 & 8-3 \end{array}$$

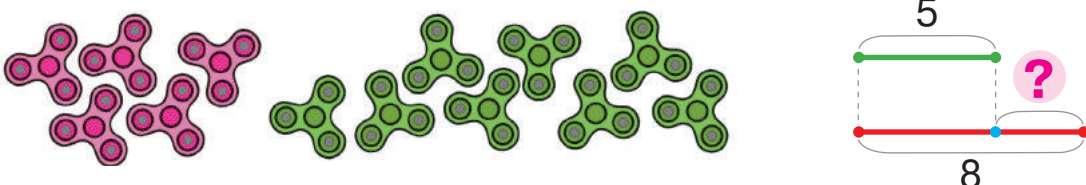
3 Виконай арифметичні дії за числовим променем.

4 Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$5+3 = 5 + \square + \square = \square + \square = \square$	$8-3 = 8 - \square - \square = \square - \square = \square$

5 Прокоментуй малюнок. Поясни схему, склади рівність.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 3

1 Знайди значення різниць.

$6+2$

$9-0$

$8-2$

$3+0$

$7-1$

2 Знайди значення виразів за схемою.

$6-2+2 = \square + 2 = \square$

$9+1-10$

$8+2-1$

$6-2+1$

3 Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$6+3 = 6 + \square + \square = \square + \square = \square$

$6-3 = 6 - \square - \square = \square - \square = \square$

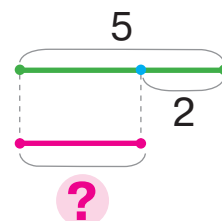
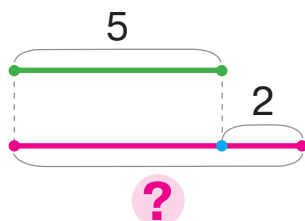
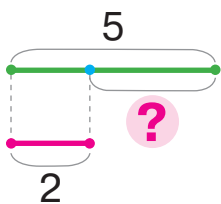
$5+3$

$5-3$

$3+3$

$9-3$

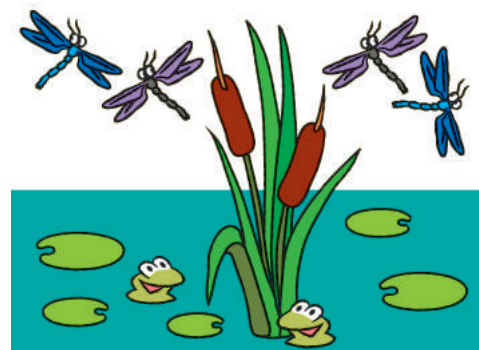
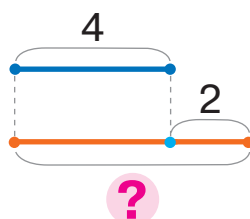
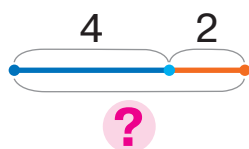
4 Сергій виконав 5 завдань, а Яна — на 2 завдання менше. Обери схему, на якій знаком питання позначено, скільки завдань виконала Яна. Добери відповідний вираз.

$5+2$

$5-2$

5 Прокоментуй малюнок. Постав запитання, на яке можна відповісти за допомогою виразу $4+2$. Добери схему.

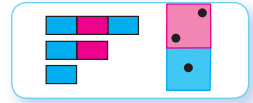

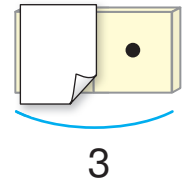
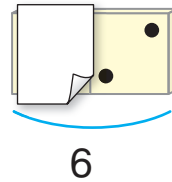
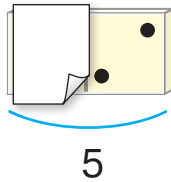
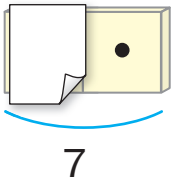
ВІДКРИВАЄМО ПРАВИЛО ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ДОДАНКА

- $a + b = c$
- $c - a = b$
- $c - b = a$

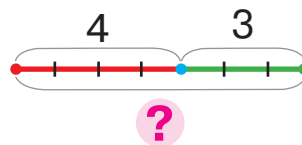
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Що відомо? Яке число є сумою? Яке — доданком? Що невідомо? Склади рівність, щоб дізнатися, який доданок «сховався» за аркушем.

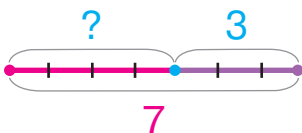
3 Перевір, чи правильно складено рівність. З рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$$4 + 3 = 7$$

$$7 - \square = \square$$

$$7 - \square = \square$$

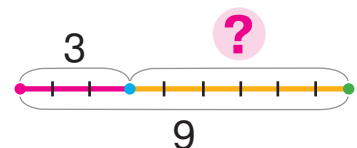
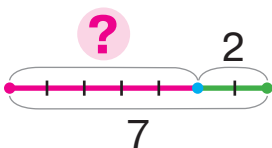

$$7 - 3 = 4$$

Сума   Відомий доданок   Невідомий доданок

$$\square + 3 = 7$$

4 За кожною схемою назви доданки і суму. Знайди невідомий доданок, запиши відповідну рівність.

НАЗИВАЄМО КОМПОНЕНТИ ТА РЕЗУЛЬТАТ ДІЇ ВІДНІМАННЯ

- зменшуване
- від'ємник
- різниця

1 Знайди значення різниць; сум. Прочитай рівності на додавання, використавши слова «доданок», «сума».

$8+1$

$5-0$

$4+2$

$7+0$

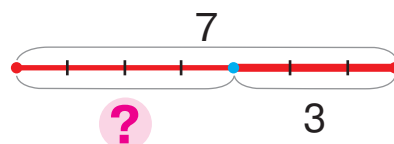
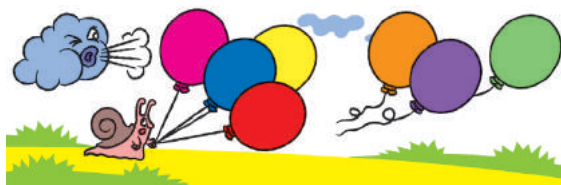
$8-2$

$9+1$

$3-3$

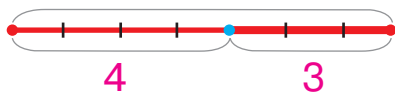
$5-2$

2 Прокоментуй малюнок. Поясни схему. Розглянь, як складено рівність.

Зменшуване

7

4

3

Різниця Від'ємник

Вираз — різниця

Значення
виразу

7

-

3

=

4

Зменшуване

Від'ємник

Різниця

3 Обчисли значення різниць. Прочитай рівності з назвами компонентів і результату.

$5+2$

$7-1$

$8+1$

$6-6$

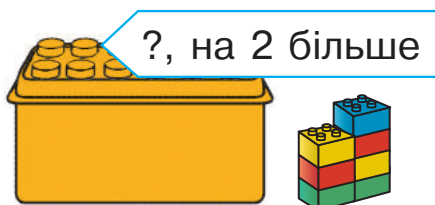
$3-2$

$0+8$

$7-2$

$6+2$

4 Склади рівність до кожного малюнка.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

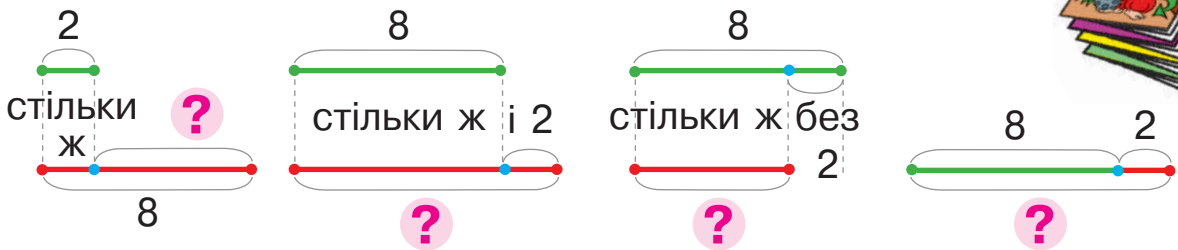

1 Виконай арифметичні дії.

2 Що можна запитати про кількість журналів у кожній ситуації? Добери відповідну схему, склади рівність.

- 1) У Юрчика 8 журналів, а в Іринки — на 2 більше.
- 2) В Олесі 8 журналів, а в Миколки — на 2 менше.
- 3) У Тараса було 8 журналів. Йому купили ще 2.

3 Знайди значення виразів двома способами.

$10 - 3$

$4 + 3$

$8 - 3$

$5 + 3$

$6 - 3$

4 Знайди значення виразів за схемами.

$8 - 2 + 1 = \square + 1 = \square$

$4 + 2 - 1 = \square - 1 = \square$

$10 - 1 - 2 = \square - 2 = \square$

$5 + 1 + 2 = \square + 2 = \square$

5 Числа, які менші від 6, збільш на 2. Числа, які більші за 6, зменш на 2.

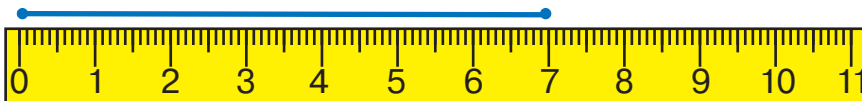
ВИМІРЮЄМО ДОВЖИНИ ВІДРІЗКІВ

- вимірювання довжин відрізків за допомогою лінійки

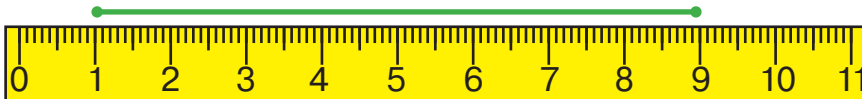
1 Вимірй довжини відрізків за допомогою моделі сантиметра. Запиши результати.

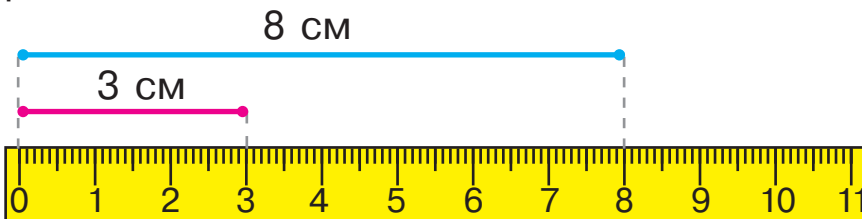
2 Досліди лінійку. Розглянь, як вимірювати довжину відрізка. Вимірй довжину якогось предмета з твого рюкзака.

3 Розглянь, як учениця приклала лінійку до відрізка. У чому вона помилилася?

4 Перевір, чи правильно учень визначив довжини відрізків.

5 Вимірй довжини відрізків за допомогою лінійки.

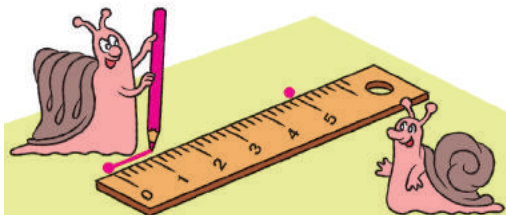
БУДУЄМО ВІДРІЗКИ

1 Виміряй довжини відрізків за допомогою лінійки.

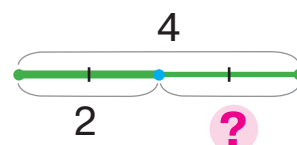
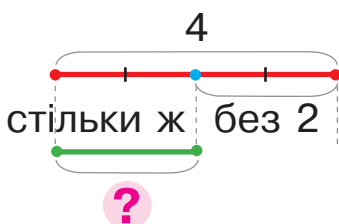
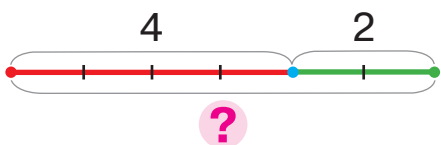
2 Розглянь, як слід будувати відрізок. З'ясуй, якої довжини відрізок буде побудовано.

3 Побудуй відрізок завдовжки 9 см. Побудуй відрізок, який на 1 см коротший за попередній відрізок.

4 До кожної ситуації постав запитання щодо кількості прикрас для волосся в дівчаток. Добери відповідні схеми, склади вирази.

- 1) Оленка подарувала Катрусі 4 прикраси, а Маринці — на 2 менше.
- 2) В Оленки було 4 прикраси. Вона подарувала Катрусі 2.
- 3) В Оленки 4 прикраси, а в Катрусі — 2.

5 Знайди невідомі доданки.

$2 + \blacksquare = 8$

$\blacksquare - 3 = 7$

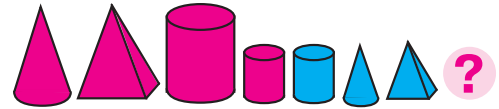
$2 + \blacksquare = 9$

$\blacksquare + 2 = 10$

ВИВЧАЄМО ВИРАЗИ НА ДВІ ДІЇ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди значення виразів.

$3+3$

$9-3$

$8-3$

$7+3$

$5-3$

3 Добери до малюнка вирази. Спробуй скласти ще один.

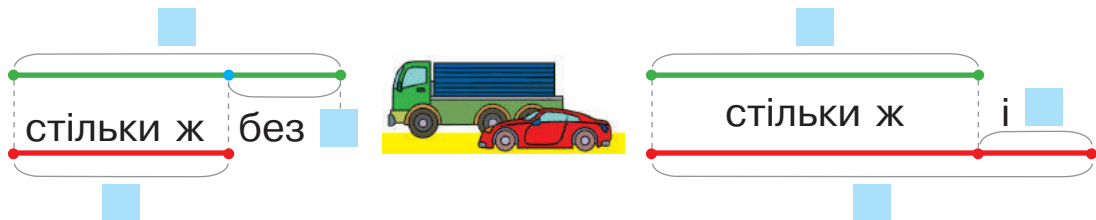
$3+2+4$

$2+4+3$

$4+3+2$

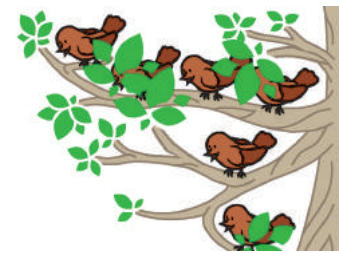

4 В Івана 6 вантажівок, а легкових автомобілів — на 2 менше. Доповни відповідну схему та склади до неї рівність.

5 Як проілюструвати на схемі, скільки стало пташок у кожному випадку? Склади відповідні рівності.

- 1) На дереві сиділи 4 пташки. Прилетіли ще 2 пташки.
- 2) На дереві сиділи 6 пташок. Полетіли 2 пташки.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 3

1 З яких двох чисел складається число 3? Знайди значення виразів двома способами за схемами.

$$4 + 3 = 4 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$7 - 3 = 7 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$8 - 3$

$5 + 3$

$7 + 3$

$9 - 3$

$3 + 3$

2 Знайди значення кожного виразу двома способами за схемами.

$6 + 3 = \square$

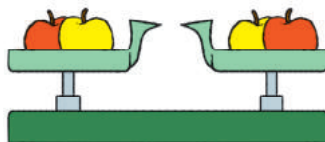
$10 - 3 = \square$

$5 + 3 = \square$

$6 - 3 = \square$

3 Перестав доданки місцями та знайди значення сум.

$2 + 4 = \square + \square = \square$

$1 + 9$

$2 + 4$

$2 + 6 = \square + \square = \square$

$2 + 7$

$1 + 6$

4 Про що йдеться в реченнях? Що можна запитати про кількість кульок? Склади схему до кожної ситуації.

- 1) У Маринки 4 повітряні кульки, а в Миколки — 2.
- 2) У Тетянки було 6 повітряних кульок. Вона подарувала братику 1 кульку.
- 3) В Іллі 5 повітряних кульок, йому дали ще 2 кульки.

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 3

1

Прочитай таблиці. Досліди, як змінюється результат залежно від зміни компонента.

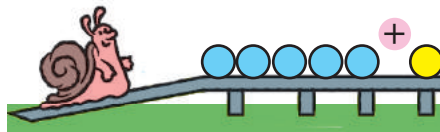
0	1	2	3	4	5	6	7
+3							
3	4	5	6	7	8	9	10

3	4	5	6	7	8	9	10
-3							
0	1	2	3	4	5	6	7

2

Досліди, як зміна доданка впливає на значення суми.

$$-2 \begin{matrix} 5+3=8 \\ 3+3=6 \end{matrix} ?$$

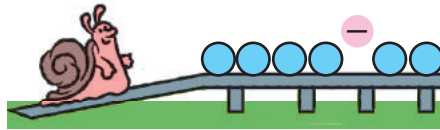

$$+2 \begin{matrix} 4+3=7 \\ 6+3=9 \end{matrix} ?$$

3

Досліди, як зміна зменшуваного впливає на значення різниці.

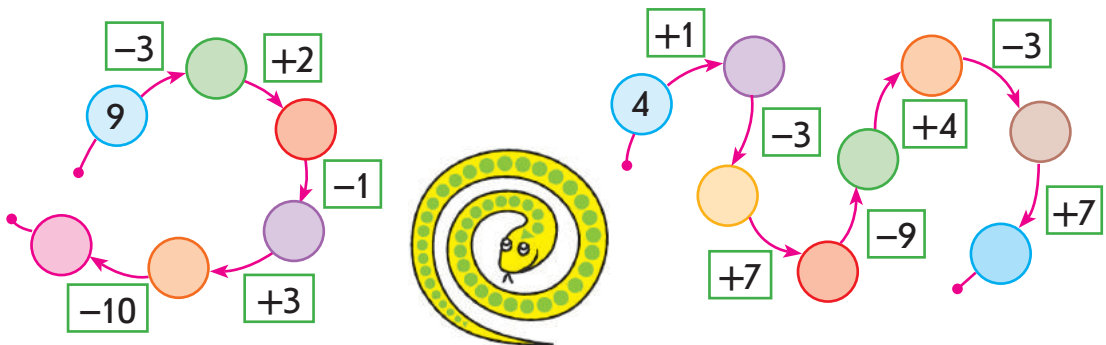
$$+2 \begin{matrix} 7-3=4 \\ 9-3=6 \end{matrix} ?$$

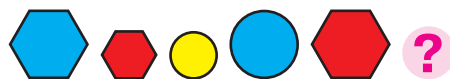
$$-2 \begin{matrix} 8-3=5 \\ 6-3=3 \end{matrix} ?$$

4

Виконай арифметичні дії за стрілками.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3

1 Усно знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$6+3$	$3-2$	$4+3$	$7+2$	$10-0$
$8-3$	$6+2$	$9-9$	$5+1$	$9+1$

2 Порівняй числа. Дізнайся, на скільки більше або менше одне число, ніж інше, за зразком.

$7 > 3$ $7 - 3 = 4$

$3 \bullet 8$

$9 \bullet 3$

$10 \bullet 3$

3 Чи зручно до меншого числа додавати більше? Яким законом слід скористатися? Знайди значення виразів за схемою.

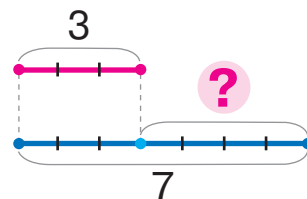
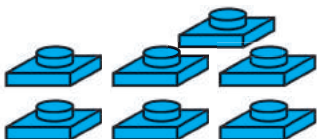
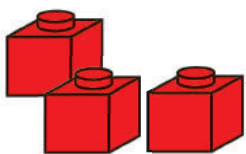
$3 + 6 = \square + \square = \square$

$2 + 8$
 $3 + 7$

$2 + 5$
 $3 + 4$

$1 + 9$
 $3 + 5$

4 Опиши за малюнком ситуацію, до якої можна скласти подану схему.

5 Виміряй довжини відрізків. На скільки сантиметрів синій відрізок коротший від зеленого? Склади відповідний вираз.

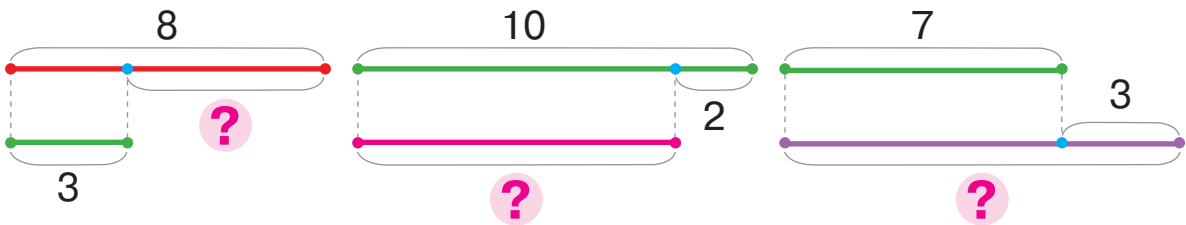
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3

1 Виконай арифметичні дії.

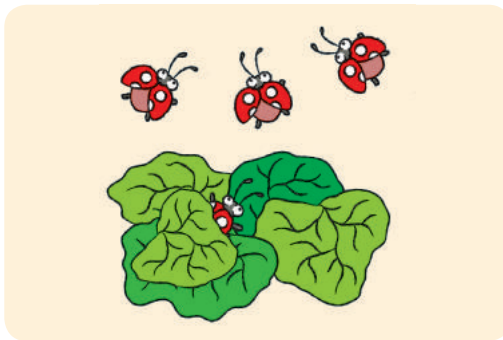

2 Склади вираз за кожною схемою. Знайди його значення.

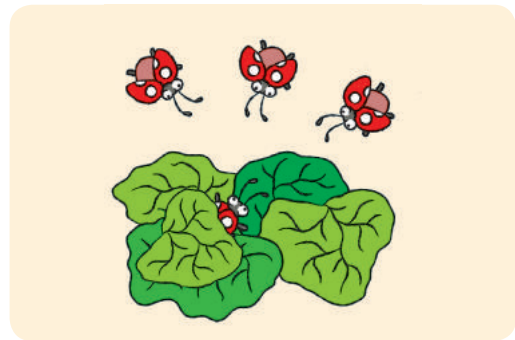

3 Про що можна запитати в кожній ситуації? Склади схему і запиши відповідну рівність. На схемі наведи різними кольорами відрізки, які ілюструють компоненти арифметичних дій.

1) Під листком було 10 сонечок. Полетіли 3 сонечка.

2) Під листком було 4 сонечка. До них прилетіли 3 сонечка.

4 Знайди невідомий доданок.

$3 + \square = 8$

$\square + 2 = 10$

$3 + \square = 7$

$\square - 3 = 7$

$\square + 2 = 6$

$9 - \square = 3$

$\square + 2 = 9$

$3 + \square = 6$

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ЗАДАЧ

1 Виконай арифметичні дії.

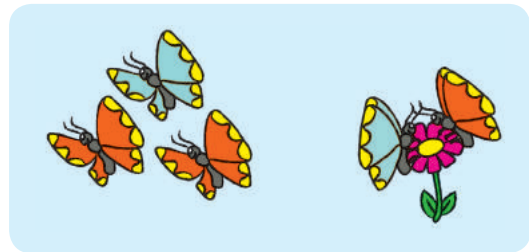
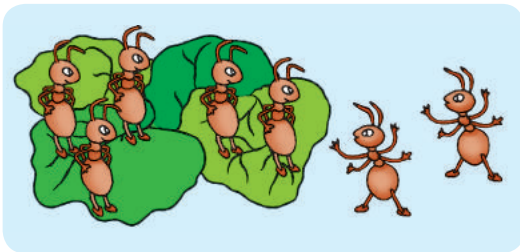
2 Знайди значення виразів за схемою.

$$6 + 3 - 1 = \square - \square = \square$$

$$10 - 3 + 1$$

$$8 + 2 - 1$$

3 Поміркуй, що можна запитати про кількість мурашок; метеликів. Виконай відповідні схеми, склади рівності.

4 Що можна запитати про кількість квітів? Виконай схему та покажи на ній, скільки рожевих тюльпанів.

Тато подарував Оленці 7 тюльпанів.
Із них 3 білі, а решта — рожеві.

5 Знайди невідомі доданки.

$$2 + \square = 7$$

$$3 + \square = 8$$

$$\square + 1 = 9$$

$$3 + \square = 10$$

6 Згадай склад чисел. Назви пропущені числа.

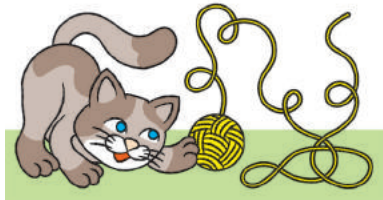

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

1 Назви «сусідів» чисел.

2 Назви вирази з однаковим значенням.

$0+6$

$3+0$

$8+0$

$0+9$

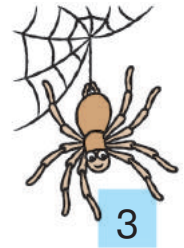
$0+8$

$9+0$

$6+0$

$0+3$

3 З'ясуй, які павучки «помилилися».

$5+3-2$

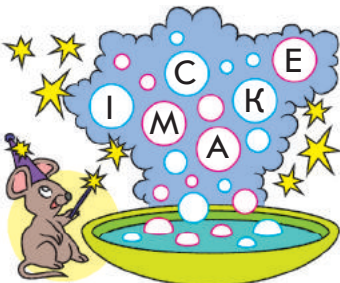
$8+2-1$

$10-3+1$

$2+7-1$

$9-3-2$

4 Чаклун перетворив числа на літери. Спробуй «розчаклувати» їх. Знайди значення виразів.

К О С З А Е Н І М Р В

$A+1=$

$H+2=$

$C+0=$

$E+3=$

$P-1=$

$M-2=$

$E-1=$

$A-A=$

$B-3=$

Розділ 3. ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ В МЕЖАХ 10. ЗАДАЧА

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Зістав вирази в кожному стовпчику. Знайди значення першого виразу. Яким буде значення другого виразу?

$$5 + 2 + 2$$

$$5 + 1 + 3$$

$$7 - 3 - 1$$

$$7 - 2 - 2$$

$$5 + 4$$

$$5 + 4$$

$$7 - 4$$

$$7 - 4$$

3 Додай і відними число 4 різними способами за схемами.

$$6 + 4 = 6 + \square + \square = \square + \square = \square$$

$$6 - 4 = 6 - \square - \square = \square - \square = \square$$

$$8 - 4$$

$$4 + 4$$

$$10 - 4$$

$$9 - 4$$

4 Знайди невідомі доданки.

$$\square + 2 = 7$$

$$3 + \square = 7$$

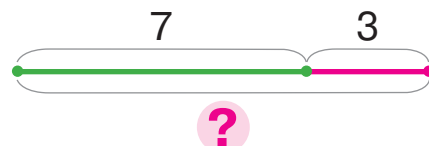
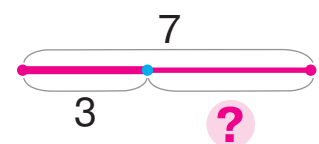
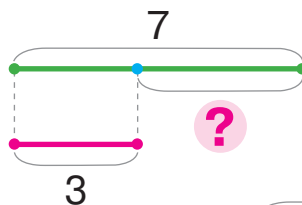
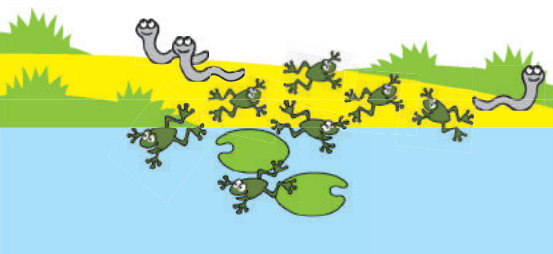
$$2 + \square = 10$$

$$\square + 1 = 6$$

5 Що можна запитати про кількість істот у кожному випадку? Добери відповідну схему. Склади рівність.

1) На сонечку грілися 7 жабок і 3 вужі.

2) На сонечку грілися 7 жабок. Потім 3 жабки стрибнули у воду.

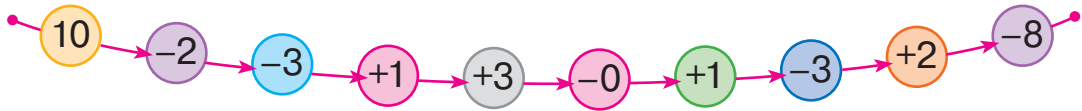

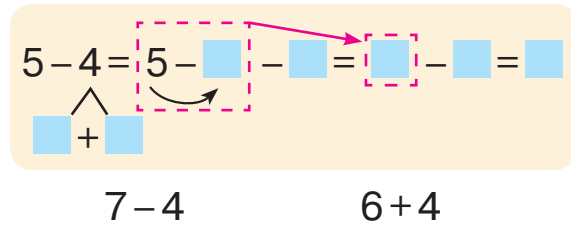
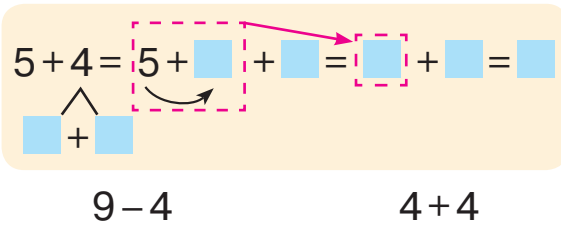
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 4

- +4 → +3+1; +2+2; +1+3
- -4 → -3-1; -2-2; -1-3

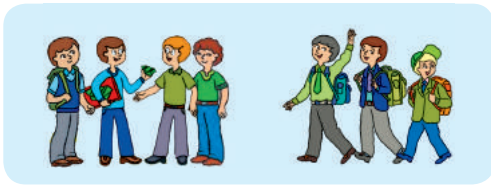
1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Додай і відними число 4 різними способами за схемами.

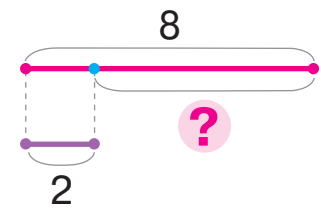
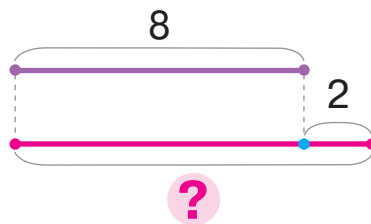
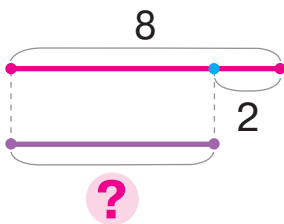
3 Склади розповідь за кожним малюнком. Склади відповідну схему, добери вираз.

4 + 3

4 - 3

4 Склади рівність за кожною схемою.

5 Знайди значення виразів за схемами.

$10 - 2 + 1 = \square + \square = \square$
 $9 + 1 - 3$

$6 + 3 - 2 = \square - \square = \square$
 $7 + 3 - 2$

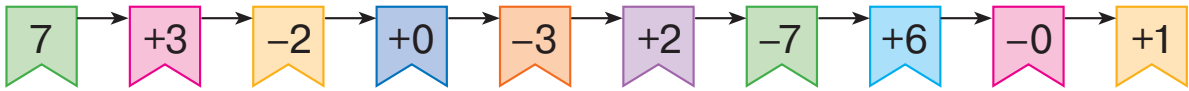
$6 - 6 + 8$

ЗНАЙОМИМОСЯ ІЗ ЗАДАЧЕЮ

- задача
- умова
- запитання

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Постав запитання до поданого тексту.

У Сашка було 8 цукерок. Він пригостив Іринку 2 цукерками.

8

Поясни, що позначає кожен відрізок на схемі. Що відомо? Що невідомо?

3 Прочитай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

У Петрика ,
а в Тетянки .

← УМОВА

Скільки всього деталей у дітей?

← ЗАПИТАННЯ

4 Прочитай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

Бабуся купила ,
Сашкові вона дала .

← УМОВА

Скільки льодяників залишилося в бабусі?

← ЗАПИТАННЯ

5 Виконай обчислення різними способами.

$8 - 4$

$5 + 4$

$9 - 4$

$4 + 4$

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО СКЛАДОВІ ЗАДАЧІ

- числові дані
- шукане
- розв'язання
- відповідь

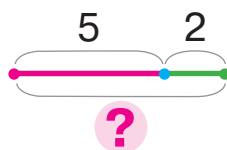
1 Виконай арифметичні дії.

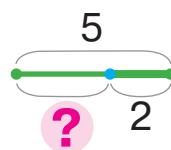
2 Послухай задачу. Перекажи умову. Назви запитання.

Ліна розписала 5 свистунців, а Тарас — 2. **Скільки всього** свистунців розписали діти?

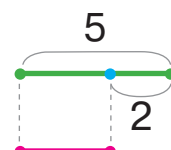
Добери схему до задачі. Назви числові дані. Добери вираз для відповіді на запитання задачі.

$$5 - 2$$

$$5 + 2$$

?

Яке число ми шукали? Що воно позначає?

3

Послухай задачу. Перекажи умову. Назви запитання. Назви числові дані, поясни, що вони позначають. Що є шуканим? Добери рівність, яка є розв'язанням задачі.

У Тараса 6 машинок, 3 машинки він поставив у гараж. **Скільки** машинок залишилося?

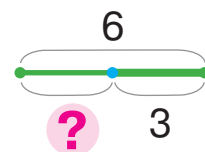
$$6 + 3 = 9$$

$$6 - 3 = 3$$

Розглянь, як записали задачу. Поясни схему.

Числові дані

6	3	?	← Шукане
6	-	3	← Розв'язання
		3	← Відповідь

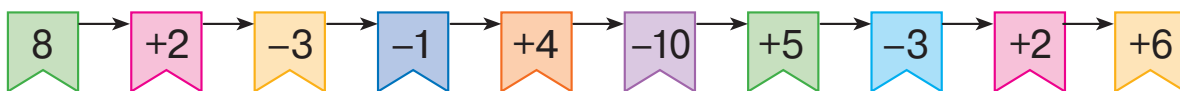

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

- задачі із числовими даними, яких бракує
- задачі із зайвими числовими даними

1 Виконай арифметичні дії за стрілками.

2 Чим схожі тексти задач? Чим відрізняються? Яку задачу можна розв'язати? Яку — ні? Чому?

- 1) У Миколки були карамельки. Він з'їв 2 карамельки. **Скільки** карамельок **залишилося** в Миколки?
- 2) У Миколки було 7 карамельок. Він з'їв 2 карамельки. **Скільки** карамельок **залишилося** в Миколки?

3 Чим відрізняються тексти задач? Чи матимуть вони однакову відповідь? До задачі 2 склади таке запитання, щоб можна було використати всі числові дані.

- 1) Щоб прикрасити зачіску, Тетянка використала 3 сині і 2 червоні стрічки. **Скільки всього** стрічок використала Тетянка?
- 2) Щоб прикрасити зачіску, Тетянка використала 3 сині стрічки, 2 червоні стрічки та 5 шпильок. **Скільки всього** стрічок використала Тетянка?

4 Склади задачу за малюнком. Розв'яжи її, користуючись поданою пам'яткою.

Працюю над задачею

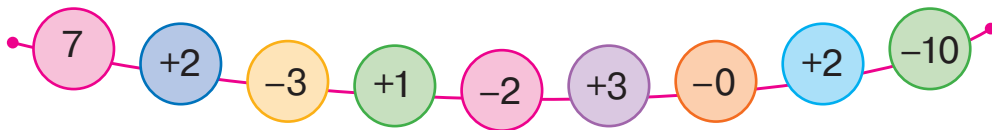
- 1) Мені відомо: ...
- 2) Треба дізнатися: ...
- 3) Складаю схему: ...
- 4) Пояснюю розв'язання: ...
- 5) Розв'язую: ...
- 6) Відповідаю: ...

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розбий вирази на дві групи. Обчисли значення виразів у кожній групі.

$1+4$	$5-4$	$5+4$	$4-4$	$9-4$	$3+4$
$10-4$	$6+4$	$7-4$	$4+4$	$8-4$	$6-4$

3 Прочитай таблиці. Який компонент змінюється? Як ця зміна впливає на результат?

0	1	2	3	4	5	6
+4						
4	5	6	7	8	9	10

4	5	6	7	8	9	10
-4						
0	1	2	3	4	5	6

4 Зістав рівності в кожному стовпчику. Який компонент змінюється? На скільки? Як це впливає на результат?

$+1 \begin{cases} 4+2=6 \\ 5+2=\square \end{cases} ?$		$+2 \begin{cases} 4+4=8 \\ 6+4=\square \end{cases} ?$

$-2 \begin{cases} 8-3=5 \\ 6-3=\square \end{cases} ?$		$+3 \begin{cases} 5-4=1 \\ 8-4=\square \end{cases} ?$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 0, 1, 2, 3, 4

1 Виконай арифметичні дії.

2 Чи є поданий текст задачею? Чого бракує? Склади таке запитання, щоб розв'язанням задачі був вираз $6+4$.

Маринка нанизала на нитку 6 рожевих намистин і 4 блакитні намистини.

Які ще запитання можна поставити до умови?

3 Послухай текст. Чому текст не є задачею, адже він має і умову, і запитання? Зміни запитання, розв'яжи задачу.

На березі моря 5 чайок і 4 баклани. **Скількома рибками** вони поласували?

4 Знайди в задачі помилки, виправ їх і розв'яжи задачу.

Тато зловив 9 рибин, із них 10 карасів, а інші — окуні. **Скільки щук** зловив тато?

5 Знайди невідомі доданки.

$4 + \text{leaf} = 9$ $\text{leaf} + 4 = 7$ $10 - \text{leaf} = 4$ $\text{leaf} + 3 = 7$

6 Знайди значення виразів.

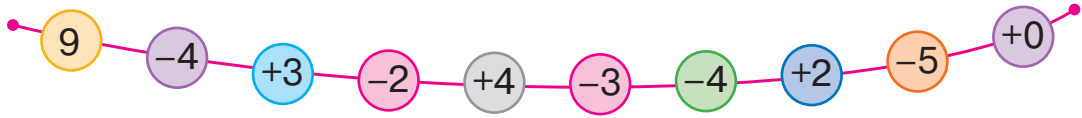
$6+4-2$ $8+2-4$ $7-3+2$ $10-3-4$

ВІДКРИВАЄМО СПОСІБ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 5

- $+5 \rightarrow +4+1; +1+4$
- $+5 \rightarrow +3+2; +2+3$
- $-5 \rightarrow -4-1; -1-4$
- $-5 \rightarrow -3-2; -2-3$

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розглянь вирази в кожному стовпчику. Знайди значення першого виразу в стовпчику. Згадайся, яким буде значення другого виразу.

$$\begin{array}{l} 4+3+2 \\ 4+5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 4+4+1 \\ 4+5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8-2-3 \\ 8-5 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 8-1-4 \\ 8-5 \end{array}$$

3 Прокоментуй розв'язування. Як по-іншому можна додати і відняти число 5?

$$5+5 = \underbrace{5+4}_{4+1} + 1 = \square + 1 = \square$$

$$9-5 = \underbrace{9-4}_{4+1} - 1 = \square - \square = \square$$

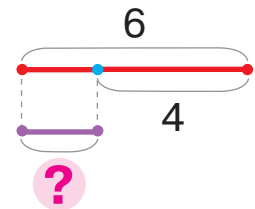
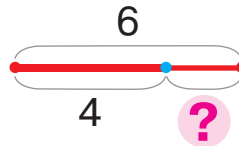
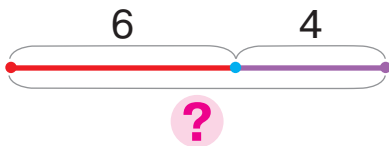
$10-5$

$7-5$

$8-5$

$6-5$

4 Склади рівність за кожною схемою.

5 Розв'яжи задачу.

Спанієль Меггі налякала 2 рудих і 4 сірих котів. **На скільки менше** рудих котів, ніж сірих, налякала Меггі?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 5

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

1+5   4+5   10-5   3+5   2+7

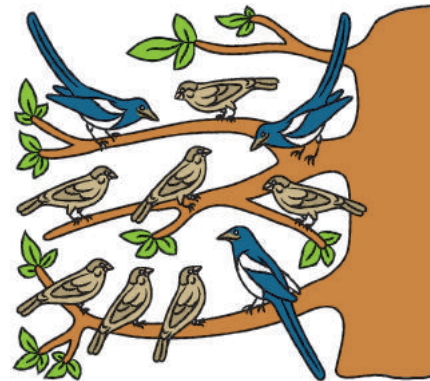
3 Поміркуй, якими способами можна виконати обчислення. Обчисли зручним для тебе способом.

8-5   5+5   9-5   1+5   7-5

4 Добери до умови задачі запитання. Розв'яжи задачу.

На дереві сидять 7 горобців і 3 сороки.

- 1) Скільки птахів прилетіло?
- 2) Скільки сорок на дереві?
- 3) Скільки всього птахів на дереві?
- 4) На скільки більше горобців, ніж сорок?
- 5) На скільки менше сорок, ніж горобців?

5 Розв'яжи задачу.

Дідусь зробив 4 годівниці і 3 шпаківні.

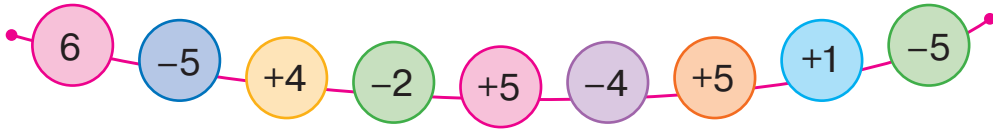
Скільки разом годівниць і шпаківень зробив дідусь?

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ ЧИСЛА 5

1 Виконай арифметичні дії.

2 Розбий вирази на дві групи. Знайди значення виразів.

$5+5$	$4+5$	$6-5$	$1+5$	$2+5$
$10-5$	$7-5$	$3+5$	$8-5$	$9-5$

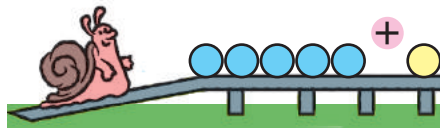
3 Прочитай таблиці. Який компонент змінюється? Як ця зміна впливає на результат?

0	1	2	3	4	5
+5					
5	6	7	8	9	10

5	6	7	8	9	10
-5					
0	1	2	3	4	5

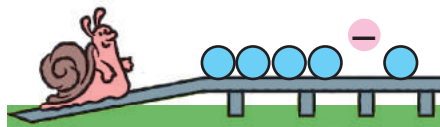
4 Зістав рівності в кожному стовпчику. Який компонент змінюється? На скільки? Як це впливає на результат?

$+2$ $\begin{matrix} 5+3=8 \\ 7+3=\square \end{matrix}$?

-2 $\begin{matrix} 6+4=10 \\ 4+4=\square \end{matrix}$?

$+3$ $\begin{matrix} 7-5=2 \\ 10-5=\square \end{matrix}$?

-2 $\begin{matrix} 9-5=4 \\ 7-5=\square \end{matrix}$?

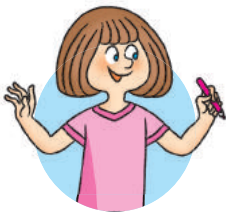
ВЧИМОСЯ ВИКОНУВАТИ АРИФМЕТИЧНІ ДІЇ З ВЕЛИЧИНАМИ

- величини
- $5\text{ см} + 4\text{ см} = 9\text{ см}$
- $7\text{ см} - 4\text{ см} = 3\text{ см}$

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

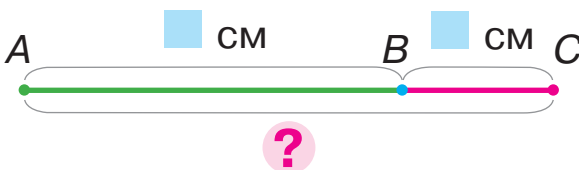
2 Для розрізнення відрізків їх позначають буквами. Розглянь, як позначила відрізки Марійка: перший відрізок — AB , а другий — CO .

Накресли відрізки завдовжки 4 см і 9 см. Познач їх буквами.

3 Запиши в порядку збільшення величини: 5 см, 10 см, 3 см, 8 см, 4 см, 2 см.

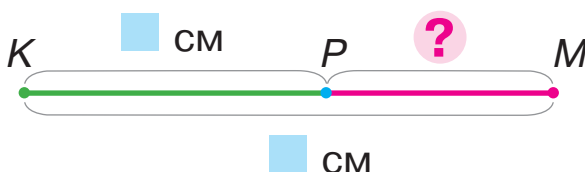
4 Виміряй і запиши довжини відрізків AB і BC . Знайди довжину відрізка AC , скориставшись підказкою.

$$5 + 2 = \square$$

$$\square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

5 Виміряй і запиши довжини відрізків KP і KM . Обчисли довжину відрізка PM , скориставшись підказкою.

$$7 - 4 = \square$$

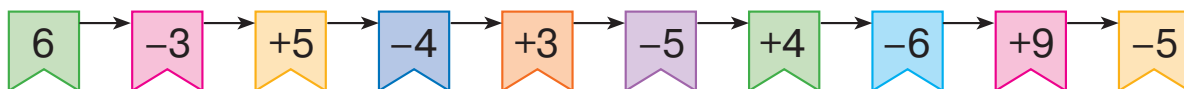
$$\square \text{ см} - \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ЧАСТИНАМИ. ПОРІВНЮЄМО ВЕЛИЧИНИ

- $5 > 3$
 $5 \text{ см} > 3 \text{ см}$
- $4 < 7$
 $4 \text{ см} < 7 \text{ см}$

1 Виконай дії за стрілками.

2 Поміркуй, як можна додавати і віднімати числа 2, 3, 4, 5 частинами. Знайди значення виразів.

$6 + 2$

$8 - 3$

$5 + 4$

$9 - 5$

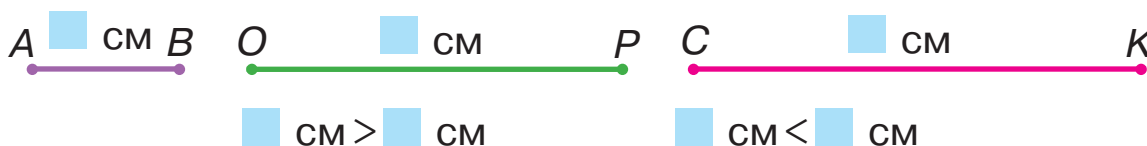
$8 - 2$

$4 + 3$

$7 - 4$

$5 + 5$

3 Вимірй довжини відрізків. Порівняй відрізки за довжиною. Склади нерівності.

4 Порівняй числа та величини.

$9 \text{ см} \text{ } \text{ } 5 \text{ см}$

$2 \text{ см} \text{ } \text{ } 6 \text{ см}$

$7 \text{ см} \text{ } \text{ } 8 \text{ см}$

5 Знайди невідомий доданок.

$5 + \text{leaf} = 9$

$\text{leaf} + 4 = 7$

$8 - \text{leaf} = 5$

$\text{leaf} + 3 = 10$

6 Доповни умову задачі. Розв'яжи задачу.

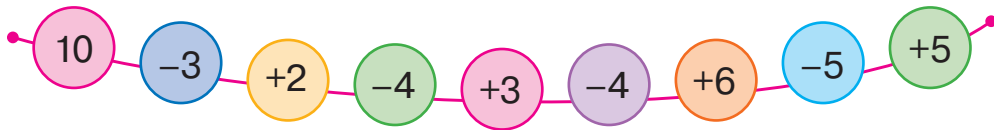
Ігор зробив 7 паперових корабликів. Скільки в нього залишилося корабликів після того, як кораблики попливли річкою?

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ ЧИСЕЛ ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Порівняй перший і другий доданки в кожній сумі. Яке число менше? Яке більше? Усно знайди значення виразів зручним способом.

$2+8$

$3+4$

$2+5$

$3+5$

$4+5$

$1+5$

$1+9$

$2+6$

3 Розглянь таблиці додавання. Як зміна доданка впливає на значення суми?

0	1	2	3	4
+6				
6	7	8	9	10

0	1	2	3
+7			
7	8	9	10

0	1	2
+8		
8	9	10

4 Розглянь рівності в кожному стовпчику. Досліди, як зміна одного компонента впливає на значення виразу. Які числа пропущено?

$$+2 \left(\begin{array}{l} 2+4=6 \\ 4+4=\square \end{array} \right) ?$$

$$-2 \left(\begin{array}{l} 4+6=10 \\ 2+6=\square \end{array} \right) ?$$

$$+2 \left(\begin{array}{l} 7-5=2 \\ 9-5=\square \end{array} \right) ?$$

5 Розв'яжи задачу.

Катруся виготовила з глини 10 глечиків. Із них 5 глечиків надбилися. Скільки залишилося цілих глечиків?

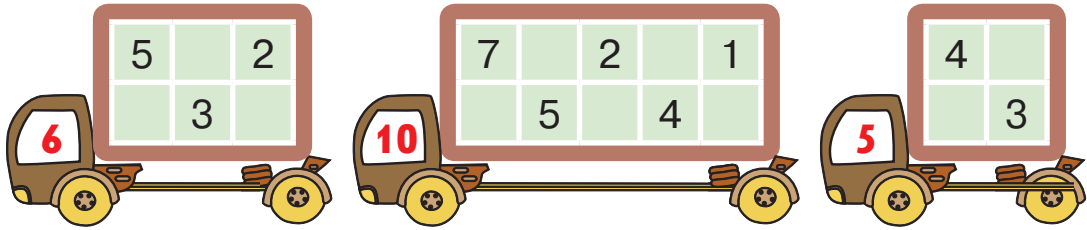

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 6, 7, 8, 9

1 Згадай склад чисел. Які числа пропущено?

2 Знайди значення сум. Із двох будь-яких рівностей на додавання склади по дві рівності на віднімання.

$2+8$

$1+7$

$3+6$

$4+5$

3 Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному з доданків?

$8+2-2$

$6+1-6$

$5+4-4$

$3+4-3$

4 Чи зручно до меншого числа додавати більше? Яким законом додавання слід скористатися? Знайди значення виразів.

$1+6$

$1+8$

$1+9$

$4+5$

$1+7$

$2+4$

$2+7$

$3+6$

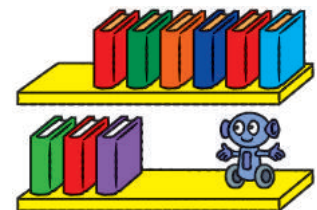
$2+8$

$2+6$

5 Постав запитання до кожної умови, усно розв'яжи отримані задачі.

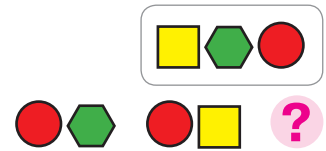
1) У Максима 6 енциклопедій. Йому подарували ще 3. Скільки...?

2) У Максима 6 енциклопедій. Він подарував сестричці 3. Скільки...?

ГОТУЄМОСЯ ДО ВИВЧЕННЯ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ 6, 7, 8, 9

1 Виконай арифметичні дії.

2 Запиши числа у вигляді суми двох доданків.

$$8 = 5 + \text{leaf} \quad 7 = 5 + \text{leaf} \quad 10 = 3 + \text{leaf} \quad 7 = \text{leaf} + 6$$

$$9 = \text{leaf} + 7 \quad 10 = \text{leaf} + 9 \quad 10 = 6 + \text{leaf} \quad 8 = 6 + \text{leaf}$$

3 Знайди значення сум. Із двох будь-яких рівностей на додавання склади по дві рівності на віднімання.

$$3 + 6 \quad 7 - 4 \quad 2 + 7 \quad 1 + 8 \quad 4 + 6$$

4 Обчисли, користуючись підказками.

$$6 + 4 - 4$$

$$2 + 8 - 8$$

$$3 + 7 - 7$$

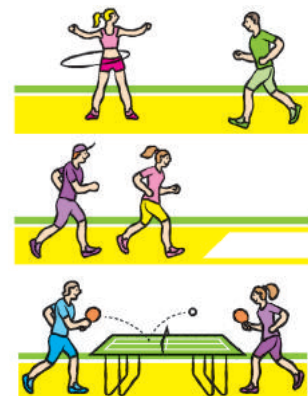
5 Склади запитання до умови. Добери вираз для розв'язання задачі.

На майданчику займалися спортом 7 чоловіків і 3 жінки.

$$7 + 3$$

$$7 - 3$$

$$3 + 7$$

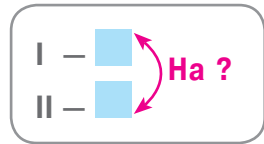
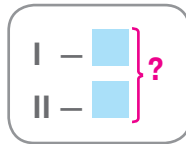

6 Розв'яжи задачу.

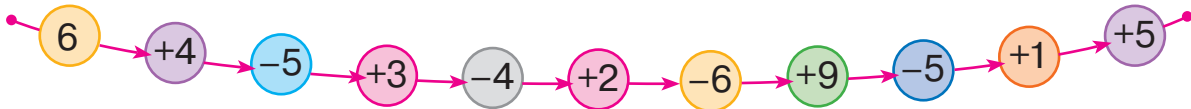
На майданчику займалися спортом 6 осіб. Скільки осіб стало на майданчику після того, як прийшли ще 3?

СКЛАДАЄМО КОРОТКИЙ ЗАПИС ЗАДАЧІ

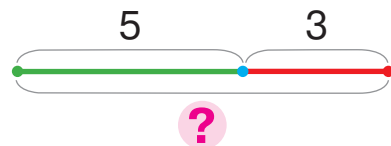

1 Виконай дії за стрілками.

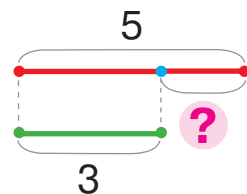
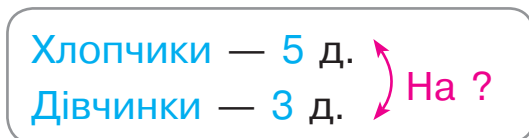
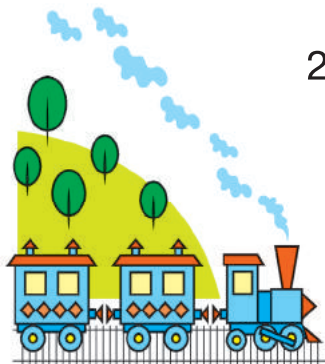

2 Послухай кожну задачу. Про кого йдеться в задачі? Розглянь короткий запис. Поясни схему.

1) У першому вагоні дитячої залізниці їхали **5 хлопчиків** і **3 дівчинки**. **Скільки всього** дітей їхали в першому вагоні?

2) У першому вагоні дитячої залізниці їхали **5 хлопчиків** і **3 дівчинки**. **На скільки більше** хлопчиків, ніж дівчаток, у першому вагоні?

3 Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному з доданків? Знайди значення виразів.

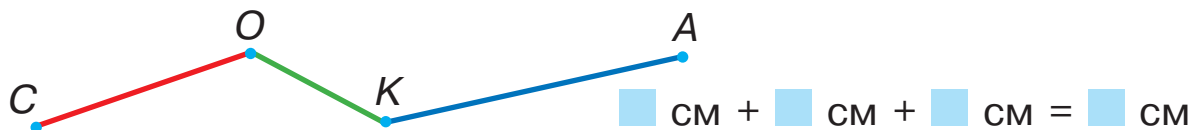
$$6 + 4 - 4$$

$$8 + 1 - 8$$

$$3 + 4 - 4$$

$$5 + 3 - 5$$

4 Назви кожний відрізок. Визнач довжину ламаної.

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 6, 7, 8, 9

• сума зручних доданків

1 Заміни число сумою чисел.

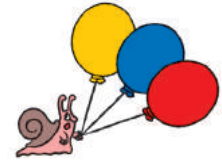
$$\begin{array}{c} 7 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \\ \swarrow \searrow \\ \square + 3 \end{array}$$

2 Заміни зменшуване сумою чисел. Що залишиться, якщо від суми двох чисел відняти число, яке дорівнює одному доданку? Знайди значення різниць за схемами.

$$\begin{array}{c} 9 - 6 = 3 + 6 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 3 + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 - 8 = \square + 8 - 8 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 8 \end{array}$$

3 Назви від'ємник. Заміни зменшуване сумою двох доданків, один із яких дорівнює від'ємнику. Знайди значення виразів за схемами.

$$\begin{array}{c} 9 - 7 = 2 + 7 - 7 = \square \\ \swarrow \searrow \\ 2 + 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 10 - 9 = \square + 9 - 9 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 7 - 6 = \square + 6 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 - 6 = \square + 6 - 6 = \square \\ \swarrow \searrow \\ \square + 6 \end{array}$$

4 Добери до задачі короткий запис. Потім зміни запитання задачі так, щоб їй відповідав інший короткий запис.

Оленка збирала букет із 6 маків і 3 ромашок. На скільки менше ромашок, ніж маків, у букеті?

Маки — 6 кв.
Ромашки — 3 кв. } ?

Маки — 6 кв.
Ромашки — 3 кв. } На ?

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА 6, 7, 8, 9

I —
II — ?, на більше (менше)

1 Закінчи обчислення за схемами. Прокоментуй розв'язання.

$$10 - 7 = \boxed{} + 7 - 7 = \boxed{}$$

$$9 - 6 = \boxed{} + 6 - 6 = \boxed{}$$

Віднімання чисел 6, 7, 8, 9

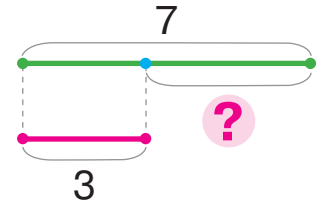
1. Подаю зменшуване у вигляді суми зручних доданків.
2. Від суми віднімаю число, що дорівнює одному з доданків; залишається інший доданок.
3. Називаю результат.

2 Знайди значення виразів. Прокоментуй розв'язування.
 $9 - 7$ $10 - 6$ $7 - 6$ $10 - 9$ $8 - 6$ $9 - 8$

3 Поясни, як склали короткі записи і схеми до задач.

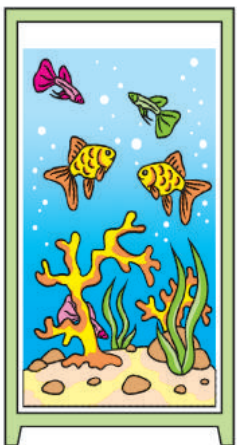
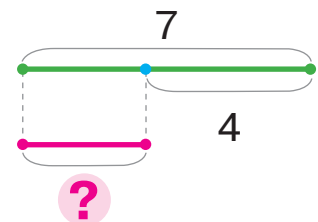
- 1) В акваріумі 7 рибок гуппі і 3 золоті рибки.
 На скільки золотих рибок менше, ніж гуппі?

Гуппі — 7 р.
 Золоті — 3 р. На ?

- 2) В акваріумі 7 рибок гуппі, а золотих рибок на 4 менше. Скільки в акваріумі золотих рибок?

Гуппі — 7 р.
 Золоті — ?, на 4 р. менше

СКЛАДАЄМО КОРОТКИЙ ЗАПИС ЗАДАЧІ

Було —
 Дали —
 Стало — ?

Було —
 Віддав —
 Залишилося — ?

1 Виконай арифметичні дії.

2 Визнач, про кого йдеться в кожній задачі. Що відбувалося з дітьми? Назви ключові слова. Розглянь короткий запис. Усно розв'яжи задачі.

1) На дитячому майданчику **було 7** дітей. До них **прийшли** ще **2**. **Скільки** дітей **стало** на майданчику?

2) На дитячому майданчику **було 7** дітей. Із них **2 пішли** додому. **Скільки** дітей **залишилося** на майданчику?

Було — 7 д.
 Прийшли — 2 д.
 Стало — ?

Було — 7 д.
 Пішли — 2 д.
 Залишилося — ?

3 Склади задачу за кожним малюнком. Добери до неї короткий запис. Розв'яжи задачу.

Було — ябл.
 Взяли — ябл.
 Залишилося — ?

Було — ябл.
 Поклали — ябл.
 Стало — ?

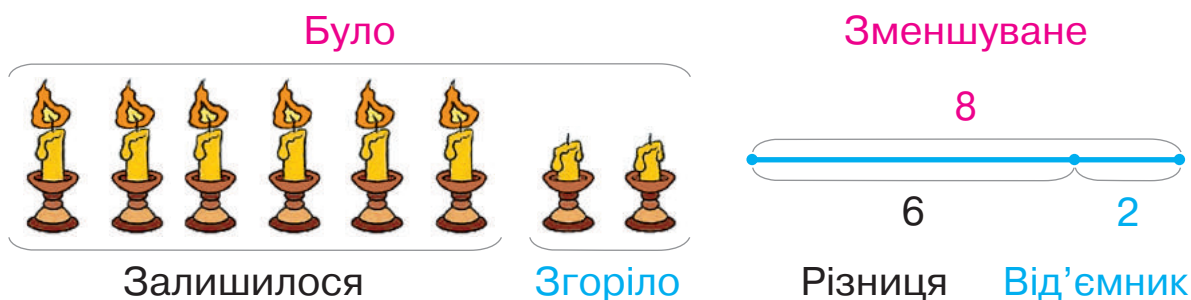
ЗНАХОДИМО НЕВІДОМІ ЗМЕНШУВАНЕ І ВІД'ЄМНИК

- $a - b = c$
- $c + b = a$
- $a - c = b$

- 1** Прокоментуй ситуацію. Скільки свічок було спочатку? Скільки свічок згоріло? Скільки залишилося?

Прочитай першу рівність, назви компоненти. Як ці компоненти показано на схемі? Як знайти невідомі компоненти дії віднімання?

$$\begin{aligned} 8 - 2 &= 6 \\ 6 + 2 &= \square \\ 8 - 6 &= \square \end{aligned}$$

- 2** Знайди невідомі компоненти. Прокоментуй розв'язування.

$$\begin{array}{cccc} 3 + \square = 10 & 6 - \square = 3 & \square - 5 = 2 & \square - 2 = 6 \\ 8 - \square = 4 & \square + 2 = 9 & 5 - \square = 4 & 9 - \square = 5 \end{array}$$

- 3** Добери короткий запис до задачі. Розв'яжи задачу.

1) На сонечку **грілося 6** черепах. Потім **2** черепахи **поповзли** до води. **Скільки** черепах **залишилося**?

2) На сонечку грілося **6** черепах, із них **2 великі**, а решта — **малі**. **Скільки малих** черепах грілося на сонечку?

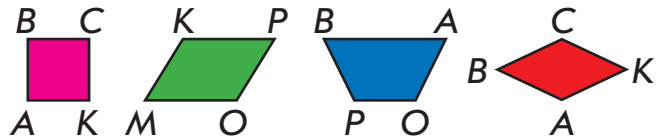

$$\left. \begin{array}{l} \text{Великі} - 2 \text{ ч.} \\ \text{Малі} - ? \end{array} \right\} 6 \text{ ч.}$$

$$\begin{array}{l} \text{Було} - 6 \text{ ч.} \\ \text{Поповзли} - 2 \text{ ч.} \\ \text{Залишилося} - ? \end{array}$$

ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Поясни за схемами, як можна виконати віднімання.

$$9 - 6 = \square + \square - \square = \square$$

3 + 6

$$10 - 8 = \square + \square - \square = \square$$

\square + \square

2 Прокоментуй розв'язання за скороченими схемами.

$$9 - 8 = \square$$

\square + \square

$$8 - 7 = \square$$

\square + \square

$$9 - 7 = \square$$

\square + \square

$$10 - 9 = \square$$

\square + \square

3 Знайди невідомі компоненти.

$$9 - \text{листя} = 3$$

$$\text{листя} - 5 = 3$$

$$9 - \text{листя} = 5$$

$$\text{листя} + 4 = 8$$

4 З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване
Різниця Від'ємник

Зменшуване	10	7		10	9		8	
Від'ємник	4		3	3		5	4	6
Різниця		5	4		4	3		3

5 Постав усі можливі запитання до умови задачі. Добери до кожної задачі короткий запис. Розв'яжи задачі.

Оленка виготовила 3 ляльки-мотанки, а Наталка — 4 ляльки-мотанки.

О. — 3 л.

Н. — ?, на 1 л. більше

О. — 3 л.
Н. — 4 л. } ?

О. — 3 л.
Н. — 4 л. } На ?

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛО І МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ

1 Виконай арифметичні дії.

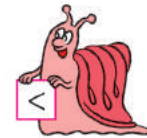

2 Порівняй числа в першому рядку стовпчика. Згадай-ся, як отримана нерівність допоможе порівняти вираз і число в другому рядку стовпчика.

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } 3 \\ 6+2 \text{ } \bullet \text{ } 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } 7 \\ 9-3 \text{ } \bullet \text{ } 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 4 \text{ } \bullet \text{ } 9 \\ 4 \text{ } \bullet \text{ } 10-1 \end{array}$$

3 Виконай порівняння за схемами.

$$\begin{array}{c} 9-4 \text{ } \bullet \text{ } 8 \\ \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6+2 \text{ } \bullet \text{ } 10 \\ \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6 \text{ } \bullet \text{ } 5+1 \\ \downarrow \\ 6 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } 10-3 \\ \downarrow \\ 8 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

4 Добери короткий запис до кожної задачі. Розв'яжи хоча б одну задачу. Чим вони схожі? Чим відрізняються?

- 1) **Сергій** зловив **5** риб, а **Марійка** **4** риби. **Скільки всього** риби зловили діти?
- 2) **Сергій і Марійка** зловили **9** риб. **Скільки** риби зловила **Марійка**, якщо **Сергій** зловив **5** риб?
- 3) **Сергій і Марійка** зловили **9** риб. **Скільки** риби зловив **Сергій**, якщо **Марійка** зловила **4** риби?

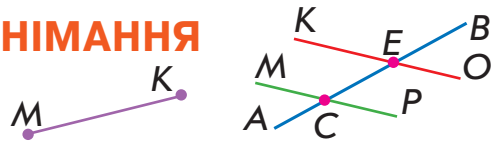

$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - 5 \text{ р.} \\ \text{М.} - ? \end{array} \right\} 9 \text{ р.}$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - 5 \text{ р.} \\ \text{М.} - 4 \text{ р.} \end{array} \right\} ?$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{С.} - ? \\ \text{М.} - 4 \text{ р.} \end{array} \right\} 9 \text{ р.}$$

ДОСЛІДЖУЄМО ТАБЛИЦІ ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ ДРУГОЇ П'ЯТІРКИ

1 Знайди значення виразів за схемами.

$$10 - 9 = \square$$

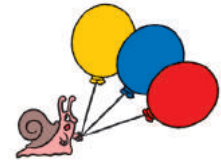
$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$8 - 6 = \square$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

$$9 - 7 = \square$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ \square + \square \end{array}$$

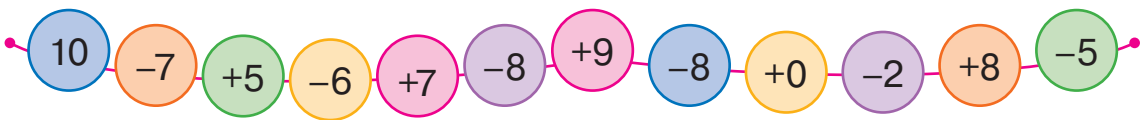
2 Перевір, чи правильно складено таблиці. Як змінюються зменшувані? Як ця зміна впливає на значення різниць?

6	7	8	9	10
-6				
0	1	2	3	4

7	8	9	10
-7			
0	1	2	3

8	9	10
-8		
0	1	2

3 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

4 Досліди, як зміна компонента впливає на результат.

$$+1 \left(\begin{array}{l} 2 + 7 = 9 \\ \square + 7 = \square \end{array} \right) ? \quad + \square \left(\begin{array}{l} 8 - 5 = 3 \\ 9 - 5 = \square \end{array} \right) ? \quad - \square \left(\begin{array}{l} 10 - 5 = 5 \\ 6 - 5 = \square \end{array} \right) ?$$

5 Виконай порівняння за схемою.

$$6 - 2 \text{ } \bullet \text{ } 9$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$8 - 3 \text{ } \bullet \text{ } 5$$

$$7 \text{ } \bullet \text{ } 9 - 4$$

$$5 \text{ } \bullet \text{ } 7 - 6$$

$$9 - 8 \text{ } \bullet \text{ } 3$$

$$6 \text{ } \bullet \text{ } 8 - 7$$

$$5 \text{ } \bullet \text{ } 10 - 6$$

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛО І МАТЕМАТИЧНИЙ ВИРАЗ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Виконай порівняння.

$5 + 4 \bigcirc 10$

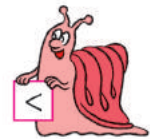
$8 \bigcirc 4 + 3$

$8 - 6 \bigcirc 3$

$9 \bigcirc 3 + 5$

$7 \bigcirc 9 - 2$

$6 + 4 \bigcirc 10$

3 Порівняй, не обчислюючи значення виразів. Поясни, як це зробити.

$9 - 2 \bigcirc 9$

$5 \bigcirc 5 + 3$

$9 \bigcirc 9 - 1$

$6 \bigcirc 6 - 3$

$4 + 6 \bigcirc 4$

$10 - 3 \bigcirc 10$

4 Розбий нерівності на групи за способом порівняння: без обчислення; з обчисленням.

$6 + 3 > 6$

$8 + 2 = 10$

$10 - 9 < 10$

$3 + 4 < 9$

$2 + 5 > 5$

$2 + 7 > 2$

$9 - 8 < 9$

$9 - 7 < 3$

$7 + 3 > 3$

5 Склади задачу про велосипеди за короткими записами. Розв'яжи хоча б одну задачу.

Було — 6 в.
Поїхало — 4 в.
Залишилось — ?

Було — 6 в.
Приїхало — 4 в.
Стало — ?

ПОРІВНЮЄМО МАТЕМАТИЧНІ ВИРАЗИ

1 Виконай дії за стрілками.

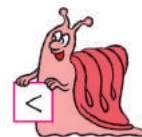

2 Виконай порівняння за схемами.

$$\begin{array}{c} 7+3 \text{ } \bullet \text{ } 10 \\ \swarrow \quad \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 \text{ } \bullet \text{ } 9-4 \\ \quad \quad \downarrow \\ 8 \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 6+4 \text{ } \bullet \text{ } 5 \\ \swarrow \quad \downarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } 5 \end{array}$$

3 Виконай порівняння в першому рядку стовпчика. Розглянь другий рядок у стовпчику. Що спільне в першому і другому рядках? Що потрібно виконати, щоб порівняти два вирази?

$$6+3 \text{ } \bullet \text{ } 10$$

$$9-7 \text{ } \bullet \text{ } 3$$

$$4 \text{ } \bullet \text{ } 7-3$$

$$6+3 \text{ } \bullet \text{ } 8+2$$

$$9-7 \text{ } \bullet \text{ } 5-2$$

$$6-2 \text{ } \bullet \text{ } 7-3$$

4 Порівняй математичні вирази за зразком.

$$\begin{array}{c} 6-3 < 2+4 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ \quad 3 < 6 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 1+7 \text{ } \bullet \text{ } 10-3 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9-5 \text{ } \bullet \text{ } 10-6 \\ \swarrow \quad \uparrow \quad \swarrow \\ \square \text{ } \bullet \text{ } \square \end{array}$$

5 Послухай умову задачі. Розглянь короткі записи, до кожного постав запитання. Розв'яжи хоча б одну задачу.

У кошику 7 яблук і 3 груші.

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ябл.} - 7 \text{ фр.} \\ \text{Гр.} - 3 \text{ фр.} \end{array} \right\} ?$$

$$\left. \begin{array}{l} \text{Ябл.} - 7 \text{ фр.} \\ \text{Гр.} - 3 \text{ фр.} \end{array} \right\} \text{ На ?}$$

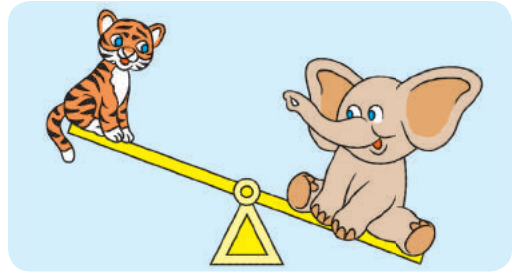
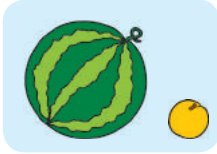

ВИМІРЮЄМО МАСИ ПРЕДМЕТІВ

- 1 кілограм — 1 кг
- терези
- гирі

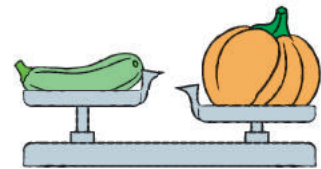
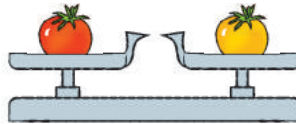
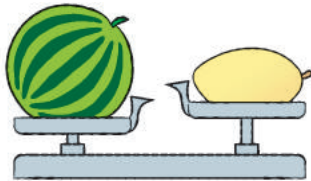
1

Хто або що важче?
Хто або що легше?

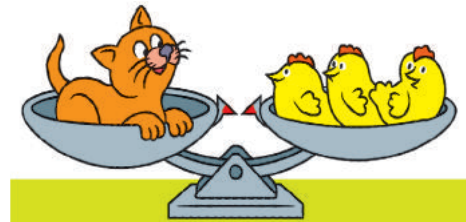
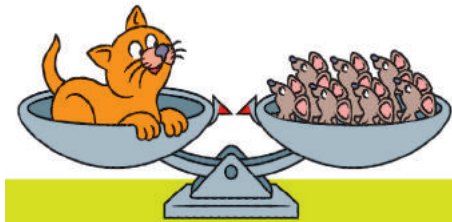
2

Розглянь пристрій для вимірювання маси — терези. Визнач за малюнками, які предмети легші; які важчі; які однакові за масою.

3

Визнач масу kota «в мишенятах» і «в пташенятах».

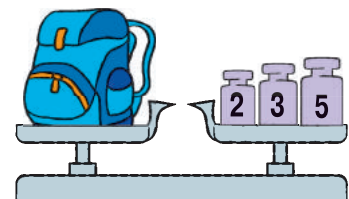
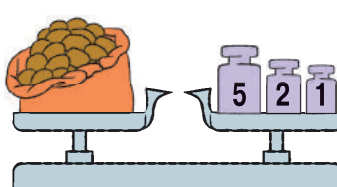
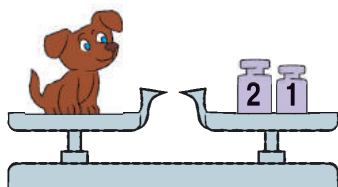
Для зручності люди домовилися вимірювати масу однаковими мірками.
Одна з мірок маси — 1 кілограм.

Кілограм
1 кілограм
1 кг

4

Визнач за малюнками маси об'єктів у кілограмах.

ВИМІРЮЄМО МІСТКОСТІ ПОСУДИН

• 1 літр — 1 л

- 1** Посудини мають місткість. Порівняй «на око» місткості посудин у парах.

- 2** Щоб виміряти місткість відра, дідусь узяв бутель і банку. За його підрахунками у відро вміщається 3 бутля або 9 банок води. Поміркуй, від чого залежали результати вимірювання місткості відра дідусем?

Літр
1 літр
1 л

Для зручності люди домовилися вимірювати місткість однаковими мірками. **Одна з мірок місткості посудин — 1 літр.**

- 3** Відомо, що для заповнення каструлі слід вилити воду з усіх банок, зображених на малюнку. Місткість кожної банки — 1 літр. Визнач місткість каструлі в літрах.

- 4** Закінчи виконання короткого запису. Розв'яжи задачу.

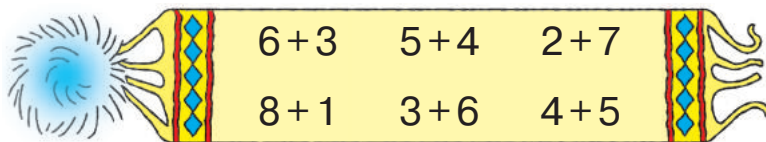
Тітонька Соня заготовила 5 л томатного соку і 4 л яблучного. Скільки всього літрів соку заготовила господиня?

Т. — л
Ябл. — л } ?

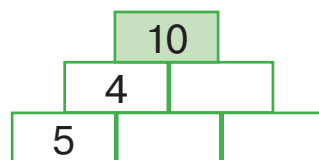
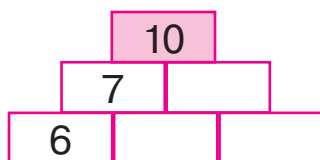
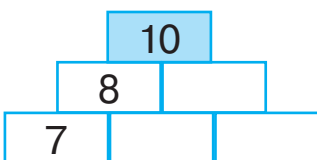

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

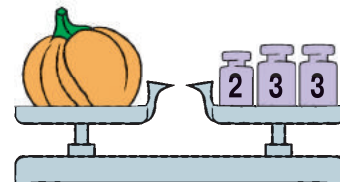
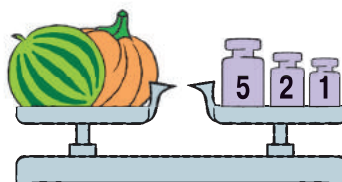
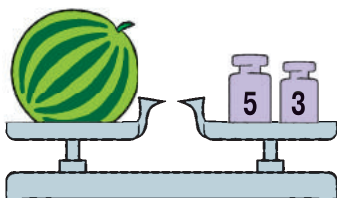
1 Відшукай помпон, який «відірвався» від шарфа.

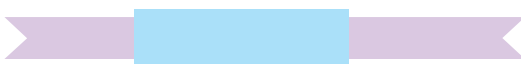
2 Доповни числа в кожному ряді до 10.

3 Визнач масу кавуна; гарбуза.

4 Визнач, скільки сантиметрів стрічки за блакитним чотирикутником.

Розділ 4. ДВОЦИФРОВІ ЧИСЛА

ЗАПISУЄМО ЗАДАЧУ КОРОТКО

● опорна схема задачі

1 Виконай дії за стрілками.

2 Добери до кожної задачі короткий запис. Знайди відповідну опорну схему на форзаці 2 підручника.

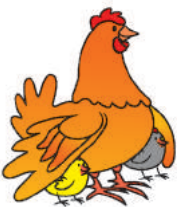
- 1) Оленка знає 8 скоромовок, а Тарасик — 6. **На скільки менше** скоромовок знає Тарасик, ніж Оленка?
- 2) Оленка знає 8 скоромовок, а Тарасик **на 6 менше**. Скільки скоромовок знає Тарасик?

О. — 8 ск.
Т. — 6 ск. } ?

О. — 8 ск.
Т. — ?, **на 6 ск. менше**

О. — 8 ск.
Т. — 6 ск. } **На ?**

3 До кожної задачі знайди відповідну опорну схему на форзаці 2. На які слова-ознаки слід орієнтуватися?

- 1) Квочка сиділа на 5 яйцях. Господарка підклала їй ще 2 яйця. На скількох яйцях стала сидіти квочка?
- 2) Квочка сиділа на 5 яйцях. Із 2 яєць вилупилися курчата. На скількох яйцях залишилася сидіти квочка?
- 3) У квочки вилупилися 5 чорних і 2 жовтих курчат. На скільки чорних курчат більше, ніж жовтих?

4 Визнач, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	9	7		8	10		6	9		8	7		9
Від'ємник	7		6	7		2	5		2	5		2	
Різниця		5	4		9	6		8	7		6	8	4

ДОСЛІДЖУЄМО ВЛАСТИВОСТІ ВЕЛИЧИН

- ціле
- частина

1 Розглянь кожний малюнок. З яких частин складається ціле? З яких частин складається вся стрічка? Поміркуй, що можна сказати про довжину всієї стрічки; про масу цілого торта; місткість посудини.

2 Розглянь кожний малюнок. Назви частини цілого. Із чого складається величина цілого в кожному випадку?

3 Прокоментуй ситуацію. Визнач масу всього винограду.

4 Визнач довжину ламаної.

$$\square \text{ см} + \square \text{ см} + \square \text{ см} = \square \text{ см}$$

5 Склади короткий запис задачі. Розв'яжи задачу.

Господар купив 5 кг картоплі та 1 кг моркви. На скільки більше кілограмів картоплі, ніж моркви, купив господар?

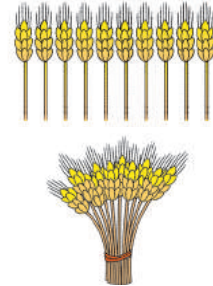
ДОСЛІДЖУЄМО ЛІЧИЛЬНУ ОДИНИЦЮ «ДЕСЯТОК»

- десяток
- 1 д. = 10 од.

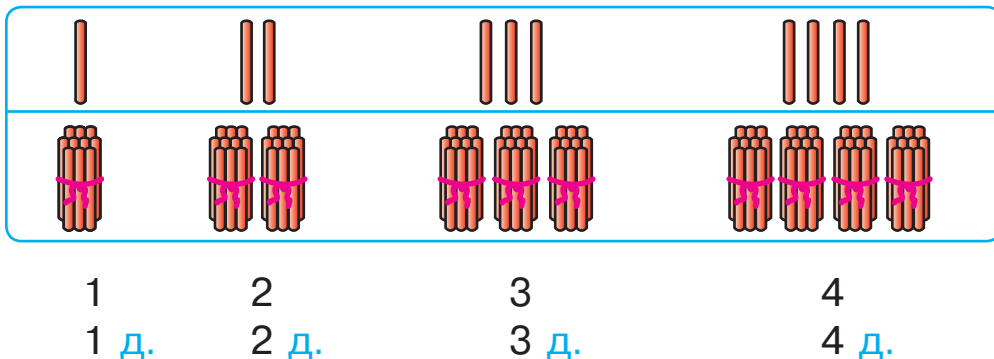
- 1** Оксана назбирала в полі в'язку колосків. Їх потрібно полічити. Як полічити колоски, якщо Оксана вміє лічити лише до 10?

При лічбі предмети зручно
групувати десятками.
1 десяток складається
з 10 одиниць.

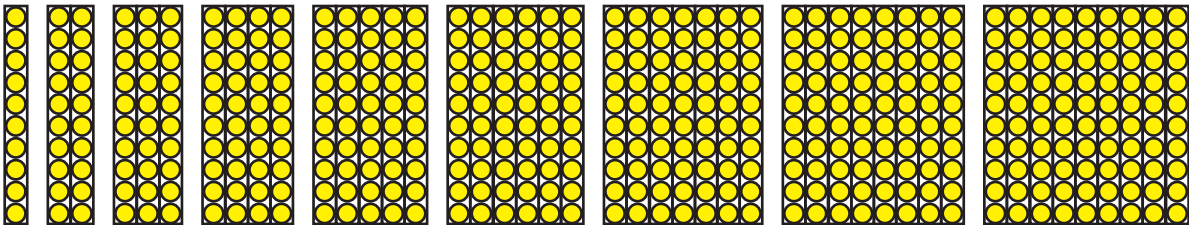

- 2** Полічи палички одиницями; десятками.

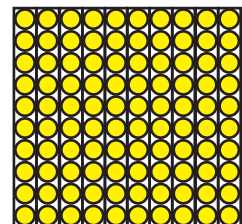

- 3** Попрацюй із математичними матеріалами.
Полічи намистинки десятками.

2
● ●

10 одиниць складають 1 десяток.
10 десятків складають 1 сотню.
В одній сотні сто одиниць.

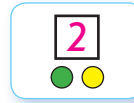

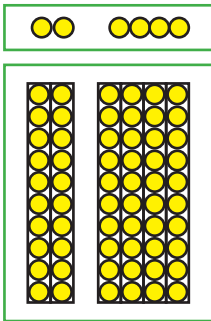
ПОРІВНЮЄМО, ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ДЕСЯТКИ

- десятки порівнюють, додають і віднімають так само, як і одиниці

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 З'ясуй, скільки окремих намистинок-одиниць зліва; справа. Порівняй числа. З'ясуй, скільки низок-десятків зліва; справа. Порівняй числа.

$$2 < 4$$

$$2 \text{ д.} < 4 \text{ д.}$$

$$9 \text{ } \bullet \text{ } 4$$

$$9 \text{ д. } \bullet \text{ } 4 \text{ д.}$$

$$3 \text{ } \bullet \text{ } 6$$

$$3 \text{ д. } \bullet \text{ } 6 \text{ д.}$$

$$7 \text{ } \bullet \text{ } 5$$

$$7 \text{ д. } \bullet \text{ } 5 \text{ д.}$$

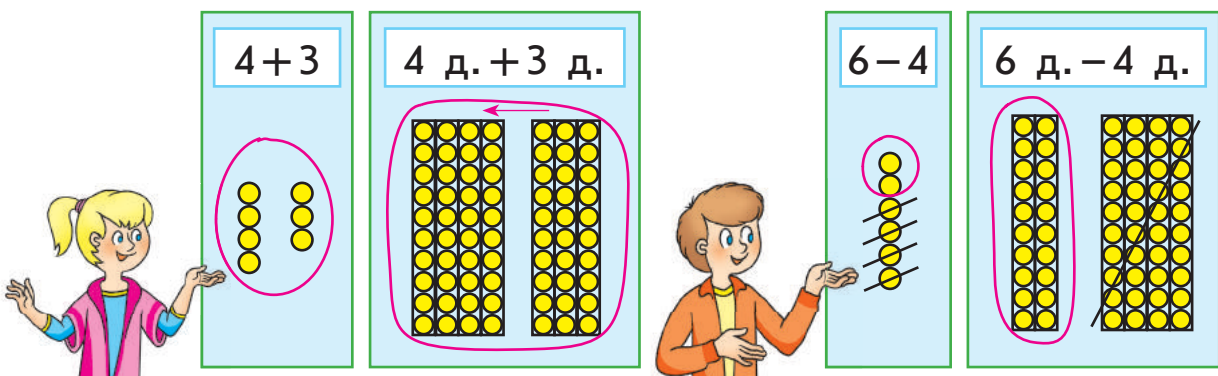
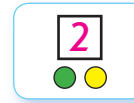
$$8 \text{ } \bullet \text{ } 9$$

$$8 \text{ д. } \bullet \text{ } 9 \text{ д.}$$

$$10 \text{ } \bullet \text{ } 6$$

$$10 \text{ д. } \bullet \text{ } 6 \text{ д.}$$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

4 Спочатку знайди значення виразу в першому рядку стовпчика, а потім — у другому. У чому підказка?

$$4 + 5$$

$$4 \text{ д.} + 5 \text{ д.}$$

$$8 - 6$$

$$8 \text{ д.} - 6 \text{ д.}$$

$$2 + 7$$

$$2 \text{ д.} + 7 \text{ д.}$$

$$10 - 9$$

$$10 \text{ д.} - 9 \text{ д.}$$

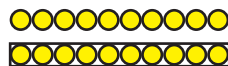
ОДЕРЖУЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА. ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО КРУГЛІ ЧИСЛА

● круглі числа:
10, 20, 30, 40, 50,
60, 70, 80, 90, 100

1

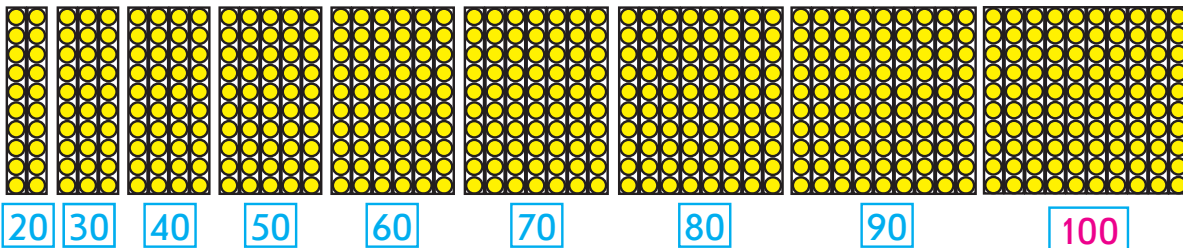
Досліди число 10.

10

2

Скільки десятків у кожній групі низок? Назви відповідне число. Чим схожі записані числа?

3

У кожному стовпчику порівняй десятки, а потім круглі числа. У чому підказка?

6 д. і 4 д.
60 і 40

5 д. і 9 д.
50 і 90

10 д. і 8 д.
100 і 80

2 д. і 6 д.
20 і 60

4

Порівняй круглі числа, замінивши їх десятками.

30 і 50
3 д. і 5 д.

70 і 50
20 і 40

80 і 40
30 і 70

50 і 100
60 і 20

5

Знайди значення першого виразу в стовпчику. Знайди значення другого виразу. Яка підказка була в першому виразі?

6 д. + 4 д.
60 + 40

8 д. - 5 д.
80 - 50

3 д. + 6 д.
30 + 60

7 д. - 6 д.
70 - 60

6

Виконай обчислення з круглими числами, замінивши їх десятками.

30 + 50
3 д. + 5 д.

80 - 40
30 + 70

30 + 40
80 - 20

60 - 50
40 + 50

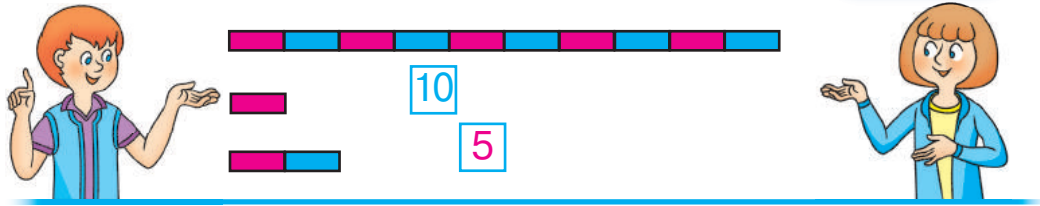
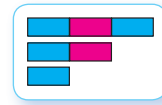

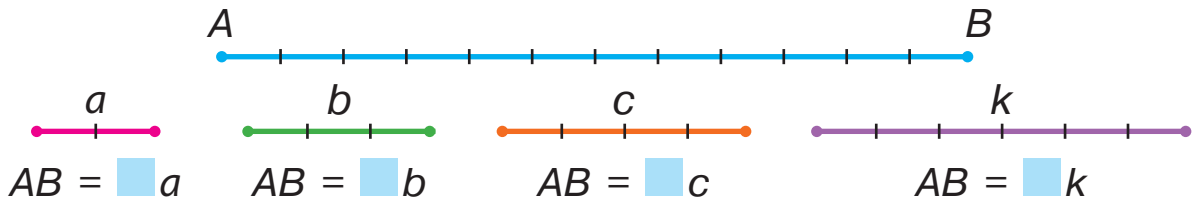
ДОСЛІДЖУЄМО ОДИНИЦЮ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ «ДЕЦИМЕТР»

• 1 дм = 10 см

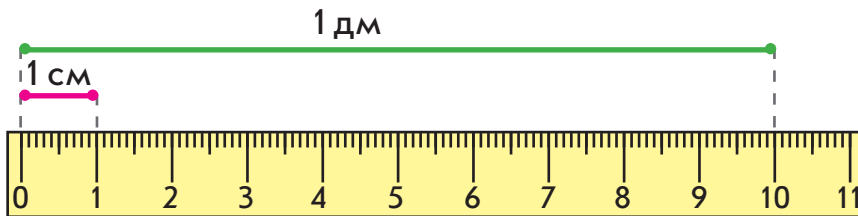
1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Вимірй довжину відрізка AB різними мірками: a , b , c , k .

3 Поміркуй, чи зручно вимірювати довжину ноутбука в сантиметрах. Якщо не зручно, то можна використати більшу одиницю вимірювання довжини, наприклад 10 см.

4 Заміни десятки одиницями; дециметри — сантиметрами.

$1 \text{ д.} = 10 \text{ од.}$ $5 \text{ д.} = \square \square \text{ од.}$ $8 \text{ д.} = \square \square \text{ од.}$
 $1 \text{ дМ} = 10 \text{ см}$ $5 \text{ дМ} = \square \square \text{ см}$ $8 \text{ дМ} = \square \square \text{ см}$

5 Заміни одиниці десятками; сантиметри — дециметрами.

$40 \text{ од.} = 4 \text{ д.}$ $70 \text{ од.} = \square \text{ д.}$ $30 \text{ од.} = \square \text{ д.}$
 $40 \text{ см} = 4 \text{ дМ}$ $70 \text{ см} = \square \text{ дМ}$ $30 \text{ см} = \square \text{ дМ}$

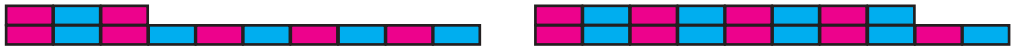

УТВОРЮЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- **одноцифрові** числа
- **двоцифрове** число

1

Попрацюй із математичними матеріалами.

2

Поясни, як утворили числа. Досліди зв'язок між назвою чисел та практичною дією з її утворення. Утвори і назви решту чисел другого десятка.

Оди-на-дцять

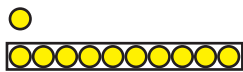
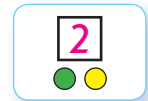

Два-на-дцять

3

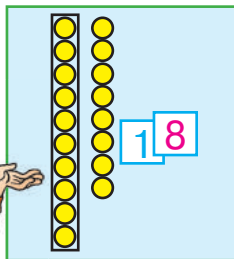
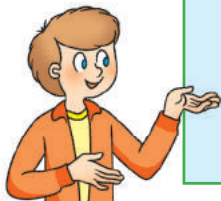
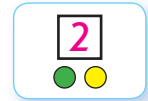
Попрацюй із математичними матеріалами.

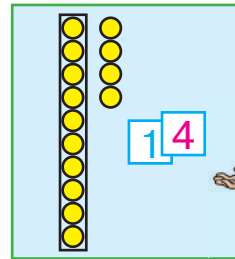
1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	12	13	14	15	16	17	18	19

4

Попрацюй із математичними матеріалами.

18

14

5

Поміркуй, як утворили числа. Заміни суму числом. Як називають утворені числа?

$10 + 1 = 11$ д. + 1 од. = 11
 $10 + 2 = 12$ д. + од. = 12
 $10 + 3 = \text{}$ д. + од. = 13

$10 + 4$

$10 + 8$

$10 + 7$

$10 + 6$

$10 + 5$

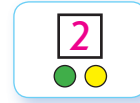
$10 + 9$

ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- розряди **десятьків**
- розряди **одиниць**

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 З'ясуй, що означає цифра ліворуч у записі двоцифрового числа. Що означає цифра праворуч?

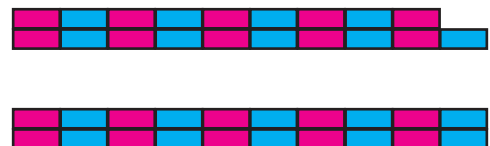
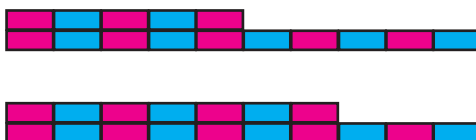
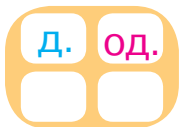

3 Прочитай числа, записані в таблицях розрядів.

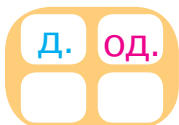
Десятки	Одиниці
1	0
1	8
1	3
	3

Десятки	Одиниці
1	7
1	0
	7
7	0

4 Які числа відповідають «штангам»? Визнач, скільки в кожному числі десятків і скільки одиниць. Запиши числа в таблицю розрядів.

5 Запиши в таблицю розрядів:

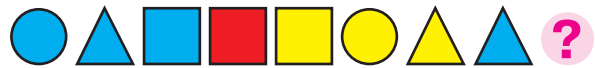

- числа, які містять: 1 десяток і 4 одиниці;
1 десяток і 8 одиниць; 1 десяток; 4 десятки;
4 одиниці; 1 десяток і 2 одиниці;
- числа: п'ятнадцять, сімнадцять, дев'ятнадцять.

ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ДРУГОГО ДЕСЯТКА

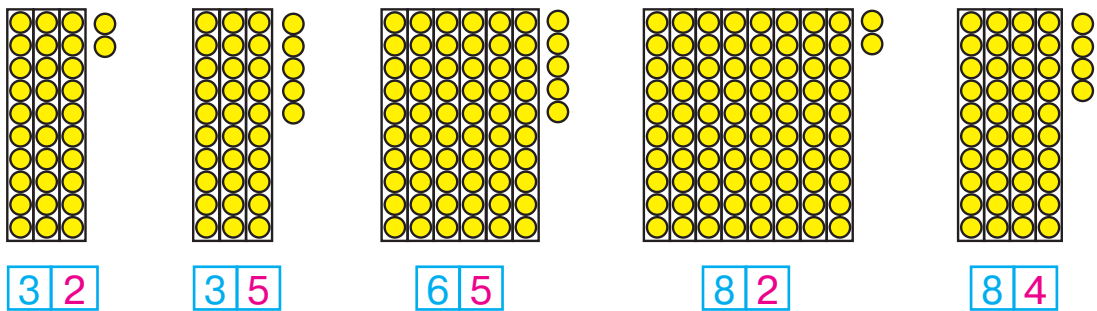

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Перевір, чи правильно позначено числа картками.

4 Запиши числа: чотирнадцять, вісімнадцять, дванадцять, п'ятнадцять, дев'ятнадцять.

5 Розв'яжи задачу.

circle

triangle

square

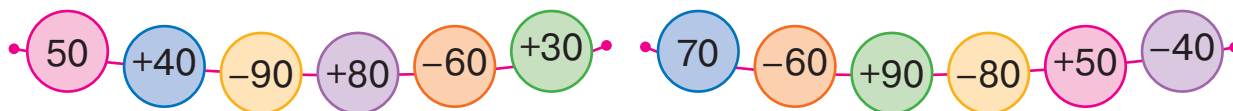
Марічка вивчила 20 нових слів англійською, а Славко на 10 слів більше. Скільки слів вивчив Славко?

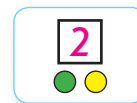
ЗАПИСУЄМО ЧИСЛА ПЕРШОЇ СОТНІ

- найбільше одноцифрове число

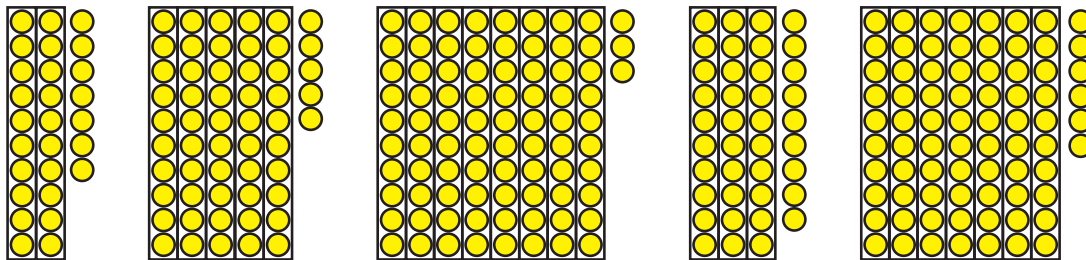
1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Познач картками числа, проілюстровані намистинками.

4 Розглянь таблицю чисел «Сотня» на форзаці 1 підручника. Установи, що спільне в числах кожного рядка; кожного стовпчика.

5 Продовж ряди чисел.

1, 2, 3, ...   11, 12, 13, ...   21, 22, 23, ...   51, 52, 53, ...

6 Запиши в таблицю розрядів:

1) числа, які містять:

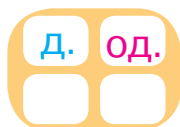
1 десяток і 3 одиниці; 2 десятки і 3 одиниці;

3 десятки і 2 одиниці; 7 десятків і 4 одиниці;

4 десятки і 7 одиниць; 9 десятків;

2) числа:

п'ятдесят сім, дев'яносто чотири, тридцять два.

ПОРІВНЮЄМО ЧИСЛА В МЕЖАХ 100

3 5 9

3 9

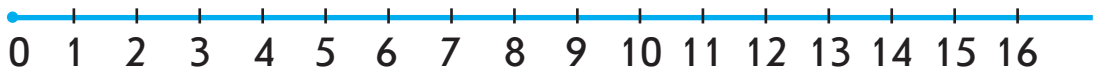
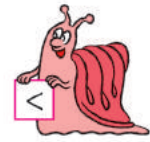
3 5

9 3

?

1

Розглянь числовий промінь. Порівняй числа за їх розташуванням на числовому промені.

3 ● 7

13 ● 16

14 ● 15

11 ● 9

8 ● 4

10 ● 14

12 ● 0

1 ● 16

Спробуй так само міркувати під час порівняння двоцифрових чисел.

15 ● 19

23 ● 21

28 ● 31

43 ● 47

25 ● 29

19 ● 20

36 ● 40

58 ● 60

2

Порівняй числа за їх розташуванням на числовому промені.

17 ● 16

21 ● 29

32 ● 35

48 ● 9

27 ● 26

27 ● 30

60 ● 59

5 ● 51

3

Прочитай пари чисел. З'ясуй, чим схожі та чим відрізняються числа в парах. Усно склади пари чисел, подібні до поданих.

14 і 41

34 і 43

85 і 58

61 і 16

27 і 72

17 і 71

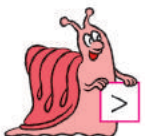
49 і 94

25 і 52

4

Порівняй двоцифрові числа на основі їх розрядного складу.

78 і 74

29 і 31

43 і 41

74 і 59

53 і 56

86 і 56

38 і 83

62 і 67

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ДРУГОГО ДЕСЯТКА

- $10 + 7 = 17$
- $17 - 7 = 10$
- $17 - 10 = 7$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$\boxed{10} + \boxed{6} = \boxed{16}$$

2 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$10 + 8 = 1 \text{ д. } 8 \text{ од.} = 18$$

$$10 + 8 = 18$$

$10 + 4$

$10 + 5$

$10 + 1$

$10 + 9$

$10 + 3$

$10 + 2$

3 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$\boxed{14} - \boxed{4} = \boxed{10}$$

$$\boxed{14} - \boxed{10} = \boxed{4}$$

4 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$13 - 3 = 1 \text{ д. } 3 \text{ од.} - 3 \text{ од.} = 1 \text{ д.} = 10$$

$$13 - 3 = 10$$

$15 - 5$

$11 - 1$

$16 - 6$

$18 - 8$

$12 - 2$

$19 - 9$

5 Знайди значення виразів, міркуючи за зразком.

$$12 - 10 = 1 \text{ д. } 2 \text{ од.} - 1 \text{ д.} = 2 \text{ од.} = 2$$

$$12 - 10 = 2$$

$17 - 10$

$13 - 10$

$15 - 10$

$19 - 10$

$16 - 10$

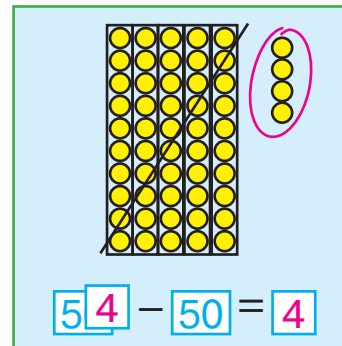
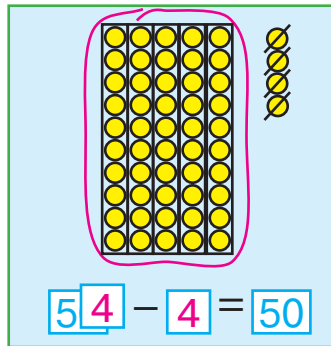
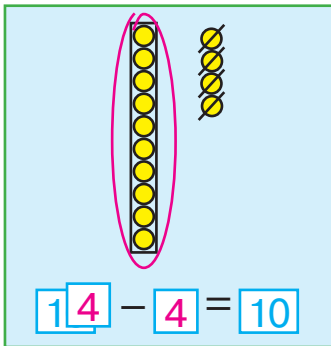
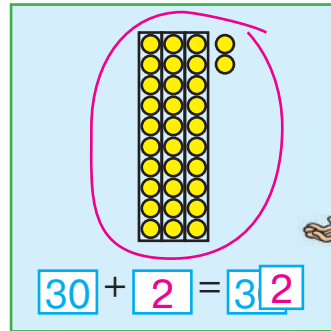
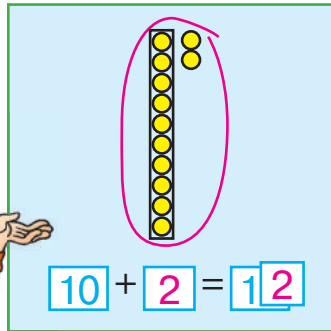
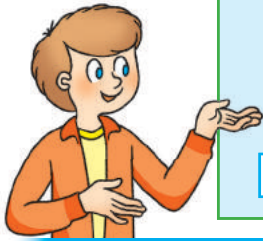
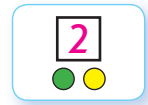
$11 - 10$

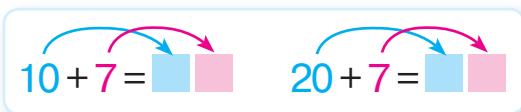
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

- $60 + 4 = 64$
- $64 - 4 = 60$
- $64 - 60 = 4$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

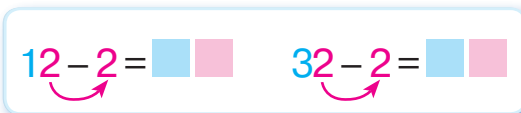

2 Знайди значення сум за схемами.

$10 + 6$	$10 + 8$	$50 + 4$
$40 + 6$	$70 + 8$	$90 + 2$

3 Знайди значення різниць за схемами.

$17 - 7$	$13 - 3$	$59 - 9$
$67 - 7$	$43 - 3$	$84 - 4$

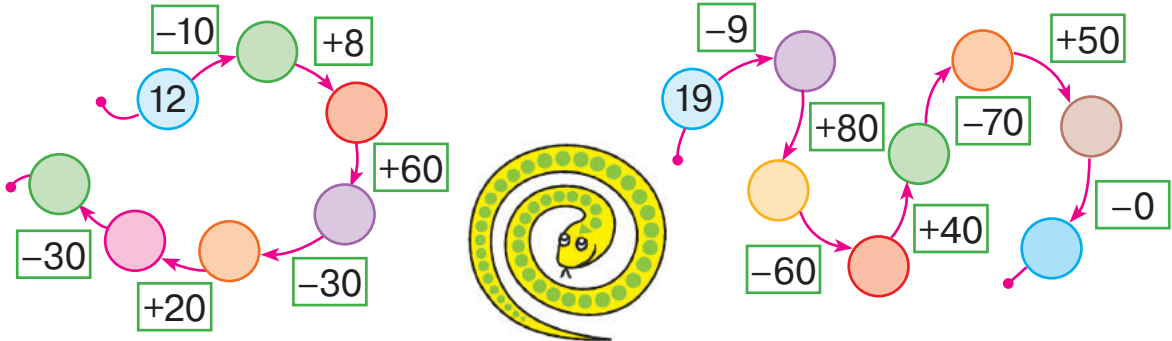
$14 - 10$	$18 - 10$	$56 - 50$
$34 - 30$	$68 - 60$	$93 - 90$

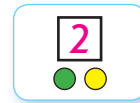

ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО НА ОСНОВІ СКЛАДУ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Згадай, як пов'язані дії додавання і віднімання. Знайди значення сум. З кожної рівності на додавання склади дві рівності на віднімання.

$10 + 5$

$30 + 5$

$70 + 8$

$50 + 4$

4 Знайди значення виразів.

$43 - 3$

$50 + 6$

$27 - 20$

$30 + 8$

$43 - 40$

$56 - 6$

$80 + 9$

$62 - 60$

5 Здогадайся, які числа пропущені в істинних рівностях.

$50 + \text{leaf} = 53$

$48 - \text{leaf} = 8$

$\text{leaf} - 2 = 60$

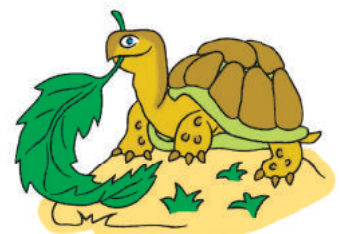
$27 - \text{leaf} = 20$

$\text{leaf} + 7 = 27$

$25 - \text{leaf} = 5$

6 Постав до умови таке запитання, щоб розв'язанням одержаної задачі був вираз $12 - 2$; вираз $12 + 2$.

На сонечку грілися 12 крабів і 2 черепашки.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛО 1

- складене іменоване число
- 43 см = 4 дм 3 см

1 Дізнайся результат виконання кожного ланцюжка дій.

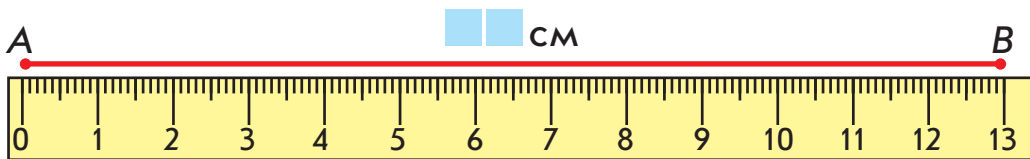

2 Полічи від 9 до 18; від 27 до 35; від 73 до 81.

3 Знайди значення першого виразу в стовпчику. Помір-
куй, як цей результат допоможе знайти значення реш-
ти виразів у стовпчику. Обчисли.

$6 + 1$	$9 - 1$	$23 + 1$	$39 - 1$
$16 + 1$	$19 - 1$	$35 - 1$	$48 + 1$
$26 + 1$	$39 - 1$	$78 + 1$	$86 - 1$

4 Визнач довжину відрізка AB у сантиметрах.

Зверни увагу на те, як можна по-іншому записати дов-
жину відрізка AB : 1 дм 3 см.

$$13 \text{ см} = 10 \text{ см} + 3 \text{ см} = 1 \text{ дм } 3 \text{ см} \leftarrow \text{Складене іменоване число}$$

↓
1 дм

5 Розв'яжи задачу.

Дідусь викачав 15 л липового меду,
а гречаного — на 1 л менше. Скільки
літрів гречаного меду викачав дідусь?

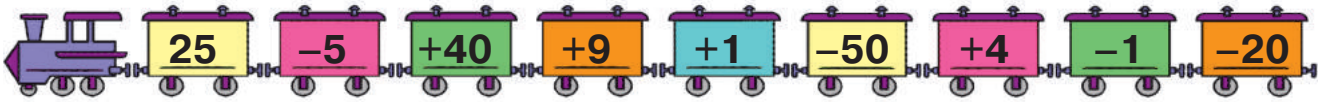

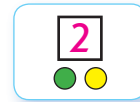
ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА НА ОСНОВІ НУМЕРАЦІЇ

- сума розрядних доданків
- $45 = 40 + 5$

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Прочитай числа. Визнач, скільки в кожному числі десятків і скільки одиниць. Як можна утворити ці числа? Склади відповідні рівності.

16   34   79   56   28

4 Розглянь, як Тарас замінив число 28 сумою:

$$28 = 20 + 8.$$

Зверни увагу: $20 + 8$ — це **сума розрядних доданків**.

Заміни числа сумою розрядних доданків.

94   31   68   42   79   57   23   85

5 Розв'яжи задачу.

На бант ляльці Наталка витратила 1 дм 8 см = 18 см стрічки, а на закладку — на 1 см більше. Скільки сантиметрів стрічки витратила Наталка на закладку?

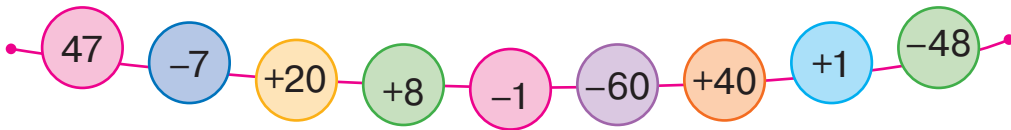
Зміни умову задачі так, щоб задача розв'язувалася дією віднімання.

УЗАГАЛЬНЮЄМО РОЗУМІННЯ НУМЕРАЦІЇ ЧИСЕЛ ПЕРШОЇ СОТНІ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Продовж послідовності чисел так, щоб у кожному ряді було 10 чисел.

25, 26, 27, ...

43, 44, 45, ...

85, 86, 87, ...

3 Назви в порядку зростання всі числа, які містять 6 десятків.

Назви в порядку спадання числа, які містять 4 одиниці.

4 Досліди число 72. Що ти про нього знаєш?

5 Знайди і виправ помилки. Спробуй пояснити помилки.

$$36 - 1 = 37$$

$$39 - 9 = 30$$

$$50 + 20 = 30$$

$$28 + 1 = 29$$

$$40 + 7 = 47$$

$$68 - 60 = 8$$

6 Розв'яжи задачу.

Кіт Мурчик поласував 10 рибками, з яких 7 карасі, а решта — окуні. Скількома окунями поласував кіт?

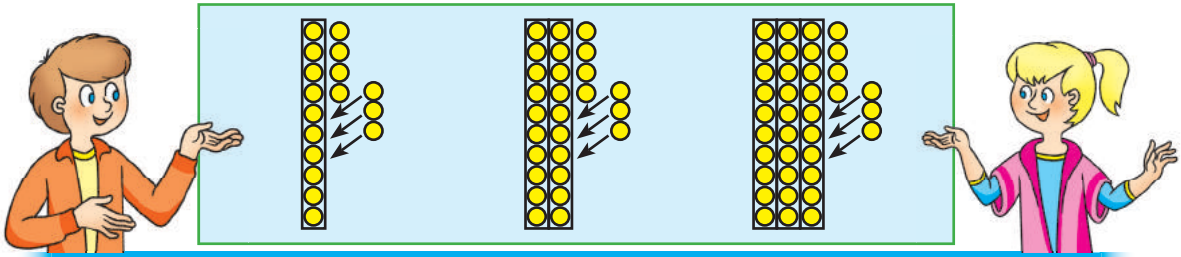
ДОДАЄМО І ВІДНИМАЄМО ОДНОЦИФРОВЕ ЧИСЛО

$15 + 4 = 19$

$15 - 4 = 11$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

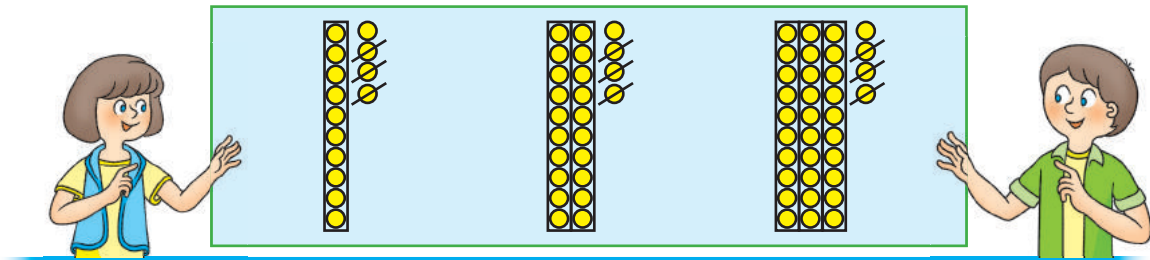
2

$14 + 3 = \square$

$24 + 3 = \square$

$34 + 3 = \square$

$14 - 3 = \square$

$24 - 3 = \square$

$34 - 3 = \square$

2 Розглянь вирази. У кожному стовпчику знайди значення першого виразу. Поміркуй, як це допоможе знайти значення решти виразів у стовпчику.

$7 + 2$

$8 - 6$

$4 + 5$

$9 - 3$

$17 + 2$

$18 - 6$

$54 + 5$

$79 - 3$

$27 + 2$

$48 - 6$

$34 + 5$

$29 - 3$

3 Знайди значення виразів.

$18 - 4$

$45 + 2$

$39 - 7$

$24 + 4$

$16 + 3$

$87 - 3$

$62 + 6$

$76 - 5$

$15 - 2$

$54 + 5$

$98 - 5$

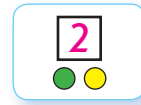
$56 + 3$

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

• 3 дм 2 см = 32 см

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Заміни кожне число сумою розрядних доданків.

24 38 46 57 32 16 89 68 44

3 Виконай додавання і віднімання. Поясни хід обчислень.

$$24 + 5 = 20 + 4 + 5 = 20 + 9 = 29$$

$$38 - 6 = 30 + 8 - 6 = 30 + 2 = 32$$

$46 + 3$

$57 - 5$

$16 + 2$

$68 - 6$

$46 - 3$

$32 + 7$

$89 - 7$

$44 + 4$

4 Подай величини в дециметрах і сантиметрах.

$15 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$53 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$27 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$81 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

5 Розглянь, як подати величину в сантиметрах. Подай величини в сантиметрах.

$$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 10 \text{ см} + 4 \text{ см} = 14 \text{ см}$$

$1 \text{ дм } 5 \text{ см} = \square \text{ см}$

$7 \text{ дм } 4 \text{ см} = \square \text{ см}$

$3 \text{ дм } 8 \text{ см} = \square \text{ см}$

$5 \text{ дм } 6 \text{ см} = \square \text{ см}$

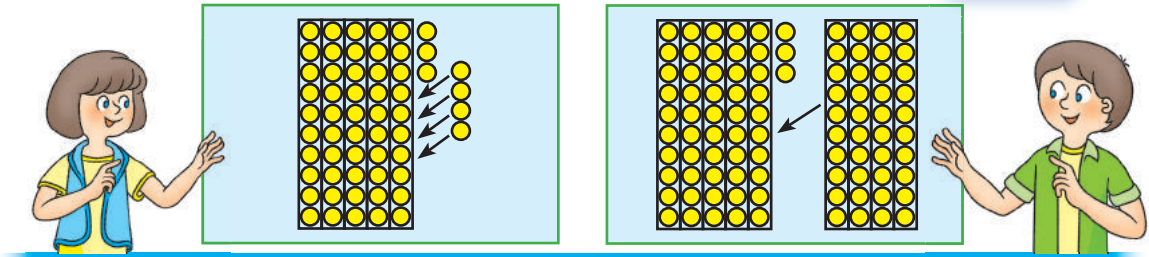
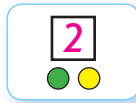
6 Накресли відрізок *СК* завдовжки 1 дм 4 см.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

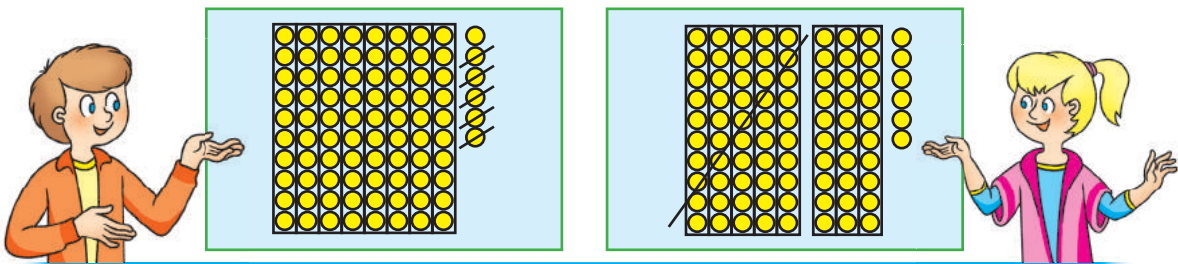
- $25 + 30 = 55$
- $45 - 20 = 25$

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

$$53 + 4 = 57$$

$$53 + 40 = 93$$

$$86 - 5 = 81$$

$$86 - 50 = 36$$

2 Розглянь вирази. У кожному стовпчику знайди значення першої суми. Зістав першу суму з другою. Що змінюється? Як ця зміна впливає на розв'язування?

$$26 + 3$$

$$67 - 4$$

$$42 + 5$$

$$86 - 5$$

$$26 + 30$$

$$67 - 40$$

$$42 + 50$$

$$86 - 50$$

3 Знайди значення виразів.

$$53 - 40$$

$$48 + 20$$

$$61 - 30$$

$$24 + 50$$

$$24 + 30$$

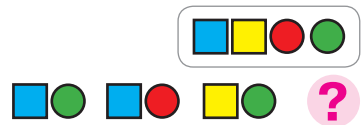
$$87 - 60$$

$$22 + 60$$

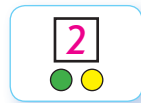
$$76 - 40$$

4 Накресли відрізок MP завдовжки 1 дм 3 см, а відрізок $СК$ — на 3 см коротший.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

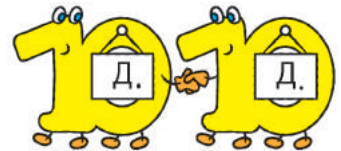

1 Попрацюй із математичними матеріалами.

2 Знайди значення виразів за схемами.

$$82 - 50 = \square\square + \square - \square\square = \square\square + \square = \square\square$$

$$46 + 20 = \square\square + \square + \square\square = \square\square + \square = \square\square$$

$$62 + 10$$

$$38 - 20$$

$$74 - 50$$

$$46 + 30$$

$$62 + 10$$

$$38 - 20$$

$$58 - 40$$

$$26 + 60$$

3 Знайди значення виразів за схемами.

$$84 + 5 = \square\square + \square = \square\square$$

$$37 + 40 = \square\square + \square = \square\square$$

$$29 - 6 = \square\square + \square = \square\square$$

$$93 - 60 = \square\square + \square = \square\square$$

$$62 + 7$$

$$78 - 50$$

$$98 - 5$$

$$26 + 50$$

$$34 + 5$$

$$82 - 60$$

$$46 - 3$$

$$34 + 40$$

4 Розв'яжи задачу.

Після того як Олег зібрав 30 монет, у нього в скарбничці стало 53 монети. Скільки монет було в Олега спочатку?

ДОСЛІДЖУЄМО ЗАДАЧІ

● шукане стає даним,
а дане — шуканим

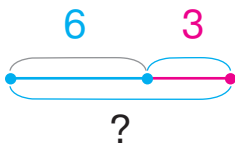
1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 За короткими записами усно склади задачі про дітей, які гралися на майданчику. Розв'яжи отримані задачі.

1)

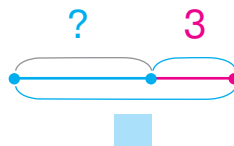
Було — 6 д.
Прийшли — 3 д.
Стало — ?

6, 3, ?

2)

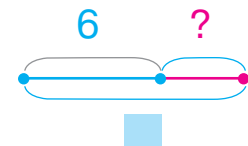
Було — ?
Прийшли — 3 д.
Стало — ■ д.

?, 3, ■

3)

Було — 6 д.
Прийшли — ?
Стало — ■ д.

6, ?, ■

Який зв'язок між цими задачами? Це **обернені задачі**.

3 За якою закономірністю складено пари виразів у кожному стовпчику? Склади ще дві пари таких виразів.

$22 + 7$

$39 + 50$

$65 + 4$

$43 + 30$

$27 + 2$

$59 + 30$

$64 + 5$

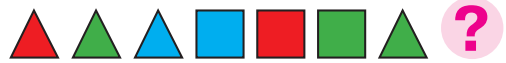
$33 + 40$

4 Перевір розв'язання. Усно виправ помилки.

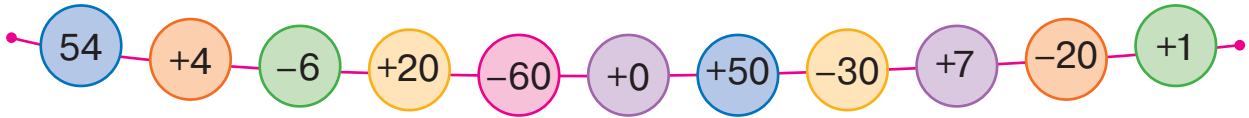
$1 \text{ дм } 4 \text{ см} = 4 \text{ дм}$	$14 \text{ см} = 1 \text{ дм } 4 \text{ см}$
$3 \text{ дм } 2 \text{ см} = 3 \text{ дм}$	$63 \text{ см} = 3 \text{ дм } 6 \text{ см}$

ЗНАХОДИМО НЕВІДОМИЙ ВІД'ЄМНИК І ЗМЕНШУВАНЕ

1 Виконай арифметичні дії.

2 Знайди невідомі компоненти.

$$5 + \blacksquare = 9$$

$$\blacksquare - 7 = 22$$

$$\blacksquare - 4 = 6$$

$$67 - \blacksquare = 40$$

$$10 - \blacksquare = 7$$

$$\blacksquare + 5 = 27$$

3 Склади задачі за короткими записами. Усно розв'яжи першу задачу. Чи є між цими двома задачами зв'язок? Склади ще одну таку задачу.

1) $\left. \begin{array}{l} \text{Дівчатка} - 14 \text{ д.} \\ \text{Хлопчики} - 5 \text{ д.} \end{array} \right\} ?$

2) $\left. \begin{array}{l} \text{Дівчатка} - 14 \text{ д.} \\ \text{Хлопчики} - ? \end{array} \right\} \blacksquare \text{ д.}$

4 Зістав вирази в кожному стовпчику. Що змінюється? Як ця зміна впливає на розв'язування? Усно знайди значення виразів. Наведи ще кілька прикладів таких пар.

$$43 + 2$$

$$43 + 20$$

$$56 - 3$$

$$56 - 30$$

$$35 + 4$$

$$35 + 40$$

$$89 - 6$$

$$89 - 60$$

5 Здогадайся, які числа або знаки арифметичних дій треба вставити, щоб одержати істинні рівності.

$$26 \text{ } \blacksquare \text{ } 3 = 29$$

$$73 \text{ } \blacksquare \text{ } 30 = 43$$

$$64 + \blacksquare = 66$$

$$81 - \blacksquare = 51$$

$$86 - \blacksquare = 83$$

$$36 + \blacksquare = 56$$

ЗНАЙОМИМОСЯ ІЗ ЗАДАЧАМИ НА ЗНАХОДЖЕННЯ НЕВІДОМОГО ЗМЕНШУВАНОГО АБО ВІД'ЄМНИКА

1 З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	8		8	10		8	10		90	27		65	83
Від'ємник	2	4		5	2		9	3		2	2		60
Різниця		3	5		7	6		20	30		34	40	

2

Склади задачу за кожним малюнком відповідно до схеми. Розв'яжи задачу. Установи, який компонент є в ній шуканим. З'ясуй, чи є зв'язок між задачами.

1)

Було

Залишилось ?   З'їли

Зменшуване 7

Різниця ?   Від'ємник 3

2)

Було ?

Залишилось   З'їли

Зменшуване ?

Різниця 4   Від'ємник 3

3)

Було

Залишилось   З'їли ?

Зменшуване 7

Різниця 4   Від'ємник ?

3

У кожному стовпчику знайди значення першого виразу. Згадайся, яке число «сховалося» у другому виразі, якщо значення виразів у стовпчику рівні.

$35 + 4$

$28 + 40$

$62 + 5$

$34 +$

$48 +$

$65 +$

РОЗВ'ЯЗУЄМО ЗАДАЧІ

1

Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2

За короткими записами склади задачі про стрічки. Розв'яжи першу задачу. Зістав її з другою задачею. Що ти знаєш про такі задачі?

1)

Було — 43 дм
Відрізали — 20 дм
Залишилось — ?

2)

Було — 43 дм
Відрізали — ?
Залишилось — ■ дм

Розв'яжи другу задачу. Яке число отримаємо в результаті?

3

Прочитай першу задачу. Склади до неї схему. Розв'яжи задачу.

1) Після того як бабуся поклала в кошик 10 яблук, у ньому стало 32 яблука. Скільки яблук було в кошику?

Послухай тексти двох інших задач. Чи пов'язані ці задачі з першою задачею?

2) У кошику було ■ яблук і 10 груш. Скільки всього фруктів було в кошику?

3) У кошику було ■ яблук. Бабуся поклала ще 10 яблук. Скільки яблук стало в кошику?

ДОСЛІДЖУЄМО СКЛАДОВІ ЗАДАЧ

1 Дізнайся результат виконання ланцюжка дій.

2 1) Прочитай задачу. Що в ній шукане? Перетвори вимогу задачі на запитання. Розв'яжи задачу усно.

У наборі конструктора 27 деталей. Олеся використала 6 деталей. Знайди кількість деталей, що залишилися.

2) Обернена задача: $27, ?, \blacksquare$.

У наборі конструктора 27 деталей. Після того як Олеся використала кілька деталей, залишилося $\blacksquare$. Знайди кількість деталей, які використала дівчинка.

3) Склади ще одну обернену задачу: $?, 6, \blacksquare$.

3 З'ясуй, що змінюється в парах виразів. Як ця зміна впливає на розв'язування? Знайди значення виразів.

$54 + 3$

$68 - 4$

$36 + 2$

$97 - 6$

$54 + 30$

$68 - 40$

$36 + 20$

$97 - 60$

4 Поміркуй, які числа можна вставити, щоб одержати істинні нерівності.

$76 - 5 < \blacksquare$

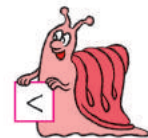
$84 - 50 > \blacksquare$

$69 - 7 < \blacksquare$

$49 + 20 > \blacksquare$

$72 + 6 < \blacksquare$

$51 + 8 > \blacksquare$

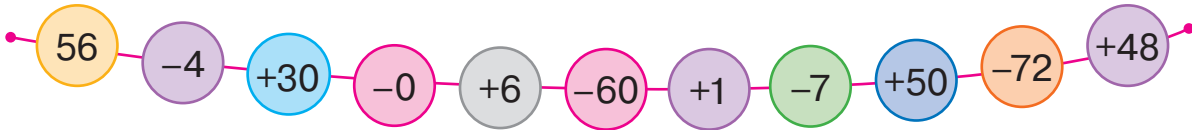
5 Накресли відрізок CM завдовжки 1 дм 5 см.

ЗНАЙОМИМОСЯ З ДОДАВАННЯМ І ВІДНІМАННЯМ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ

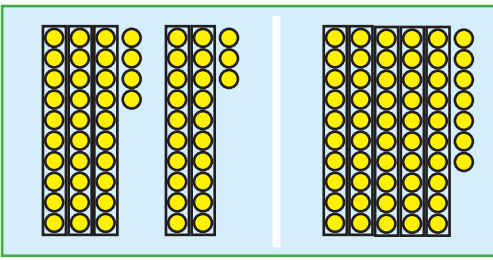
$$\begin{array}{r} 45 + 32 \\ \hline 40 + 5 \quad 30 + 2 \\ \hline \end{array}$$

1 Виконай арифметичні дії.

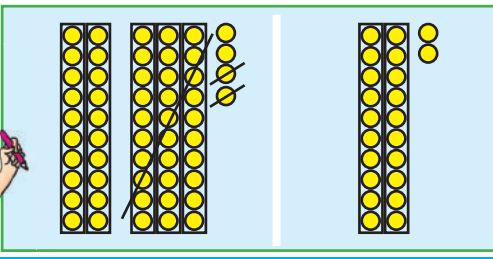
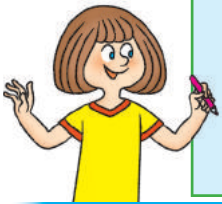
2 Попрацюй із математичними матеріалами.

2

$$34 + 23 = 57$$

При **додаванні** двоцифрових чисел **десятки** додають до **десятків**, а **одиниці** — до **одиниць**.

$$54 - 32 = 22$$

При **відніманні** двоцифрових чисел **десятки** віднімають від **десятків**, а **одиниці** — від **одиниць**.

3 Прокоментуй розв'язання. Обчисли значення виразів. Поясни хід обчислень.

$$\begin{array}{r} 46 + 23 = 60 + 9 = 69 \\ \hline 40 + 6 \quad 20 + 3 \\ \hline 40 + 20 \quad 6 + 3 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 78 - 45 = 30 + 3 = 33 \\ \hline 70 + 8 \quad 40 + 5 \\ \hline 70 - 40 \quad 8 - 5 \end{array}$$

$34 + 12$

$65 - 43$

$41 + 38$

$86 - 55$

$79 - 56$

$52 + 36$

$37 - 25$

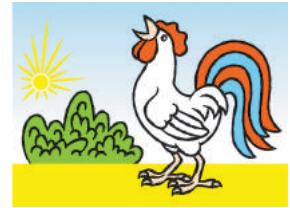
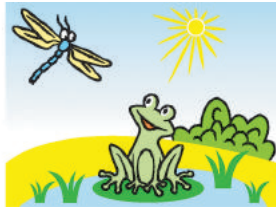
$63 + 34$

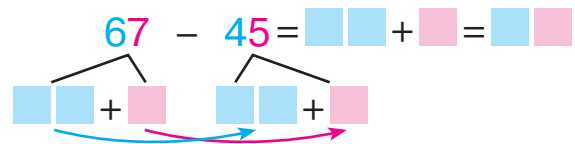
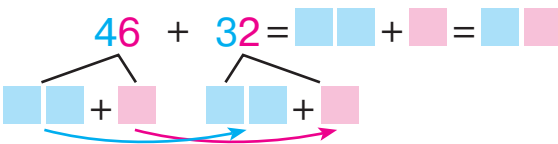
ЗНАЙОМИМОСЯ З ОДИНИЦЕЮ ВИМІРЮВАННЯ ЧАСУ «ДОБА»

- 1** Згадай, з яких частин складається доба. Назви частину доби, зображену на кожному малюнку.

- 2** Знайди значення виразів за схемами.

$24 + 35$

$58 - 26$

$73 + 26$

$49 - 38$

- 3** Знайди значення виразів, виконуючи скорочений запис розв'язання. Скористайся підказками.

$27 + 41$

$38 - 17$

$21 + 47$

$74 - 42$

$26 + 61$

$38 - 26$

$45 + 53$

$97 - 55$

- 4** Розв'яжи задачу.

Після того як господиня витратила 6 кг полуниць на варення, у неї залишилося ще 12 кг полуниць. Скільки кілограмів полуниць було в господині?

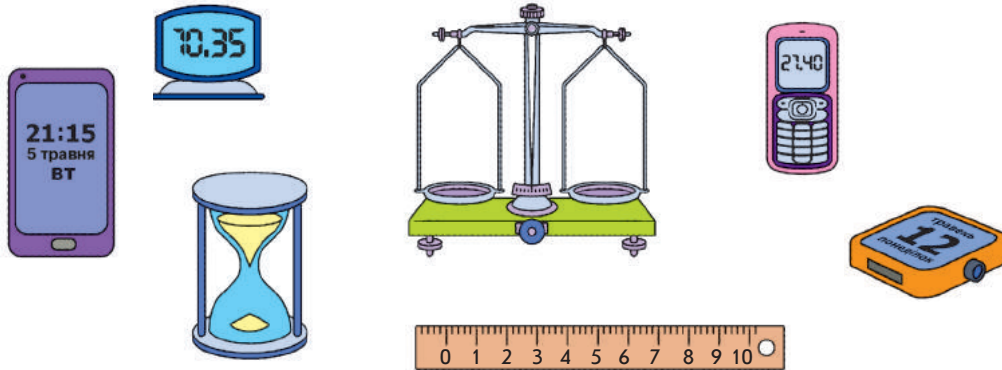

ВИЗНАЧАЄМО ЧАС ЗА ГОДИННИКОМ

- годинник: годинна і хвилинна стрілки
- година (год)

1 З'ясуй, які із зображених предметів допомагають вимірювати час. Доповни цей перелік.

2 Визнач, котру годину показує кожний годинник.

3 Знайди значення виразів, скориставшись підказками.

$$38 + 21$$

$$89 - 76$$

$$56 + 33$$

$$45 - 23$$

$$66 - 45$$

$$64 + 25$$

$$77 - 75$$

$$83 + 12$$

4 Розв'яжи задачу.

Тарас навчався в школі 5 годин, і ще 1 годину він вправлявся вдома. Скільки годин витратив Тарас на навчання?

ДІЗНАЄМОСЯ ПРО ТРИВАЛІСТЬ ДОБИ

• 1 доба = 24 години

1

Розглянь, як діти визначили час. Поміркуй, чому вони відповіли по-різному.

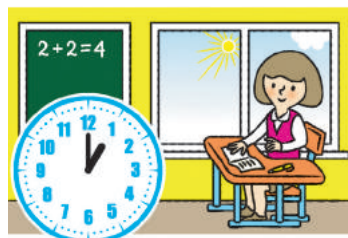
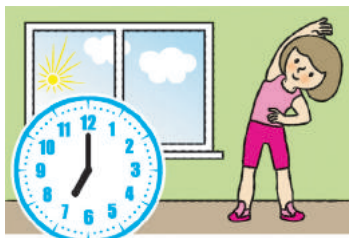
3 година дня
7 година ранку
11 година ранку
2 година дня

3 година ночі
7 година вечора
11 година вечора
2 година ночі

2

Визнач час за годинником, зазначаючи частину доби.

3

Знайди значення виразів, скориставшись підказками.

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 22 + 26 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 44 - 43 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 72 + 24 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 38 - 35 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 96 - 75 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 53 + 35 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 87 - 73 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

$$\begin{array}{c} \curvearrowright \\ 14 + 65 \\ \curvearrowleft \end{array}$$

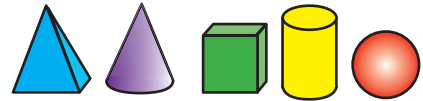
4

Розв'яжи задачу.

Дитина витрачає на сон 10 годин на добу. Скільки годин на добу дитина не спить?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА

1 Знайди значення виразів. Прокоментуй розв'язування.

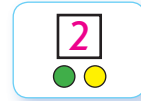
$5+4$

$8+2$

$7+3$

$6+4$

2 Попрацюй із математичними матеріалами.

3 Проілюструй кружками-намистинками відомий тобі спосіб обчислення значень виразів. Поміркуй, чи можна виконати обчислення інакше.

$23+35$

$65-42$

4 Розглянь, як можна додавати і віднімати число частинами.

$$45+32 = 45+30+2 = 75+2 = 77$$

↙ ↘ ↗
30+2

$$68-23 = 68-20-3 = 48-3 = 45$$

↙ ↘ ↗
20+3

5 Знайди значення виразів, за бажанням використовуючи спосіб обчислення частинами.

$54+34$

$28-15$

$26+41$

$58-45$

$47-43$

$64+23$

$74-73$

$44+11$

6 Визнач час за годинником, якщо відомо, що триває друга половина доби.

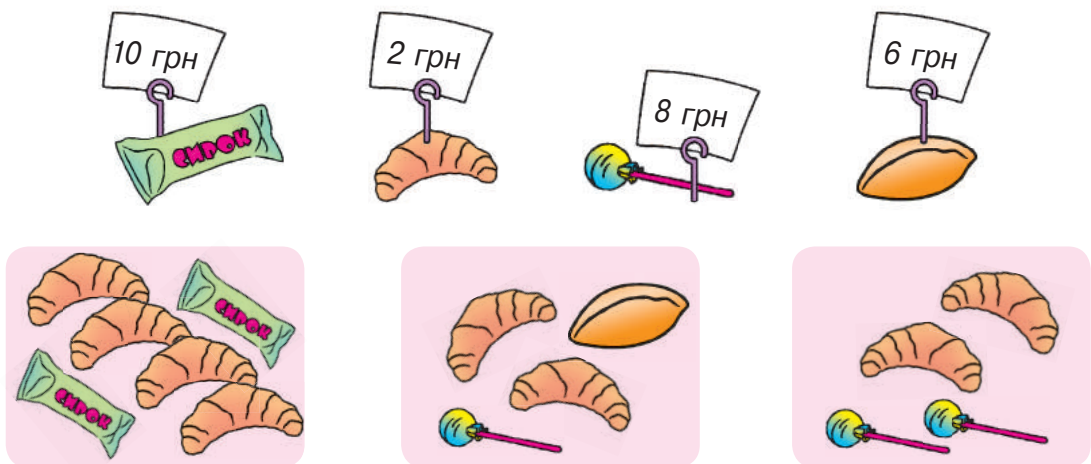
ВИЗНАЧАЄМО ВАРТІСТЬ ТОВАРУ

- гривня (грн)
- копійка (к.)
- 1 грн = 100 к.

1 Іринка збрала гроші, щоб купити подарунок братикові. Полічи, скільки грошей в Іринки.

2 Полічи вартість кожного набору товарів.

3 Розв'яжи задачу.

Після того як Катруся витратила 75 гривень, у неї залишилося ще 20 гривень. Скільки грошей було в Катрусі?

4 Знайди значення виразів зручним для тебе способом.

$$42 + 24$$

$$36 - 12$$

$$55 + 22$$

$$34 - 23$$

$$78 - 66$$

$$24 + 24$$

$$75 - 34$$

$$26 + 62$$

ЗНАЙОМИМОСЯ З ОДИНИЦЕЮ ВИМІРЮВАННЯ ДОВЖИНИ «МЕТР»

- метр (м)
- 100 см = 1 м
- 10 дм = 1 м

1 Подай величини в сантиметрах; дециметрах.

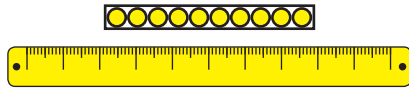
$$\begin{aligned} 3 \text{ дм} &= \square \square \text{ см} \\ 40 \text{ см} &= \square \text{ дм} \\ 6 \text{ дм} &= \square \square \text{ см} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} 10 \text{ см} &= \square \text{ дм} \\ 10 \text{ дм} &= \square \square \text{ см} \\ 100 \text{ см} &= \square \square \text{ дм} \end{aligned}$$

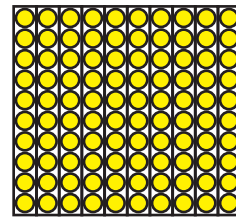
2 Згадай одиниці лічби. Які одиниці вимірювання довжини ти знаєш?

Одиниця
Сантиметр

Десяток
Дециметр

Сотня
Метр

3 Назви об'єкти, довжину яких зручно вимірювати міркою 1 метр.

4 Розв'яжи задачі.

- 1) Довжина газону 10 м, а клумби — на 7 м менше. Яку довжину має клумба?
- 2) Висота сосни 27 м, а ялини — 20 м. На скільки метрів ялина нижча від сосни?

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА. ПОВТОРЮЄМО ВИВЧЕНЕ

1 Визнач, які числа пропущено в таблиці.

Доданок	35	2		55		50	24		6	12		3
Доданок	40		30	4	4		60	50		7	40	
Сума		64	73		37	86		64	28		52	85

2 Знайди значення виразів.

$67 - 23$

$62 + 36$

$45 - 24$

$43 + 5$

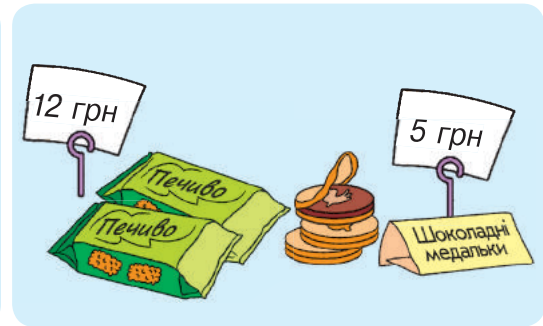
$17 + 22$

$99 - 67$

$74 + 23$

$77 - 16$

3 Знайди вартість кожної покупки.

4 Прочитай текст.

На ставку плавало 14 лебедів і 15 качок. В очереті було ще 2 лебеді і 3 качки.

Про що дізнаємося за допомогою поданих виразів?

$14 + 15$

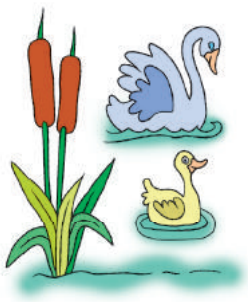
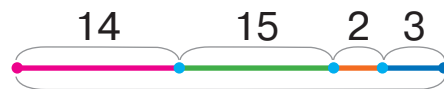
$2 + 3$

$14 + 2$

$15 + 3$

$14 + 15 + 2 + 3$

Добери схему, яка ілюструє, скільки всього було птахів.

ДОДАЄМО І ВІДНІМАЄМО ЧИСЛА. ПОВТОРЮЄМО ВИВЧЕНЕ

1 З'ясуй, які числа пропущено в таблиці.

Зменшуване	56	73		64	46		78	86		65		97
Від'ємник	33		45	12		52	56		45	44	32	
Різниця		21	33		34	32		75	24		56	36

2 Розглянь, у якому порядку додавали числа. Чому обрали в пару саме ці числа? Обчисли зручним способом.

$$4 + 5 + 6 = 4 + 6 + 5 = 10 + 5 = 15$$

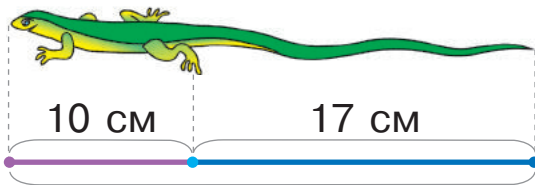
$$2 + 30 + 5 + 20 = 30 + 20 + 5 + 2 = 50 + 5 + 2 = 57$$

$7 + 3 + 8$

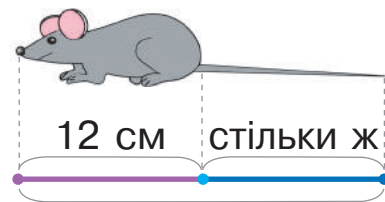
$4 + 50 + 40$

$2 + 9 + 8$

3 Дізнайся про довжини тіл ящірки та миші. Яка з тварин довша?

?

?

4 Порівняй математичні вирази.

$56 + 10 \bigcirc 40 + 30$

$80 - 1 \bigcirc 70 + 9$

$36 + 12 \bigcirc 75 - 34$

$43 - 13 \bigcirc 20 + 7$

$38 + 1 \bigcirc 59 - 10$

$28 - 20 \bigcirc 6 + 3$

5 Довжина відрізка AB — 1 дм 3 см, а відрізка CK — 14 см. Який відрізок довший?

ПЕРЕВІРЯЄМО СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

1 Назви пропущені числа.

2 Назви числа, які менші від 70.

60   40   80   70   10   90

3 Які знаки арифметичних дій пропущено?

$$47 \bigcirc 10 = 37$$

$$73 \bigcirc 10 = 83$$

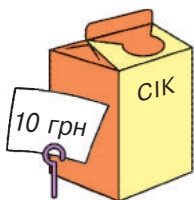
$$39 \bigcirc 10 = 49$$

$$56 \bigcirc 10 = 46$$

$$95 \bigcirc 10 = 85$$

$$82 \bigcirc 10 = 92$$

4 Якою купюрою можна розрахуватися за покупку? З'ясуй, скільки гривень залишиться після покупки.

5 Розв'яжи задачу.

Собаки Білка і Стрілка побували в космосі раніше за людину. Їхній політ тривав 25 годин. На скільки годин більше доби були в польоті собаки-космонавти?

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Числа першого десятка	4
Перевіряємо свої досягнення	44
Розділ 2. Прийоми додавання і віднімання чисел у межах 10 ...	45
Перевіряємо свої досягнення	79
Розділ 3. Додавання і віднімання в межах 10. Задача	80
Перевіряємо свої досягнення	107
Розділ 4. Двоцифрові числа	108
Перевіряємо свої досягнення	143

Відомості про користування підручником

№ з/п	Прізвище та ім'я учня/учениці	Навчальний рік	Стан підручника	
			на початку року	у кінці року
1				
2				
3				
4				
5				

Навчальне видання

СКВОРЦОВА Світлана Олексіївна
ОНОПРИЄНКО Оксана Володимирівна

«МАТЕМАТИКА»

підручник для 1 класу закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Провідний редактор *І. Л. Морева*. Редактори *Ю. М. Миронова, О. В. Костіна*.

Технічний редактор *А. В. Пліско*. Художнє оформлення *В. І. Труфен*.

Комп'ютерна верстка *О. М. Правдюк*. Коректор *Н. В. Красна*.

В оформленні підручника використані зображення,
розміщені в мережі Інтернет для вільного використання

Підписано до друку 18.07.2018. Формат 84×108/16. Папір офсетний.

Гарнітура Рублена. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,12. Обл.-вид. арк. 14,5.

Тираж 168273 прим. (1-й запуск 1–30000). Зам. № 1708-2018/1.

ТОВ Видавництво «Ранок»,

вул. Кібальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5215 від 22.09.2016.

Адреса редакції: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145.

E-mail: office@ranok.com.ua. Тел. (057) 719-48-65, тел./факс (057) 719-58-67

Підручник надруковано на папері українського виробника

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»,

пров. Сімферопольський, 6, Харків, 61052.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5340 від 15.05.2017.

Тел. +38 (057) 703-12-21. E-mail: sale@triada.kharkov.ua